

# מזל התאחדותנו

יוצא לאור

## ע"י התאחדות אברכים חסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגדוק שליט"א

בני ברק - אלעד

שנה י"ג גליון תרכ"ח

ראש השנה

א' תשרי תש"ע

### יו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת

**דואג** ועצוב, עמוף ביגון קודר, התהלך לו אותו בעל עסק אנה ואנה, מבלי שיוכל לשות עצות בנפשו האיך להינצל מהמשפט הקשה שעומד להגיע בימים הקרובים, כאשר לבו יודע מרת נפשו שעבר על כמה וכמה חוקים שענשם גדול מנשוא, ומה יעשה לעת מצוא.

**במשך** הזמן טרם בוא יום הדין לא התמחה בעל העסק והלך לדפוק על דלתי עורכי הדין עד שנגנבה שמועה לאזנו שיש אדם מוצלח ובעל כשרון שמוכן בכל עת ועידן לקחת על עצמו להגן ולמעון למוכת כל נאשם, אפילו למו שאשמרתו מופחת ועולה עד לשמים, ואזר אומץ ועזר ובהלקקות לשונו מצליח להטות את המשפט לזכות, ובדמועות שליש התחנן על נפשו, שיחוס עליו ועל נפש ביתו ויסכים לעמוד לצידו ביום המשפט, והלה הסכים לבקשתו.

**יום** הדין הגיע, אותו בעל עסק הובל לספלי הנאשמים ולצידו נעמד אותו העורך דין אשר בא לעזרתו וניסה להוכיח את צדקתו במענות ומענות שונות, אך כמובן לא היה ביכולתו להלחם נגד תובעי המדינה שהאמת בצידם, או אז נתגלה מול עיניו עומק וגודל הצרה שנקלע אליה.

**ידיה** בראותו כי כלתה אליו הרעה והשופטים מתכוננים להוציא עליו גזר דין קשה, התחיל להתחנן לפניהם במטותא מיניכו תמתינו לי עוד יום אחד להביא עוד ראיות ועדות לדברי, ומחר אבוא עמהם לפני השופטים ומהם תראו איך שהצדק אתי ותוציאו לצדק דיני.

**ואכן** כך היה וממחרת הופיע בעל העסק ואזר כגיבור הלציו בראיות והוכחות חדשות עד שלתדהמת כל הנאספים יצא הלה זכאי בדינו.

**עפ"י** משל זו ביאר רביה"ק בעל "דברי יואל" זי"ע דהנה יודע מה דאיתא בזה"ק (פ' פנחס) ובכתבי הארז"ל (פעי"ה שכ"ד פ"א) דיום א' דר"ה הוא דינא קשיא ויום ב' דר"ה הוא דינא רפיא, ומובן כי ביום א' שבו דנים בדינא קשיא או גדול הפחד על כל אחד ואחד כי מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאי, ומי יודע אם יוכל לצאת זכאי מיום הדין הנורא הזה.

**אמנם** בשאר שנים כשחל בחול ותוקעין בשופר הרי סגולת השופר להמתיק הדין ולהפכו לרחמים כמ"ש הו"ל במדרש רבה (פ' אומר) אבל כשחל להיות בשבת ואין תוקעין בו בשופר אזי אנו מתחננים לפני הקב"ה שיחוס עלינו ולא יוציא את הפסק דין שלנו היום אלא ימתין לנו עד יום מחר שאז נתקע בשופר וע"י עבודה זו נוכל לצאת זכאי בדין, וביום השני שהוא דינא רפיא או כבר יכולין לצאת זכאי בדין אף שאיננו זכאים כל כך.

**נמצא** דע"י מה שתקנו לנו חז"ל שלא לתקוע בשופר ביום א' דרש השנה שחל להיות בשבת, ע"יז מניע לנו מוכה גדולה, שע"יז יתעכב הוצאת הפס"ד עד יום השני שתוקעין בו בשופר ואז הוא כבר דינא רפיא.

### תוכן הענינים

- לקח טוב ..... עמוד ג'
- שבת בשבתו ..... עמוד ה'
- דבש תמרים ..... עמוד ז'
- בשפתי צדיקים ..... עמוד ט'
- יודעי תרועה ..... עמוד י'
- פרפראות להכמה .... עמוד י"ה
- ודרשת והקרת ..... עמוד כ'
- פניני התורה ..... עמוד כ"ג
- חוקים להורותם ..... עמוד כ"ד
- הילולא דצדיקיא ..... עמוד כ"ו
- דבר בעתו ..... עמוד כ"ה
- דברות קודש ..... עמוד ל"ה
- משולחן מלכים ..... עמוד מ"א
- דברות קודש ..... עמוד נ"ב

להכנסת מודעות, ברכות מזל טוב,

הנצחת שם, לעילוי נשמת

ולכל שאר עניני המערכת

הארות והערות וכדו'

אפשר לפנות

להד"ר ישע פאליק שווארץ הי"ו

011-972-527617061

והקבל ברחמים וברצון סדר תפלתנו



# האש השנה

ווי אזוי קען מען פארזיכערן אז די תפלות זאלן אנגענומען ווערן?

געדענקט די "זיכערע" סגולה פון  
"צדקת רבי מאיר בעל הגס"

ערב יום טוב  
פאר ליכט צינדן

שטיצט די היילגע

## יטב לב פושקע

און אייערע תפלות וועלן  
נתקבל ווערן לרחמים ולרצון



והתפללו אל דרך ארצם. אז מען וויל די תפלות פון א  
איד זאל נתקבל ווערן, דארף מען האבן א קשר צו  
ארץ ישראל. די תפלות גייען דורך ארץ ישראל, מוז  
מען זיין מקושר מיט ארץ ישראל, און דאס קען מען  
נישט זיין נאר דורך החזקה פון מוסדות יטב לב.  
מדברי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פאר א פושקע אדער אויסצוליידיגן א פולע פושקע רופט:  
845-782-3091 · 718-387-1213

## לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפני סופרים וספרים,  
ע"ד מוסר והסידות נאמרים

שעתה היא עיקר התשובה כמו שהיתה תכלית כוונת הבריאה זכרון ליום ראשון שבוים ראשון שהיתה תשובת אדם הראשון ה' אז רק זכר למה שיעורנו השיית בשלימות עת ומסיימים כי חוק לישראל הוא וכו' היינו שעתה יש לנו התורה שהיא חק לישראל השיית יעורנו שכל הימים שיעברו עלינו יהי בתשובה שלימה.

☆

**יום תרועה יהי לכם ואי בתרגום יונתן וז"ל יום יבכא יהי לכוך למערבבא סמנא דאתי למקטרגא לכוך בקל יבבותכוך, עכ"ל, ויל"פ עפ"י המדרש וז"ל מנין שהקב"ה אוהב את הרשעים שנאמר אין שלום אמר ה' לרשעים והוא פלאי ואי בספד"ק הפי דאיש ישראל אפי' אם עובר עבירה ח"ו מצטער ע"ז מאוד ורק עבוד היות כי לא יוכל להתגבר על יצרו שמפתה אותו וזה מראה שאין מועלת העבירה בעצם אצלו וכאשר ירף ממנו כח היצר יעשה תשובה לכן מ"ם רבים דדיינו התאות לא יוכלו לכבות את האהבה שבין ישראל לאביהם שבשמים וז"ש מנין שהקב"ה אוהב את הרשעים שנאמר אין שלום אמר ה' לרשעים כלומר הרשעים בעצמם אין להם שלום והשקט בלבם היות כי אדרבה מצטערים בעשיית העבירה ודין גרמא כי הקב"ה אוהב את הרשעים והנה קול תרועה הוא יבכא גנחוי גנח או ילולי ליל כדאי' בגמ' זה מרמו על צערן של ישראל בעשיית העבירה ומעורר רחמים על ישראל וז"ש התרגום יונתן יום יבכא יהי לכוך למערבבא סמנא דאתי למקטרגא לכוך הדשפן מקטרג על ישראל מכה העבירות שעשו אולם בקל יבבותכוך מרמזים דלא מרודו בה' ח"ו אדרבה צער גדול ה' להם בעשיית העבירה וז"ש יום תרועה יהי לכם כלומר להנאתכם ולטובתכם דע"ז יתמלא הקב"ה עליהם רחמים.**

(כפש יהונתן סעליש)

בתורת ה' ולעבוד עבודתו באמת ובלב שם. (באר מנחם)

☆

**ידוע שבתיקוני זוהר מוגנה מואד לאותם האנשים שכל בקשתם בימים נוראים על פרנסה, וקרא אותם צווחין ככלבים הב הב. והקשו המפרשים האנשי כנסת הגדולה תקנו להתפלל על פרנסה, כתבינו בספר פרנסה וכדומה. ובפשיטות יש לומר שבני ישראל מבקשים פרנסה שיהי להם כח לעבוד אותו ית' ולגדל בנים לתורה, אבל הלב מבקש רק להנאותו ללא רעבונגו, ויפה דייקו בלשונם שצווחין ככלבא, שרק על האנשים שמכונין רק על הנאתן מטרעים, אבל מי שצווח על פרנסה כדי להיות יהודי, אין עליו תרעומת, אדרבה מבואר בוה"ק דכל אדם צריך להתפלל על פרנסה.**

(דבר המלובה)

☆

**זה היום תהלת מעשיך זכרון ליום ראשון, הנה כל המועדים דם זכר למה שהי שמתעורר הכח שניתן מלפנים בזמן הזה וגם בראש השנה איתא במדרש שאמר הקב"ה לאדם הראשון אתה סימן לבניך כשם שאתה יצאת בדימוס וכו' וצריך להבין הלא אז ה' התחלת המעשה ועתה הוא זכר ולמה אנו אומרים בדיפך זה היום תהלת מעשיך זכרון ליום ראשון ויש לומר דאיתא בב"ר הדברים שעלו במחשבה קודם שנברא העולם וחושב גם תשובה בנידם ולכאורה כיון דכשאישי ישראל מחשב עצמו יוכל ח"ו להתיימש מכל וכל אי"כ ה' טוב יותר שלא ח"ו צריך לכא לזה הגם שהתשובה מועלת אצנם האמת היא שזו היתה כוונת הבריאה שכאישי ישראל עושה תשובה מתקן בשלימות כמו שהיתה תכלית כוונת התשובה ועוד יותר כי כשאדם הראשון עשה תשובה לא היתה לו אז עדיין התורה וכשאנו עושים תשובה אנו עושים עם התורה זו דכוונה זה היום תהלת מעשיך**

**באין מליץ יושר מול מוגיד פשע תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט וצדקנו במשפט, ויש לומר על פי דברי חז"ל המלאכים רמו כתיב אשר לא ישא פנים והלא אתה נושא פנים דכתיב ישא ח' פניו אליך אמר להם וכי לא אשא פנים שכתבתי בתורתך ואכלת ושבעת וברכת והם מדקדקים על עצמן עד כזית ועד כביצה והקשו אך מתרין בזה הקרא אשר לא ישא פנים אצנם פירוש דכוונה כי הנשיאות פנים מוגיע להם מצד הדיון כיון דעושים מרשות מצוה ומכניסין את עצמן עדי חיוב ע"כ מדה כנגד מדה משפיע להם מטובו אף מה שאין מוגיע להם מן הדק הרי מצינו שבזכות אבילת הרשות בדרך מצוה מוגיע לנו נשיאות פנים לטובה וזה פירוש בקשתינו באין מליץ יושר מול מוגיד פשע ולסדר האותיות שפע כסדר תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט חוק לישנא דמוני (ביצה ט"ז) היינו מה שבית יעקב מסגלים מצות בעמק אבילת הרשות בדרך מצוה כנ"ל ועיי' מבררים נצוצי הקדושה ונתרבה גבול הקדש ומגיע לנו נשיאות פנים משפע מנועל גם על פי המשפט וצדקנו במשפט.**

☆

**אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכוך, עפ"י מה דאיתא לפרש בשם הרצה"ק רבינו ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע הקרא לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם כי בשעה אשר האדם שומע ותוכח נותן אל לכו לשוב בתשובה שלימה ומקבל על עצמו להיטיב דרכו אבל אח"כ כשבא לביתו לא שת לבו לזאת ושוכח מה שקיבל על עצמו לעשות וזה שאמר לכו בנים כשאתם הולכים לביתכם אז שמעו לי יראת ה' אלמדכם והנה בר"ה מקבל על עצמם לשוב אל ה' וללכת בדרכיו ואח"כ נשכח מהלכו והחזיק לסורם, וזהו שאמר אשרי העם יודעי תרועה אבל העיקר הוא ה' באור פניך יהלכוך כשילכו ימים האלה ג"כ יהי' באור פנים שילכו**

בעזהש"ת



## אל מע"כ ידידינו ותומכי כוללינו די בכל אתר ואתר הע"י

בפרוס עלינו השנה החדשה שגורה בזה אליכם ברוכותינו יה"ד שתזכו  
להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום  
ולשפע ברכה והצלחה מתוך אושר ועושר וכל מיני ישועות

**ובהזדמנות זו נביע לפניכם רגשי תודה המפעמת בלבינו  
על עזרתכם ותמיכתכם התמידית למען כוללינו הק'**

## כולל עצי חיים לצדקת רבי מאיר בעל הנס

אשר בצל כנפיה חוסים קרוב למאה אנרכים ת"ח ויראי שמים והוגים בתורה מן הבוקר עד הערב

בתרומתכם הנדיבה חלק כחלק תאכלו ויזקף לזכותכם כח התורה המתרבה וניתוסף בתוככי כוללינו הק'

לשם תהילה ולתפארת, אלקא דמאיר יענכם להתברך בכל מילי דמיטב  
וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה

ובכן אנו מודיעים בזה כי כל מי שרוצה להפריש צדקה או למסור את דמי הפושקע

לצדקת רבי מאיר בעל הנס לטובת כוללינו הק'

ובמיוחד בימי הרחמים והרחון אלו

**יכול לפנות אל האפיסעס והגבאי קודש של כוללינו הק'**

<b>קריית יואל:</b> בהאפיס החדש של כוללינו <b>845-783-7344</b>	<b>בארא פארק:</b> בהאפיס של כוללינו 4915 15th Ave.	<b>וויליאמסבורג:</b> הרה"ח ר' יצחק אייזיק וויזל הי"ו <b>917-880-2712</b>
--	---	---

בברכת כתיבה וחתימה טובה

**הנהלת כולל עצי חיים בני ברק יצ"ו**

אלקא דמאיר עננו

## שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים,  
על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

## יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת

יהיה עליות העולמות רק רחמנא אמר תקעו ועל כן אנו מוכרחים לתקוע, והנה ידוע כי בשבת קודש יש עליות העולמות ממילא שלא על ידי מעשינו, א"כ למה לנו להכניס עצמינו באחריות התקיעה שיוכל לפגום חס ושלום שלא יעשה בכונה הראויה, על כן טוב יותר שיהיה ממילא שלא על ידי מעשינו. ולכן ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין ששם היו בקיאין ולא היה אחריות, אבל לא במדינה מפני שאין הכל בקיאין וגזירה שמה יעבירו ד' אמות ברשות הרבים, שלא יעשה בכונה הראויה ויעביר ד' אמות ברשות הרבים חס ושלום שהוא חוץ לקדושה, על כן מוטב שיהיה עליות העולמות ממילא, כי בשבת נעשים עליות העולמות ממילא כנודע. והסופי תיבות שב"ת רא"ש השנה גימטריא שב"ת ג', לרמז על הנ"ל שבשבת קודש נעשין כל התיקונים של שופר בג' אהי' כמו בחול על ידי השופר [וכן] ולכן ת'קעו ב'חודש ש'ופר [תהלים פא, ד] ראשי תיבות שבת, לרמז שעל ידי שבת נעשו התיקונים שעל ידי השופר. (צמח צדיק)

## בשבת קודש היא זמן שיוחקו הד"ת בלב

**שם שם לו חק ומשפט**, ובמכילתא נדרש חק זה שבת, שבשבת הזמן שיוחקו הדברי תורה בלב, ויכולים להרגיש האור כי טוב והמתיקות בדברי תורה, ומשפט היינו ראש השנה כמו שנאמר (תהלים פא, ה) כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב שבראש השנה גם כן הזמן להרגיש האור כמו שנדרש בתיקונים (תיקון לו) ויהי אור דא ראש השנה, שאז הוא הוי' להאור ואז גם כן הזמן להרגיש מתיקות בדברי תורה, ובראש השנה שחל בשבת אז הזמן ביותר מוכשר לזכות לאור כי טוב ולהרגיש טעם ומתיקות בדברי תורה, ואז הזמן שירגישו בכל מאכל רק מהטוב שבו, שהוא האור כי טוב. (פרי צדיק)

## כשר"ה חל בשבת אז היא יו"ט

**יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת**, וקשה אריכות הלשון יו"ט של ראש השנה, היה לו לומר ראש השנה שחל בשבת ותו לא, אך הכוונה שאם חל ראש השנה בשבת הוא יום טוב לישראל, כי אמרו חז"ל (ראש השנה טז:) שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינונים תלויים ועומדים מראש השנה ועד יום הכיפורים, ובכך בשלמא בכל שנה ושנה, י"ל שהכתיבה מותרת ביום טוב שמצותו בכך, אבל כשחל בשבת אסור לכתוב רק לצורך פיקוח נפש, ואם כן לטובה ולחיים מותר לכתוב שהוא פיקוח נפש, אבל לרעה אסור לכתוב בשבת, ולכן יום טוב הוא כשחל ראש השנה בשבת. (מתאמרי משמי' ממרן הגה"ק בעל הקדושת לוי ז"ע)

## בשבת אין שום שטן ופגע רע

**תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו**. הנה דוד המלך עליו השלום אמר פסוק זה לתקוע שופר בראש השנה ולא חלק בו אם חל להיות בשבת או בחול. וחז"ל התקינו שלא לתקוע אם חל ראש השנה להיות בשבת שמה יעבירו ד' אמות ברשות הרבים. והענין הוא דהנה כל מגמת עבודתינו בימים הנוראים אלו להעלות המלכות שמים שיתגלה מלכותו יתברך במהרה על כל העולמות, ועל זה אנו מתפללים בימים הנוראים האלו ותמלוך אתה ה' לבדך על כל מעשיך, אך ביום הדין מתיצבים המקטרגים לקטרג על כנסת ישראל ח"ו וכדי לתת עצות בנפשנו צוה לנו הקב"ה לתקוע בשופר ביום הזה כדי לערבו הסטרא אחרא אבל יוכלו להרע לישראל והנה בימות החול שאז עת התגברות הדינין והסטרא אחרא צריכים אנו להמתיקם על ידי השופר בכדי שלא יבינו הסטרא אחרא, אבל בשבת קודש לית שולטנא אחרא ככולהו עלמין ואנפאה נהירין בנהירו עילאה ואין להסטרא אחרא שום ממשלה לקטרג בשבת קודש והלבנונית עליון מאיר לכל העולמות, לזה אין מן הצורך לתקיעת שופר בשבת קודש שגם בלא שופר נתערבו ונחלש כח הסטרא אחרא והלבנונית מופיע בכל העולמות, ומה שאנו פועלים בימי השבוע על ידי השופר יכולים לפעול בשבת קודש בלא שופר כנ"ל. (מאור ושמש)

## הקב"ה תוקע בשופר במקום ישראל

**אונס רחמנא פטריה** (בבא קמא כה ע"ב). שמעתי בשם הרבי ר' בונם ז"ע זצ"ל, אין הפירוש 'רחמנא פטריה', שהוא פטור לגמרי לעשות את המצוה, לעולם הוא מחויב לעשותה, רק שאינו יכול לעשותה מחמת אונס, אזי - רחמנא, הקב"ה עושה מצוה זו בשבילו והוא פטור. וזהו הפירוש, רחמנא - הקב"ה פטריה, כי הוא עושה עבורו את המצוה. וזה פירוש הגמרא (ראש השנה טז, במשנה). יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה. שישראל אנוסין הם שאינן יכולין לתקוע, אזי - הקב"ה תוקע עבורם. וזהו הענין שכתוב, יום טוב של ראש השנה, שאם חל ראש השנה בשבת, ליהודים זה יום טוב, מפני שהש"ת נעשה להם בעל תוקע. ואם הקב"ה הוא הבעל תוקע - אז כל הכוונות והיחודים נעשים כראוי. (שיה שרפי קודש, חלק א' אות רס"ב)

## בשבת קודש יש עליות העולמות שלא על ידי מעשינו

בכל מצות עשה שצונו השם יתברך בודאי על ידי קיום המצוה הזו כתיקונה נעשה עליות העולמות, ותיקונים בעולמות העליונים, ואמנם מי יאמר זכיתי לבי שעל ידי המעשים שלו



# סדר הזמנים לימים הנוראים הבעל"ט (א) בצל קדשו של כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א

## ראש השנה הבעל"ט

- אמירת סליחות - בערב ראש השנה ע"י כ"ק מרן רבינו שליט"א בשעה 5:00 בדיוק, בביהמ"ד הגדול.
- המשמש יהי בביהמ"ד ערב יו"ט משעה 1:00 עד שעה 3:00 אחצ"ה, לסדר היצינ' בביהמ"ד הגדול להאורחים הנכבדים.
- זמן מנחה עריו"ט - ¼ שעה אחר זמן הדלקה"נ.
- אמירת לשנה טובה - לכ"ק מרן רבינו שליט"א בליל ר"ה, יהי אך ורק מצד דרומית מזרחית (קענט שווי.), - "בלי שום יוצא מן הכלל" - תחילת השורה מצד מערבית דרומית, ונא לצייט להוראת הסדרנים.
- עריכת השולחנות - בלילי ראש השנה (בימים) בבנין ביהמ"ד - בית הילמאן.
- עלות השחר - 5:28
- אמירת תהלים - בב' ימים דר"ה בשעה 6:00 באשמורת הבוקר.
- זמן שחרית - ביום א' דר"ה בשעה 8:00 בדיוק, ביום ב' דר"ה בשעה 8:15 בדיוק.
- תקיעת שופר לנשים - בערך בשעה 2:00 אחצ"ה, בבנין הת"ת החדש, כניסה מזוייט עוו.
- בקשה מיוחדת להחורים שיחי' להשגיח על הילדים, שלא יפריעו בביהמ"ד בשעת דרשת תקיעת שופר של כ"ק מרן רבינו שליט"א בב' ימים של ראש השנה.
- מנחה וס"ג ביום א' דר"ה - כשעה אחר גמר תפילת מוסף, בבנין ביהמ"ד - בית הילמאן. (לחם משנה יהי מוכן להאורחים החשובים)
- נעילת החג ביום ב' דר"ה - בשעה 7:15 בביהמ"ד הגדול.

ויה"ר שזוכה להיכתב ולהיחתם בספרן של צדיקים לאלתר לחיים, ושיתקבל תפילתנו לרחמים ולרצון לפני אדון כל.

## הנהלת הקהלה

## דבש תמרים

פנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים,  
רבתינו הקדושים עצי התמרים

בשבת מוסיפים ואומרים, זכרון תרועה באהבה מקרא קודש, אמנם כתב הטורי זהב בשם הלבוש, שאין אומרים באהבה בראש השנה שחל בשבת, כי תרועה מורה על הדין ואין אהבה בדין, וכן העתיק להלכה במטה אפרים, אך כתב בליקוטי מהרי"ח כי בכל סידורי ומחזורי דין איתא גם בראש השנה שחל בשבת באהבה מקרא קודש, וכן נהוג עלמא, ויש להבין מאי טעמא לא נקמינן כדברי הלבוש שלא לומר באהבה מטעם שאין אהבה בדין. ואפשר לומר כי מתאמרא משמיי דהרה"ק בעל הקדושת לוי מבארדימשוב זי"ע לפרש המשנה יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, וקשה אריכות הלשון ימים טובים של ראש השנה, ולכאורה הול"ל ראש השנה שחל בשבת ותו לא, אך הכוונה שאם חל ראש השנה בשבת הוא יום טוב לישראל, כי אמרו חז"ל שלשה ספרים נפתחו בראש השנה, צדיקים גמורים נכתבו ונחתמו לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבו ונחתמו לאלתר למיתה. ובכן בשלמא בכל שנה ושנה הכתיבה מותרת ביום טוב שמצותו בכך, אבל כשחל בשבת אסור לכתוב רק לצורך פיקוח נפש, ואם כן לפיכך מותר לכתוב שהוא פיקוח נפש, אבל לרעה אסור לכתוב בשבת, ולכן יום טוב הוא כשחל ראש השנה בשבת, עכדה"ק. ולפי זה שפיר אנו אומרים בראש השנה שחל בשבת הנוסחא באהבה מקרא קודש, דאף על פי שהוא יום תרועה ויום דין, מכל מקום כשחל בשבת נמתק הדין לפיכך ולכרחה, כיון שאסור לכתוב בשבת אלא כתיבה שהוא לחיים טובים ולשלום, ועל כן שיד לומר בו הנוסחא באהבה מקרא קודש.

(ברך משה)

אדם, על זה מגיע לו שכר בעולם הזה, ולכן הזכיר התורה רק הנסיון של אל תשלח ידך וגו', כי בעבור זה מגיע שכר לישראל בעולם הזה, אבל בעבור נסיון הראשון שנצטווה לשוחטו שהוא מצוה בינו לבין קונו הא בזה קיי"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. וכמו כן י"ל דכאשר ראש השנה חל בימות החול, אין מקבלים שכר תקיעת השופר בעולם הזה, שהרי מצות תקיעת שופר הוי מצוה שבין אדם לקונו, והשכר שמור לעולם הבא, אבל בראש השנה שחל להיות בשבת שאין תוקעין, כאשר גזרו חז"ל משום שאין הכל בקיאים בתקיעת שופר, גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירו ארבע אמות ברשות הרבים. אם כן שפיר מקבלין שכרה מושלם בעולם הזה, דהרי זה הוי מצוה שבין אדם לחבירו, שהרי הטעם שגזרו שלא לתקוע הוא בכדי שגם אלו שאינם בקיאים לא יכשלו בחטא. וזה שאמר הכתוב ביום השביעי באחד לחודש זכרון תרועה, ופירשו חז"ל שהכתוב מדבר בראש השנה שחל להיות בשבת, שאין בו תקיעת שופר אלא זכרון תרועה, ולזה המשיך הכתוב יהיה לכיים הכוונה על דרך שדרשו חז"ל לכם לכל צרכיכם, שעל זה שאין תוקעין בשופר כאשר צוה לנו חז"ל, נוטלים השכר בעולם הזה ובעולם הבא (ועיי' מ"ש בדרושים לה"ה אות מ"ג). **(עצי חיים, מובא בס' אמרי חיים מתלמודו הרד"ג חיים ארי' לערנער זצ"ל רב דקה"ל חברה בני יוסף דג"ל מחנה אפרים בניו יארק אשר שמעו מפ"ק)**

★

**בנוסח התפילה, ותתן לנו הי אלהינו באהבה את יום הזכרון הזה יום תרועה מקרא קודש זכר יציאת מצרים.** וכשחל ראש השנה

**ביום השביעי באחד לחודש זכרון תרועה יהיה לכם.** ונראה דאיתא במדרש ויאמר אל תשלח ידך וגו', אמר אהנקנו, א"ל אל תשלח ידך אל הנער, אוציא ממנו מיפת דם, א"ל אל תעש לו מאומה. ומזה מבואר כי אברהם אבינו ע"ה מרוב אהבתו להשי"ת היה רוצה בכל לבבו ובכל נפשו להקריב את בנו יחידו לעולה לה, אך כי מנע את עצמו מבלי לעשות לבנו מאומה בשביל מצותו ית"ש אשר צוהו אל תשלח ידך ואל תעש לו מאומה. והנה אאמינ'י זללה"ה ביישב פנים ביאר ברוחב הענין שהיה בזה נסיון אחר נסיון, שתחילה נסוה שאמר לו לשחוט את בנו, אחר זה נסוה לאמר לו אל תשלח ידך אל הנער, אם גם בזה שיש בו הנאתו לא יכוון להנאתו כי אם בשביל שגזרו לו הי שלא ישלח ידו אלו, אולם יצחק לא נתנסה רק בנסיון הראשון, ולכן לא הזכירו התורה רק נסיון של אברהם, כי זכות הליית שנמנע מלשחוטו כדי לקיים מצות בוראו, ביקש אברהם שזה יראה לבניו אחריו שילכו בדרך שגם בצורכי הגשמיים לא יכוונו בעבור הנאת עצמם כי אם למענו ית"ש, עיי"ש דבריו כי נעמו. ועל פי דבריו י"ל עוד טעם על מה שהזכיר התורה רק הנסיון של הליית, על פי מה שכתב הרמב"ם בפ"י המשניות אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ופ"י הרמב"ם בעבור שניהג מנהג טוב בין בני אדם, ימצא טוב בעולם הזה, ועל שעשה רצון קונו בזה ימצא טוב בעולם הבא, עיי"ש. והכי נמי י"ל העל זה שרצה לשוחטו שהוא מצוה בינו לבין קונו, מקבל שכרו רק בעולם הבא, אבל במה שקיים הציצוי שלא לשוחטו בעבור שכן צוה לו הי שהוא מצוה בין בני

# צדקת רבי מאיר בעל הנס

כולל עצי הים

ב"ב

ארץ הקודש תובב"א

אלקא דמאיר עננו

## רני ושמחי ליעק"ב

ברגשי הודאה והערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, קדם ידידנו החשוב הנכבד והנעלה, נחמד למטה ואהוב למעלה, כביר המעש לאות ולמופת, חן וחסד על פניו חופפת, רב פעלים לתורה ולתעודה, כל פה אליו יודה, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, עומד תמיד הכן לימין כוללינו הק' בנהורא נפישא, ובמיוחד נביע לו תודתינו על בואו בעזרתנו ברוח נדיבה ומסורה, בעריכת המגבית השנתית לטובת כוללינו המעטירה, ה"ה

האי גברא יקירא, עושה ומעשה צדקה וחסד תדירא

מזה"ר **יעקב יחזקי'**

**מארקאוויטש** הי"ו

מנכבדי ועסקני קהל יטב לב ד'סאטמאר בעיר מאנסי יע"א

ומנב"ת זוגתו החשובה שתחי'

**הן המה אשר פתחו ביתם לרווחה בסבר פנים  
להיות אכסניא של תורה לשליחי כוללינו הק'**

- לרגל שמחתם בהולדת בנם ני"ו למזל טוב -

ויה"ר שתזכו לראות ולרוות רב תענוג ונחת מכל יוצאי חלציקם, ותזכה להמשיך במעשי צדקה וחסד לאורך כל ימי חייכם, ואלקא דמאיר יענכם, להניח ברכה אל תוך ביתכם, ותתברכו בשנת גאולה, וכל טוב סלה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

הנהלת הכולל



## סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

## בשפתי צדיקים

### לדוד מזמור

פע"א כשהגיע הרה"ק מצאנו לאמירת "לדוד מזמור" אמרו במהירות גדול, והי' תמוה מאוד בעיני קהל החסידים, אמנם בשנה זו ראו נפלאות כי היה עת רצון לכמה ענינים, והרבה עקרות נפקדו בשנה זו, לשנה אחרת בעת סעודת הלילה רבו מאוד החסידים אשר הפצירו בהרה"ק מצאנו שיברכם להיפקד בזרע של קיימא, כי ראו משנה העברה כי בלילה זו הוא עת רצון, ואפשר לפעול כל טוב, נענה להם הרה"ק מצאנו ואמר: אסביר לכם את הענין באמירת "לדוד מזמור", דהנה תלמידי האר"י ז"ל לא רצו להטריד את עצמם להתפלל כל השנה על עניני גשמיות, ולכן מסר להם רבם הק' כוונות לכוון במזמור הנ"ל, המסוגלים לכל הדברים הצרכים, והיה הכל בבחינת סוד ה' ליראיו, אבל כעת הסודות הרמוזים שם גלויים הם כמעט לכל איש ובכל עת ובכל זמן הם צועקים הב ה', ממילא שוב אינם מסוגלים כל כך לפעול בהם כל הנצרך, אמנם בשנה העברה היה עת רצון בשעה זו, וע"י הכוונות היתה שנה מבורכת, אבל לאו בכל יומא מתרחיש ניסא.

(זכרינו לחיים)

### אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה

עובדא הוי אצל הרה"ק מקוזניץ זי"ע שפע"א בליל ר"ה כאשר אמר המזמור לדוד מזמור לה' הארץ ומלוואה וגו', והגיע אל הפסוק "אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה", חשב אחד המתפללים לעצמו שאכן אע"פ שאיני והגון ואיני כדאי מחמת מעשי הרעים, אבל בכל זאת עון זה של שבועה לבטלה אין בי, ונפשי נקיה ממנו, ויהי אחרי התפילה כאשר עבר הקהל להתברך מהרה"ק בברכת "לשנה טובה", כשניגש האיש הנ"ל אל הרה"ק, אמר לו: בגמ' איתא "משביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע", און קיינער קען נישט זאגן אז ער איז ריין פון אַ שבועת שוא, ולכן משבח הפסוק את מי שלא נשבע למרמה, לפי שקשה מאוד להימלט מעון שבועת שוא, ושלא לעבור על השבועה שמשביעים את נשמתו במרמם.

(זכרון יהודה)

### וידע כל פעול כי אתה פעלתו

אצל המגיד הק' ממעזריטש זי"ע היה המנהג שבשבת ויו"ט היו גם החבריא קדישא אוכלים אתו יחד בשולחנו הטהור, ופעם אחת בליל ראש השנה וכולם ישבו כבר ליד השולחן והנה מקום הרה"ק הבעל התניא זי"ע עומד פנוי כי לא בא עדיין אל השולחן, וישלח המגיד אחריו אל הקלויז לראות היכן הוא, ודרכו של בעל התניא הי' להתפלל אצל השולחן,

וימצא אותו השליח כשהוא שוכב על הקרקע ובשתי ידיו אחז בשתי הרגלים של השולחן וקורא וחוזר: וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יציר כי אתה יצרת, וחזר השליח וסיפר להמגיד זי"ע את אשר ראה, ויאמר המגיד עליו כי הגיע למדריגה שגם לדומם נתן חיות להתבונן שה' פעלם ועשאם.

### ומלכותו בכל משלה

בעיר של הבית אהרן זי"ע הי' הגאווענער (שר ומושל) גוי רשע, והבית אהרן היה שולח לו כמה גולדן ע"י איש אחד בשם ר' משה כדי שלא יבוא לבדוק הפעסער (פאספורט) של אנשי שלומו שבאו על הימים נוראים, פעם אמר המושל הנ"ל שביום ראש השנה יבוא לבדוק את הפספורטן, ומגודל עגמת נפש קיבל ר' משה הנ"ל חום ונפל למשכב, ושני ימים לפני ראש השנה אמר הבית אהרן להגבאי לך אל מזה לראות מדוע לא בא אלי כדרכו, ותקראוהו אלי וכן עשה, ור' משה אף שהי' לו חום הגיע להבית אהרן, ור' משה סיפר להרה"ק את כל מה שאמר המושל, אמר לו הבית אהרן: ראש השנה הוא מן "ומלכותו בכל משלה", ועוד יתגלה מלכותו ית"ש בכל העולמות, וכן היה כי בליל ראש השנה הניח עצמו המושל לישון ולא קם יותר ממיטתו. (אוצר

ישראל)

### ובכן תן פחדך

מסופר על הרה"ק רבי זאב וואלף קיצעס זי"ע מגדולי החבריא קדישא של הבעש"ט הק' שפעם ביקשו ממנו בני העיר מעזיבוז שיבא להתפלל לביהמ"ד הגדול דמתא להתפלל תפילות הימים נוראים לירד לפני התיבה ונעתר להם, בביהמ"ד זה הי' שליח ציבור קבוע שעבר לפני התיבה מימים ימימה, ונלוו אליו חבורת מנגנים, שעזרו לו להנעים תפילותיו, ולא היתה דעתם של באי ביהמ"ד נוחה הימנו, לכן החליפוהו בהרה"ק ר' זאב וואלף זי"ע, והעמידו את חבורת המנגנים להיות לו לעזר בתפילותיו, ביקש השליח ציבור להתנכל להרה"ק ר' זאב וואלף, ובהיותו ידיד לחבורת המנגנים ביקש מהם שאם כי נצטוו להיות לעזר לבעל התפלה החדש הרי שיעזרו לו באופן אשר יתבלבל בתפילתו, כראות הרה"ק רבי זאב וואלף כי המשוררים מועלים בתפקידם ועושים היפוך רצונו, התפלל כדרכו שלא כדרך החזנים באופן שלא יזדקק לעזרתם, ויהי בהגיעו בתפלת שמונה עשרה לתיבות ובכן תן פחדך נפלו המשוררים ארצה מגודל הפחד שנפל עליהם, ונעקרו שייניהם מפייהם.

(אבן ישראל)

# יודעי תרועה

עובדות וסיפורים של צדיקי עליון ומוסדי דוד,  
אודות עבודתם בקודש בתקיעות שופר,

**אשרי העם יודעי תרועה – אלו הצדיקים הקדושים אשר ידעו והבינו את כוונת תקיעת שופר, במדור זה ננסה להביא עובדות מצדיקי עליון בגודל השגתם ועבודתם בקודש בעת התקיעות.**

במקומו, והזמין את עצמו לכך ותיכף כשקרא המגיד הק' לפני תקיעה ראשונה ראה אורות גדולים ונתעלף, נענה המגיד הק' ממעזריטש ואמר: לא ידענא מה היה לו והלא מענדל שלי רואה יותר ואינו מפחד כל כך, והוכרחו ליתן התקיעות לאחר שלא יראה ולא יפחד. (שבחי בעש"ט)

## מין הבעש"ט הק' זי"ע

הבעש"ט הק' ציזה פעם לתלמידו הרה"ק ר' זאב קיצעס שילמוד הכוונות של סידור התקיעות, כי הוא יהיה מסדר התקיעות אצלו בראש השנה, למד ר' זאב את הכוונות וכתב אותם על גליון מיוחד והטמינו בתוך המחזור שבה היה מתפלל בראש השנה כדי שיוכל להסתכל בו בשעת סידור התקיעות, לפני תקיעת שופר טיהר את עצמו בסילודין וירד וטבל במקוה וכשהיה במקוה לקח הבעש"ט את הכוונות מסידורו של ר' זאב, בבוא ר' זאב לסדר התקיעות התחיל לחפש את הנייר עם הכוונות וכשלא מצאן לא ידע מה לכיין, ר' זאב התמרמר בלבו ובכה בכי תמרורים בלב נשבר ונדכה, והוכרח לסדר התקיעות בל שום כוונות, אחר התפילה אמר לו הבעש"ט: בהיכל המלך נמצאים הרבה חדרים והיכלות ומפתחות שונים ומיוחדים לכל דלת, אך יש כלי אחד שעל ידו אפשר לפתוח כל השערים כולם, והוא הגרון, הכוונות הם מפתחות לשערים

## הרה"ק מליזענסק זי"ע

דרכו בקודש של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע היה שבכל ראש השנה קודם תק"ש הלך בחדר מיוחד וסגר הדלת בעדו, פע"א בושש מאוד לצאת מן החדר ויחרדו תלמידיו הקדושים מאוד ודפקו על הדלת, ואין קול ואין עונה, ויגשו לשובר הדלת וימצאו את הרה"ק מושכב על הארץ בפישוט ידים ורגלים, ואח"כ אמר לתלמידיו כי היה גזירות רעות על ישראל וביטל אותם בתפילתו, והביא השפעה גדולה על העולם, וכך הוה, שבשנה ההוא היתה שנת שפע ברכה והצלחה בכל העולם, והזקנים שבדור אמרו כי אינם זוכרים שנת שפע

כשנה זו. (אהל אלימלך)

## י"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת

פע"א סיפר הרה"ק מסאדיגורא זי"ע איך היה נראה עבודת הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע בראש השנה שחל בשבת ואמר שמנהגו היה להתחיל בעבודתו עבודת הקודש לפנות בוקר, ומרוב יגיעה ועבודה נח קצת על המיטה לפני מוסף, אח"כ כשהתכוון לחזור לעבודתו והיה צריך להתחיל תפילת מוסף אמר: ברצוני לתקוע אף ששבת היום, כי הרי בי"ד מוסמך רשאי לתקוע, וגם הרי"ף ז"ל תקע בשבת, דכל הענין הוא רק משום גזירה דרבה, וכן אמר על עצמו שהוא בי"ד מוסמך, וחששו החסידים פן יעשה הלכה למעשה ויתקע, אך לבסוף לא תקע, ואמר: בדברינו פעלנו שלמעלה בשמים תקעו, וכשתוקעין בשמים או בוודאי הכל טוב, והסביר הרה"ק מסאדיגורא זי"ע דעיקר פעולת השופר הוא עם ההבל היוצא מן הפה, ועכשיו פעל זאת הרה"ק ע"י ההבל שאמר שיתקע, וכיון בזה כל הכוונות ופעל בזה כמו עם השופר עצמו.

של מעלה, ולכל שער כוונה אחרת, אבל לב נשבר הוא כגרון שיכולה לפתוח כל השערים וכל ההיכלות כולם. (אמרות משה)

## הרה"ק ממעזיבו זי"ע

פע"א ביום ב' דראש השנה הרגיש הרה"ק ר' ברוך ממעזיבו זי"ע איזה גזר דין בעולם והיה אז ברית מילה, ואחרי הברית היה צריך לילך לתקיעות ולא רצה לילך, וישתוממו כל העם, אח"כ אמר איתא בגמ' מניין אפילו במקום בהרת יקרוץ וימול, שנאמר המול ימול מכל מקום, היינו אפילו יש גזר דין בבחינת בהרת ח"ו, אמנם ע"י מצות ברית מילה יקרוץ הבהרת שבכל העולם, ואח"כ תקעו התקיעות. (סיפורי אמת)

## הרה"ק ממעזריטש זי"ע

המגיד הק' ממעזריטש זי"ע לא היה הבעל תוקע בעצמו, אלא הרה"ק הרבי ר' מנחם מענדל מוויטעפסק זי"ע תקע והוא היה מקריא את התקיעות, ואף קודם הסתלקותו שהיה חולה ברגליו כמה שנים היה מקריא מחדר שלו, פע"א לא היה הרה"ק מוויטעפסק במעזריטש על ראש השנה, וציזה המגיד הק' ממעזריטש זי"ע להרה"ק מבארדיטשוב שהוא יתקע

## הרה"ק משפטייוקא זי"ע

פעם אחת סיפר הגה"ק ר' שמוחה בונם מפרשיסחא זצ"ל מהגה"ק רבי יעקב משפטייוקא זצ"ל שפעם אחת נסע בספינה על הים בליל ראש השנה והיתה רוח סערה גדולה מאד ועמדה הספינה בכל להטבע בים, והי' ממתין הרב הנ"ל ומצפה ומשתוקק מאד שיאיר היום כדי שיוכל לתקוע תקיעת שופר, וכן הוה שתיכף כשהאיר היום לקח את השופר ותקע בו תקיעת שופר, ונח הים מזעפר, ואמר הרבי ר' בונם שהעולם היו סוברים שמשום זה הי' מצפה שיאיר היום לתקוע בשופר כדי שתגין עליו המצוה, ובאמת לא כן רק הי' חושק ומצפה ומשתוקק לעשות עוד מצוה אחת קודם פטירתו. (אוצר ישראל)

## הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע

הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע נפגש פע"א אצל הרה"ק המגיד מקאזניץ ושאל אותו המגיד מתי הוא עומד להתפלל ענה לו הרה"ק מבארדיטשוב שבדרך כלל הוא מתאחר בתפילתו ובפרט בימים נוראים כי צריך הכנה דרבה, אמר לו המגיד הק' מקאזניץ: "איך מאך דאס פריער פארטיג", אמר לו הרה"ק מבארדיטשוב: אם כן אראה למע"כ שאני אתקע שופר מקודם שאתם תתקעו, ויהי בראש השנה והמגיד הק' מקאזניץ הכין את עצמו לתקיעות שופר כדרכו, והיה לו עיכובים שונים ומשונים שלא הי' יכול להתחיל בתקיעות שופר, בבחי' "מססין כבבל אסור" עדי נרדם בשינה ובתוך שינתו ראה

כי עומד בשמים ויש קטרוג גדול רח"ל, ופתאום שמע קול שובר ארזים בוקע חלונות הרקיע, ושאל מה זה, ואמר לו כי הרה"ק מבארדיטשוב הולך עתה למקוה לטבול את עצמו לפני התקיעות ובוזה תבר גזיזי דברדא וביטל כל הדינים והמקטריגים, אמר המגיד הק' אם כן הדבר מוכרחים אנחנו להמתין עדי תקע בשופר גדול הרה"ק מבארדיטשוב ואח"כ נוכל גם אנחנו לתקוע. (עשר אורות)

☆☆☆

פע"א אמר לפני התקיעות: רבש"ע הלא אתה צוית לנו בתה"ק רק איזה תיבות "יום תרועה יהיה לכם" ועל

אלו המילין קצרות דרשו חז"ל ולמדו והמציאו שזהו הכוונה על תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה, ומפני ספיקא נהגו ישראל לתקוע מאה קולות, ובב' ימים ראש השנה בכל מקום נמצא ב' מאות קולות באלפי אלפים שופרות, ואלפי אלפים בתי כנסיות במשך אלפי אלפים שנה, סך הכל זהו עולה לאלפי אלפים ורובבות תקיעות לאין שיעור וערך, ולעומת זה מה אנו מבקשים ממך שתתקע רק תקיעה אחת "תקע בשופר גדול לחרותינו" ודבר זה מבקשים ממך כל כלל ישראל כל אחד בפני עצמו ג' פעמים בכל יום זה קרוב לאלפיים שנה מעת חורבן בית המקדש, ומבקשים ממך שתתקע רק תקיעה אחת, מדוע לא תמלא בקשתינו. (קדושת לוי)

☆☆☆

מסופר שבשנה אחת התאספו כמה מכשפים בכדי להפריע לתפילותיהם של ישראל להתקבל בשמים ח"ו, אותה שנה אכן נתקשו הצדיקים בתפילתם וגם תקיעתם לא עלו יפה, הרה"ק מבארדיטשוב ידע את כל אשר נעשה וכדי לבלבל את השטן אחר את זמן תפילתו ואת זמן

תקיעותיו, אותם מכשפים לא הרפו בידועם שאם יחזיקו מעמד בתקיעות של הסניגור הגדול נצחונם מובטח, והנה הרה"ק אוחז בשופר מנסה לתקוע והקול אינו עולה, תפס הרה"ק בשופר, הטיחו בקרקע ואמר: איוואן, תקע אתה, נטל שופר אחר וניסה שוב לתקוע, ושוב לא עלתה בידו, לקח הרה"ק את השופר וכמעשהו בראשונה כך מעשהו בשני' כשהוא מטיח את השופר בקרקע ואומר: פייטרו, תקע אתה, גם בפעם השלישית לא עלו התקיעות יפה וגם אז הטיח הרה"ק את השופר בקרקע כשהוא שואג: אלכסנדר, הרי לך,

תקע, רק השופר הרביעי הצליח להוציא קול שופר, קול שבקע רקיעים ופילס לכל תפילות ישראל את הדרך, למחרת התברר ששלושת המכשפים, איוואן, פייטרו, ואלכסנדר, שהרה"ק מבארדיטשוב נקב בשמם מתו במיתה משונה, כן יאבדו כל אויביך ה'. (נחלת פנחס)

☆☆☆

הרבה חסידים התייצבו לפני הקדושת לוי זי"ע בשעה שחיפש בעל תוקע שיתקע בראש השנה בבית מדרשו, וכי מי לא חפץ ליכות בכך להיות הבעל תוקע בהיכל הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, התחיל הצדיק בוחן

אל הרה"ק ר' ברוך ממעזיבו זי"ע בא פע"א רב אחד מעדת המתנגדים שהיה ידוע כבעל גאווה גדול, ר' ברוך אע"פ שנודע כמכונים אורחים לא קיבלו בסבר פנים יפות, תמחו על כך מקורביו, אמר להם ר' ברוך: כידוע השבת מצטיינת במידה מופלגת של הכנסת אורחים, דכשבא אליה ראש חודש הריהו נותנת לו את ההפטר, בא חול המועד היא נותנת לו את כל הקריאה בתורה, בא יו"ט היא נותנת לו את כל התפילה, בא יום כיפור היא נותנת לו אף כל הסעודות, רק את התקיעת שופר בראש השנה אין היא רוצה לתת, וכשחל ראש השנה בשבת אין היא מניחה לתקוע בשופר, והתירוץ הוא משום שאורח המתנפח ותוקע "א' גאסט וואס בלאזט פון זיך" אין היא סובלת.

אם הוא יודע ללמוד, ובאיזה ענין הוא לומד עכשיו, השיבו הילד שהוא לומד עכשיו הלכות עדות, שאלו החוזה: האם חידשת דבר מה בענין זה, והשיבו שהוקשה לו על הדין שקרוב פסול לעדות בין לזכות ובין לחובה דבשלמא לזכות אנו חושדים אותו שיעיד שקר בשביל לזכות את קרובו, אבל לחוב למה הוא פסול, אמנם תירצתי כך דהנה על העדים נאמר בתורה "ועמדו שני האנשים" הרי שהעדים צריכים להיות בגדר אנשים, וזה שבא להעיד על קרובו לחוב, אינו בגדר אנושי ולכך פסול לעדות, כששמע החוזה את הדברים, אמר: במליצה זו נמתקו עכשיו כל הדינים למעלה, כי אנחנו בנינו למקום והקב"ה הוא אבינו ואיך יכול לראות ח"ו חוב על בניו וקרוביו, ותיכף קם החוזה והלך לתקיעת שופר. (שיח שרפי

קודש)

☆☆☆

הסבא קדישא מראדושיץ זי"ע השתוהה פעם בראש השנה קודם תקיעת שופר בחדרו יותר מדאי, כשנכנס אח"כ לביהמ"ד קודם שניגש לתקיעת שופר אמר להקהל: אספר לכם מעשה מרבי הק' החוזה מלובלין זי"ע פע"א שזה החוזה זמן רב לפני תקיעת שופר בחדרו, ולא היה יכול ללכת אל התקיעות מחמת גדול שבירת הלב שהיתה לו, כי לא הרגיש בעצמו שום זכות שיוכל להתחזק

בכוחו, עד שלבסוף נזכר שיש לו זכות אחת, כי במשך כל השנה לא הקפיד ולא כעס על שום אדם, ופעם קרה שהממשש שלו שכח להזכין לו מים לנטילת ידים שחרית, ונתרעם עליו בלבו והחליט שכשיבוא אליו יגעור בו בניזיפה, אך לבסוף כשנכנס אליו הממשש נזכר במאמר "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה" ואמר לעצמו: וכי בשביל נטילת ידים אהיה ח"ו עובד עבודה זרה, ולא גער בו ולא הקפיד עליו כלל, כשנזכר החוזה מזכות זו הלך אל התקיעות, כשגמר הסבא קדישא את הסיפור פתח מיד ב"למנצח לבנמי קרח מזמור". (מועדי האיננים)

### הרה"ק מפרשיסחא זי"ע

פע"א ציוה הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע קודם ראש השנה שכל בעלי התקיעות יזכירו את עצמם לפניו, והרה"ק ר' בונם מפרשיסחא זי"ע אף שלא היה יכול לתקוע כלל ומעולם לא תקע הזכיר עצמו גם הוא לפני החוזה בין שאר בעלי התקיעות, והרה"ק מלובלין אמר:

ובודק אותם ושואל את כל אחד ואחד על הכוונות שהוא יודע לכוון בעת התקיעות, כולם גילו את בקיאותם ומיטב ידיעותיהם ב"אותיות הקטנות" של ספרי הקבלה, בכוונות ויהודים שונים, אך הצדיק אינו שבע רצון מהם, לבסוף פנה הצדיק אל יהודי פשוט אחד שעמד לו בפניה נידחת אשר לא היתה בו העזה כלל להתערב בשיחה הנעלית, והצדיק שואל אותו: נו, מה אתה יכול לכוון בעת התקיעות, האיש החל מגמגם יהודי פשוט אנוכי, יש לי ארבעה בנות שהגיעו לפרקן ואין לי פרוטה אחת לנדוניה, בהגיע תור התקיעות אלו הם כוונותי: רבנו של עולם! עשיתי את רצונך ותקעתי לפניך בשופר, אנא עשה נא גם אתה את רצוני ושלה לי זיווגים הגונים עבור בנותי, הקדושת לוי נתפעל מאוד

מדבריו, והכריז ואמר: בעל תוקע כזה אני מחפש... (לקוטי ישרים)

☆☆☆

הרה"ק מרוזין זי"ע אמר פעם: הידעתם למה התקיעות שלי עולה יפה ובניקל, והתקיעות של הרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב הולך בקושי גדול דכיון שהרה"ק מבארדיטשוב מכין עצמו כל כך לתקיעות שופר ונעשה רעש גדול למעלה לכן השטן עומד ומפריע לו לתקוע וצריך להילחם עמו ולכן קשה עליו התקיעות, משא"כ אני שאני

עושה זאת בהבלעה ואיני מכין עצמי כל כך הרבה להתקיעות לכן אין מפריע לי כיון שלא יודע כלל שהגיע זמן התקיעות ומשום הכי התקיעות שלי הולך בנקל. (נר ישראל)

### הרה"ק מלובלין זי"ע

בימי עלומיו של הרה"ק ר' יצחק מווארקא זי"ע נתחנך אצל הרה"ק ר' דוד מלעלוב זי"ע, ובכל פעם שנסע הרה"ק מלעלוב לובלינה היה לוקח עמו את הנער, פע"א נתאחר החוזה להיכנס בראש השנה לביהמ"ד לתקיעת שופר, והלך הרה"ק מלעלוב לחדרו פנימה לדעת מה זה ועל מה זה נתאחר כל כך, כשנכנסו לחדר הרה"ק מלובלין ושאלו לסיבת האיחור, השיבו החוזה כי הוא רואה בשמים קטרוג גדול על ישראל, ויחרדו שניהם חרדה גדולה, בתוך כך ראה החוזה את הילד שנכנס עם הרה"ק מלעלוב, ושאלו: מי זה העלם, והשיבו הרה"ק מלעלוב שזהו היתום שהוא מגדל בביתו, פנה הרה"ק מלובלין אל הילד ושאלו

מעט כדרכו בקודש ופעם ההוא נשתהה איזה שעות והמה באו והחביאו עצמן ומצאוהו שוכב ובידו איזה ספר ומעיין בו בדביקות יתירה עד אשר לא הרגיש בביאתם לחדרו, וכאשר בא הממשש להזכירו שהזמן נתאחד הרבה לערך ג' שעות וחצי זרזו עצמו ויצא, והמה השני רעים האהובים קרבו אל השולחן לראות באיזה ספר הוא מעיין המה ראו כן תמהו כי הספר בני יששכר הי' שעשוע נפשו לעת כזאת קודם תקיעת שופר ואח"כ בעת הסעודה בעת חלוקת השיריים דחקו עצמם ג"כ לקבל, וכאשר הרגיש בהם הד"ה התחיל להכות על השולחן עם הכף אשר ואמר הכזה הוא דרך החסידות להרהר אחר רבם באיזה ספר הוא לומד והלא כל מי שיש לו מה בקדקדו יבין וישיכל כי לא אעיין בשום ספר בלתי אם המחבר היה בעל רוח הקדוש ודבריו ברוח הקודש נאמרו. (בספר חיים)

תקיעת שופר הוא חכמה, ור' בונם הוא חכם, ולכן יתקע ר' בונם, נכנס לפניו ר' בונם ביחידות, ולמד אותו החווה כוונת התקיעות, אח"כ אמר לו החווה לקחת השופר ולכוין בו, השיב ר' בונם: מעולם לא יכולתי לתקוע כלל, שאל לו החווה: מפני מה קיבלת על עצמך לתקוע, ור' בונם השיב לו: כן מצאנו במשה רבינו ע"ה שמקודם אמר לה' "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם" וכשהקב"ה השיבו "כה תאמר לבני ישראל אהיה אשר אהיה" חזר ואמר "שלח נא ביד תשלח" וכמו כן אני רציתי לשמוע מה שהרבי אומר להבעל תוקע קודם התקיעות, ולבסוף לא תקע הוא אלא אחר. (רמתיים צופים)

### הרה"ק מצאנו זי"ע

הרה"ק מצאנו זי"ע נכנס פעם לתקיעת שופר ובעמדו ליד פתח ביהמ"ד התחיל לומר "למנצח" אח"כ רץ אל הבימה וכאשר הגיע לשם כבר סיים לברך "לשמוע קול שופר", ואמר על זה הרה"ק משינאווא זי"ע שאין לטעות ולחשוב שאבי הק' סבור שאין לומר "למנצח" שבע פעמים, כנהוג בתפוצות ישראל, אלא שלבו בער כאש לקיים את המצוה הגדולה של תקיעת שופר, עד שלא שלט ברוחו להכות לסיום אמירת "למנצח" שבע פעמים. (שם)

☆☆☆

הרה"ק מצאנו זי"ע היה מנהגו בקודש בכל ראש השנה ללכת לתקוע תקיעת שופר בכל הבתי מדרשות בעיר צאנו, והתחיל בבית הכנסת הגדול דהעיד ושם בידך הברכות, ואח"כ בשאר בתי כנסיות רק תקע בשופר, אבל את הברכות בידך איש מבין קהל השומעים, ולבסוף בידך עוד פעם הברכות בבית מדרשו תיכף לתפילת מוסף, ופע"א נתאחר מאוד השעה ע"י שתקע כל התקיעות בבתי

פע"א כשראש השנה חל להיות בשבת עלה הרה"ק בעל ישמח ישראל על הבימה ואמר שצריכים להתכונן לתקיעת שופר, החסידים תמהו: "מה לתקיעת שופר בשבת" אבל הוא הסביר להם תיכף: "אל תחשבו ששכחתי ה"ו שהיום שבת", אלא דבאמת הטעם למה אין תוקעין בשבת הוא מהמת גזירת חכמים שמא יעביטו ארבע אמות ברה"ר, הא ניהא אם הכינו א"ע לתקיעת שופר ולא תוקעין מחמת גזירת חכמים, אבל אם לא עשו הכנה הרי א"א לתקוע בכלל, ולזאת צריכים מקודם לעשות הכנה דרבה כדי שנוכל לתקוע, ואז מקיימים אח"כ מצוות חכמים שלא לתקוע בשבת מחמת הגזירה דשמא יעביטונו.

### הרה"ק מרוזין זי"ע

כשישב הרה"ק מרוזין במאסר, ישבו שם באותו בית הסוהר גם האחים הקדושים מסלאוויטא זי"ע והדרידים היו סמוכים זה לזה, והיו מדברים ביניהם מאחורי הכתלים, והלשינו עליהם ע"ז, ואז הפרידו ביניהם במרחק ניכר, ובר"ה לא הניחו להכניס אצלם בעל תוקע רק נתנו להם שופר שהם בעצמם יתקעו, האחים הק' מסלאוויטא זי"ע תקעו בעצמם, אבל הרה"ק מרוזין זי"ע לא היה יכול לתקוע, ולקח הסידור ביד אחת והשופר בידו השנית וכיוון הכוונות, ואמר תקיעה, שברים תרועה וכו' ובדבריו וכוונותיו פעל שלמעלה בשמים תקעו, והרה"ק מרוזין היה הבעל מקריא, ולמעלה תקעו בשופר. (נר ישראל)

☆☆☆

בראש השנה לפני הסתלקותו של הרה"ק מרוזין זי"ע היה בנו הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זי"ע חולה ומוטל על ערש דוי, ולכן שכב על מיטתו והתפלל בחדרו המיוחד של אביו, ועי"ז ראה את עבודתו של הרה"ק מרוזין בראש השנה שהי' ממש חוץ לדרך הטבע, אחרי התפילה אמר הרה"ק מרוזין לבנו: היום שמעתי תקיעות שופרו של משיח, וסיפר בנו הרה"ק מטשארטקוב זי"ע שהשופר היה גדול ומשונה מאוד, וקולו היה הזק מאוד והתקיעות היו נפלאות, ומיד אחר ראש השנה נעלם פתאום השופר ואיננו. (סיפורי קודש)

☆☆☆

המדרשות, ונשאר עד סוף היום רק כשלושת רבעי שעה, והרה"ק מצאנו תקע התקיעות והתפלל מוסף במתינות, ועוד נשאר זמן לסעודת היום. (שם)

☆☆☆

פעם חקרו שנים מגדולי החסידים ה"ה הרה"ק רבי נפתלי הירצקא מראצפערט זי"ע והרה"ק מהר"ש פרענקל מדאראג זי"ע מה מעשהו של רבם הד"ה לפני תקיעת שופר, וביום ב' דר"ה כאשר שב הד"ה לחדרו להינפש

וכשגמר פסוקי דזמרה ביקשו ממנו שיתפלל גם שחרית לפני התיבה, ושוב הפצירו בו שיהיה הבעל קורא, ואח"כ ביקשו ממנו להיות הבעל תוקע בביהמ"ד. (כתבי החסידים)

☆☆☆

בעיר בעלזא היה נהוג שבראש השנה ויום הכיפורים לא התקיימה שום מנין בעיר, חוץ מהמנין שבבית הכנסת של הרב, ומתנגדיו הלכו ואירגנו לעצמם מנין משלהם, ואף שכרו בעל תפילה והתנו עמו שמוכרח להתפלל ולתקוע כמו הבעלזער רב, ואמנם כן נהג, ואף נכנס לתקיעת שופר כשפניו מכוסות עם הטלית כפי שנהג הגה"ק מבעלזא, ואמר למנצח ומן המיצר כהנוסה של הרה"ק, אולם כשלקח השופר בידו ורצה לתקוע לא הצליח, וניסה כמה פעמים ולא עלתה בידו עד שנענה ואמר: מה אתם חושבים, שאני הבעלזער רב, לא איני הבעלזער רב, ומיד הצליח לתקוע בשופר, הסיפור עבר

הרה"ק מרוזין נכנס פעם לבית מדרשו לפני תקיעת שופר ונענה ואמר: אספר לכם מעשה שהיה, כפרי אחד בא פעם על ראש השנה לעיר הסמוכה, מבני הכפר בימים קדומים היו הרבה אנשים פשוטים שלא יכלו גם להתפלל, ואף כפרי זה היה כמותם, כשבא בראש השנה בבוקר לבית הכנסת עמד והסתכל אנה ואנה מבלי לפצות את פיו, כשהגיע הציבור לתפילת שמונה עשרה והמתפללים התחילו לבכות, תמה הכפרי: לבכייה מה זו עושה, הרי לא היה שום קטטה בביהמ"ד, והחליט שמתמא הם בוכים על שמאחרים כל כך בבית הכנסת כי רעבים הם, והיות והוא הכפרי ג"כ היה רעב התחיל אף הוא לבכות, אחד תפילת שמו"ע כשפסקו מלבכות חזר ותמה: למה זה אינם בוכים עתה, ועלה בדעתו שהיות וראה בביתו קודם שהלך לביהמ"ד שנתנו בתוך הלפתן שקורין צימע"ס חתיכת בשר קטנה והיא צריכה בישול רב וכל מה שיצטמק יותר

הבשר יהיה הלפתן יותר טוב, לכן אין להצטער על איחור הזמן, נתקדדה דעתו אף הוא וחדל מלבכות, כשהגיעו לתקיעת שופר והקהל התחיל שוב לבכות חזרה תמיהתו למקומה, עד שנתיישב לו: הן אמת שהלפתן יהיה יותר טוב כשיארך יותר הזמן, אבל אין בכוחנו לחכות כל כך, והתחיל אף הוא לבכות בקול יחד עם הקהל, לאחר שיצא הצדיק אמרו החסידים הרי זה משל על הגלות.

### הרה"ק מבעלזא זי"ע

הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע היה פעם בראש השנה במדינת בעהמען, ולפני ראש השנה ביקש מגבאי הביהמ"ד דשם שהוא רוצה לראות הבעל תפילות שיתפללו בר"ה, אח"כ ביקש לראות מי הוא הבעל תוקע והראו לו, והבעל תוקע ההוא היה האישי הממונה לתקוע בחצוצרות להקהל את העם לכל האסיפות וכדו', והרה"ק מבעלזא לא היה ניהא לשמוע התקיעות בראש השנה מאיש כזה, מה עשה, ביקש מהם שיתנו לו להתפלל בר"ה פסוקי דזמרה, וכמובן שתפילתו עשתה רושם על המתפללים כשהיתה בקול בוכים המעורר את העם לתשובה,

## מַלְךְ זֵכֶר אַחֲזוּ קֶרֶן. לְתוֹקְעֵי לֶךְ הַיּוֹם בְּקֶרֶן. נִרְאָה וְקָדוֹשׁ:

סיפור נורא מובא בשו"ת מקדשי השם מהגה"צ מווייטצען זצ"ל שמתאר שם באריכות איך שתקע שופר לערך עשרים פעמים כל מאת הקולות להאנשים אשר היו במחנה ההשמדה באושוויץ, והיה הדבר למשיב נפשם האומללה ולהרגיע בזה קצת את מצפונם שעכ"פ זכו לצאת ידי מצות תקיעת שופר בראש השנה גם באושוויץ, וכשהלך מבלוק אחד למשנהו כדי לזכות את כל ישראל במצות תק"ש נודע לאלף וארבע מאות הנערים המסוגרים באותו בלוק ואשר נדונו לשריפה שיש לו שופר והם התחילו להרעיש ולצעוק בקולות ובכיות תמרורים מתוך הבלוק שלהם שהוא יכנס גם אליהם לתקוע לפניהם מאה קולות כדי שיוכו במצות תק"ש ברגעים האחרונים טרם שנשרפים על קידוש ה', והוא לא ידע לשות עצות בנפשו מפני שהדבר היה כרוך במסירות נפש ממש שלא יתפשוהו, אבל מ"מ לא היה יכול להשיב את פני העוללים הרבים ריקם, ואכן אחרי מושא ומתן עם הרשעים ובעד סכום כסף גדול שנתקבץ תוך כדי רגעים ספורים נענו לבקשתו, וכאשר פתח לומר "מן המיצר קראתי י-ה" הפסוקים שנוהגים לומר לפני התקיעות התפרצו כולם בצעקה ובדרישה שייגיד להם קודם כמה דיבורים, ועל אף הסכנה לא היה יכול לסרב ודרש לפניהם דברים הוצגים להבות אש וגעו כולם בכביה נוראה בדמעות חתחות בקולות ויללות עד לב השמים, ואמר לפרש אז הפיוט "מלך זכור אחזו קרן" היינו שהקב"ה יזכור אותנו ויאחו בידיו של ישראל הנקראים קרן, בזכות "לתוקעי לך היום בקרן נורא וקדוש" היינו היום באושוויץ שהוא מקום נורא וקדוש שנעשה המקום למזבח ע"י הקרבנות הקדושים שמקריבים שם את אחינו בני ישראל הי"ד.

רקיעים והסיר גזירות חמורות מישראל, בהראותו בדבריו הקדושים לפני השי"ת אבא האיך כתוב בתורה שלא ישלוט בהם כל רע ח"ו. בראות הרה"ק מפרעמישלאן כי הר' אלימלך אינו מבין כלל מה הוא שח, אמר לו: הנה אפרש לך כוונת הרב מבעלזא דע כי היה קטרוג גדול על ישראל, רח"ל, והיתה גזירה על ילדי בני ישראל, אבל הרב מבעלזא לא הסכים על זה, כי המה יתגדלו ויעבדו את ה', וחפצו לגזור כלייה על בהמותיהם של ישראל, וגם לזה לא הסכים כי ממנו נקה לעבוד את ה', כן המתיק הרה"ק מבעלזא הדינים באמירת פסוקים אלו בדרך ויכוח בין פרעה הרשע, הס"מ ובין משרע"ה צדיק הדור, עד שהעביר רוע הגזירה גם מבהמת ישראל בסיימו, כי ממנו נקה לעבוד את ה' אלקינו, ודע כי לאשר לא כלל הרה"ק מבעלזא בדבריו הקדושים את העופות, על כן יהיה בשנה זו מגיפה בעופות, כי מהם לא נתבטלה הגזירה וכן היה שבאותה שנה היה חולאת בין העופות ובשום אדם ובהמה לא נגעה ח"ו. (ספרן של צדיקים)

### מרן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע

ידוע שהי' למרן הישמח משה בראש השנה בעל תוקע אחד מתלמידיו ושמו ר' פנחס מסאמטער ז"ל, והוא הי' תלמיד חכם חשוב ובעל מקובל, והי' מסחרו בין, והי' רגיל לבוא בכל ימי חודש אלול להישי"מ ז"ל ללמוד הכוונות, פעם אחת ראה הישי"מ ז"ל על ר' פנחס שראשו בל עמו והוא מודאג מאוד, הישי"מ שאלו על כך, ומקודם השיב לו שאיננו כלום, רק כאשר דחק עליו הישי"מ שיאמר לו, ויקיים מה שאמר החכם דאגה בלב איש ישיחנה, אז השיב שהיין של אשתקד לא נמכר והחביות עומדות מלאות במרתף, וכעת הגיע זמן הבציר ואינו יכול לשות עצות בנפשו אם לעשות חביות חדשות של יין, או לחדול מזה, ענה לו מרן הישי"מ: "בשביל דבר כזה אינו כדאי לדאוג, ישועת ה' כהרף עין, ובוודאי יעזור השי"ת", וכן היה שביום המחרת חזר שמח וטוב לב מפני שמכר את כל היין, ולמד הכוונות במוח צלול, וסדר התקיעות עלו כדבעי למהו על צד היותר טוב, והי' אחרי ראש השנה בא ר' פנחס הנ"ל עוה"פ מודאג מאוד, ושאלו הישי"מ מה סיבה של דאגה זו, והלא כבר מכרת את היין, השיב לו ר' פנחס, שהקונה הנ"ל לא הי' כדרך הקונים, שמדרך התגרים לטעום מהיין וטוען אח"כ שיזילו לו המחיר, ואחר משיא ומתן נגמר המקח והקונה מציין החביתין ונותן מעות קדימה עשרה אחוזים מן המחיר, ומשאיר הכתובת שלו והמוכר מוביל הסחורה ואח"כ פורע היתרון, אבל כאן בא קונה ושאל המחיר של כל היין המונח במרתף, ובלי טעימה ובלי שום טענה ומענה על המחיר שילם הכל עד פרוטה

מפה לאוזן, וכל בני העיר דיברו מזה עד שהגיעו הדברים לאוזני הגה"ק מבעלזא זי"ע ואמר: שמפני שהחזיק עצמו בעונה ואמר שאינו הבעלזער רב, לכן עלה בידו התקיעות.

(פניני החסידות)

☆☆☆

פע"א התחבא אחד מהחסידים לפני תק"ש בראש השנה בחדרו של הגה"ק מבעלזא וראה שהרה"ק לומד אז בהתלהבות שולחן ערוך חושן משפט ואין זה מדרכו ללמוד חושן משפט לפני התקיעות, והרהיב החסיד עוז אח"כ ושאל אותו על מה ולמה למד חו"מ, והשיב לו הרה"ק ששר של מעלה על רוסלאנד בא לפניו והציע עצמו שהוא יעמוד להמליץ טוב בעד ישראל, ודחה אותו באמרו אליו כי הוא אינו מוכן שהוא ימליץ טוב על עם ישראל, וכדאי לפסול אותו מלהיות מליץ על פי דין, למד חושן משפט. (קבוצת אמר)

☆☆☆

סיפר הרב ר' חיים בהרה"צ ר' זיינוויל מסטרעטין זצ"ל ששמע מפי החסיד ר' אלימלך מטלוסט ז"ל שדרכו היה להיות מדי שנה בשנה בבעלזא אצל הרה"ק השר שלום זי"ע על ראש השנה ואחרי ראש השנה אצל הרה"ק ר' מאיר בפרימישלאן זי"ע, והנה דרכו של הרה"ק מבעלזא היה לומר לפני תקיעת שופר דברי תורה ומוסר בהתלהבות עצומה, ופעם אחת התחיל הרה"ק מבעלזא לספר לפני תקיעת שופר נסי יציאת מצרים באמרו הפסוקים שכתוב בהם ששלח ה' את משה לגאול את ישראל ופרעה שאל מי ומי ההולכים, והשיב לו משה רבינו ע"ה, בנערינו ובוקנינו נלך בבנינו ובבנותינו בצאננו ובבקרנו, והשיב פרעה יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת ספכם וגו' עד כי קרא פרעה אל משה ויאמר לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יצג, גם ספכם ילך עמכם, ויאמר משה וגם מקנינו ילך עמנו לא תשאיר פרסה כי ממנו נקה לעבוד את ה' אלקינו, ומיד התחיל הרה"ק מבעלזא ובידך לטמוע קול שופר, ותקע בשופר, והתפלל כדרכו בקודש, והי' לפלא, ושום איש לא הבין כוונתו הקדושה מה ענין סיפור זה לתקיעת שופר ובכל זאת ההרישו ולא הרהיבו בנפשם לטאול פי קדשו. והנה אחרי ראש השנה נסע הר' אלימלך הנ"ל כהרגילו לפרימישלאן, ומיד כאשר דרך על מפתן חדר הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע אמר לו בזה"ל: אלימלך, אמור נא לפני התורה שאמר הרב מבעלזא לפני התקיעות, ויספר הר' אלימלך כי הרב מבעלזא קרא הפסוקים מענין יציאת מצרים, שפרעה אמר מי ומי ההולכים וגו'... וכי כל האנשים ששמעו דברות קדשו השתוממו באין מבין כוונתו הקדושה והתחיל הרה"ק מפרעמישלאן להפליא את התורה של הרב מבעלזא איך שבחכמה עמוקה בקע

תוקע בכל שנה ושנה, ואף בהיותו חלוש מאוד התאמץ לתקוע עכ"פ חלק מהתקיעות, חוץ מבשנת השואה בגלות בערגן בעלזין שרבינו בירך הברכה וניסה לתקוע בשופר הרבה פעמים ולא עלו לו התקיעות כלל ומסרו לאחד לתקוע, וכן בשנתו האחרונה בחודש אלול תשל"ח תקע רבינו בשופר בכל יום אחר תפילת שחרית, ולפני ראש השנה הודיע רבינו לר' עזריאל שבר"ה לא יתקע בשופר כי אין לו כח לזה, וכשבא הגה"צ משארמאש זצ"ל להתברך מאת רבינו קודם ראש השנה אמר לו רבינו שמכבדו בתקיעות שופר, ואף שבימי אלול תקע רבינו בל שום עיכוב לא רצה רבינו לתקוע בראש השנה באמרו: "אלול בלאזט מען ווי אזוי מען בלאזט, ראש השנה בלאזט מען ווי מען הייסט פון אויבן", וביום הראשון ניסה פעם אחת לתקוע ולא עלתה בידו רק חצי תקיעה ותומ"ץ מסר השופר להגה"צ משארמאש ז"ל וביום השני בירך הברכה ולא ניסה לתקוע כלל, רק התחיל לקרוע תקיעה והוא הי' המקריא ולא הבעל תוקע, ונתקיים אז מה שאמרו חז"ל במס' ר"ה כל שנה שאין תוקעין בתחילתה מריעין לה בסופה, כי בסוף שנה זו ביום המר והכואב נפלה עטרת ראשינו בעוה"ר. (מחזור דברי יואל)

☆☆☆

כשהי' רבינו במחנה ההסגר בערגן-בעלזין ובהתקרב יום ראש השנה דאגו מאוד איך תעלה בידם לקיים מצות תקיעת שופר כי לא היה בנמצא שופר במחנה, ובחסדי השי"ת נודמן לידם ניתנה הרשות לכמה אנשים מן המחנה ללכת אצל רופאי שיניים שיטפל בהם, והרופא הלז היה מוחץ למחנה, ושם פגשו קבוצה של יהודים יוצאי האלאנד שהיו במחנה הסמוך, והם הציעו לתת לאנשי המחנה של רבינו שופר בעד שלש מאות ציגארעטן, שהיו יקרי המציאות מאוד במחנה ההסגר, ומאת ה' היתה זאת שכשהי' רבינו על הרכבת לבערגן בעלזין קיבל הרבה ציגארעטלעך מאת הרה"ח ר' שלמה שטערן ז"ל, ועכשיו מסר אותם וכך הגיע השופר לרבינו, אנשי המחנה ביקשו את רבינו שייאמר דברי כיבושין לפני התקיעות, ורבינו דרש לפניהם דברי כיבושין כמנהגו, ובתוך דבריו הזכיר דברי הישמח משה עה"פ היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו, שהוא הולך בלשון שאלה שצריך להתבונן האם תוקעים בעיר כבשנים קדמונים, ופלגי מים ירדו מכל הנאספים, ויהי בשעת התקיעות עברה פלוגה ממחנה של פוילישער לאגער, שהוליכו אותם לעבוד עבודת הפרך, והיהודים בשמעם קול שופר במחנה נעמדו על עמדם לשמוע תקיעת שופר, והרצחיים הגרמניים הכו אותם עד זוב דם על שעמדם על מעמדם מגודל התלהבותם לשמוע קול שופר. (מאפילה לאורה)

אחרונה, ואמר שבמשך איזה ימים יבוא בעצמו ליקח הסחורה ולא רצה להגיד הכתובת שלו, וכעת כבר עברו כמה שבועות ואין קול ואין עונה ואינו יודע מה לעשות, אמר לו השי"מ שלא ידאג ויעשה חביתין חדשים כי הקונה לא יבוא, מפני שהקונה הי' אליהו הנביא. (רבש תמרים)

## מון הגה"ק בעל ייטב לב זי"ע

כשנפטר מון הק' מצאנו זי"ע לא רצה הייטב לב זי"ע להספידו באמרו שאינו מסוגל לזה, אבל בחודש אלול כשהתחיל לדרוש ברבים כדרכו, אז גם הספיד את הדברי חיים ואמר בין הדברים לפרש מאמה"כ "ללמד את בני יהודה קשת" קש"ת ר"ת תקיעה שברים תרועה שבהיות שהצדיק הזה בחיים היה ממתיק את הדינים ע"י תק"ש ועכשיו צריכים אנו ללמוד כיצד תוקעין קש"ת למתן הגבורות. (בספר חיים)

## מון הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע

סיפר רבינו מון רבינו בעל ברך משה ז"ל מה שסיפר לו מון רבינו בעל דברי יואל ז"ל מגודל שברון רוחו ושפלותו של מון הקדיו"ט זי"ע שאף פעם לא הרהיב בנפשו ביו"ט של ר"ה להיות הבעל תוקע, שהרי כל זמן שהי' מון הק' הדברי חיים ז"ל בחיים חיותו הסתופף בצלו, ומון הדברי חיים הי' הבעל תוקע, ולאחר הסתלקותו של הדברי חיים זי"ע משנת תרל"ז עד שנת תרמ"ג הסתופף בצל אביו הק' הייטב לב זי"ע והי' הייטב לב הבעל תוקע והקדיו"ט הי' הבעל מקריא, ולאחר הסתלקותו של מון הייטב לב זי"ע, ומון הקדיו"ט עלה למלא את מקומו, לא רצה גם אז לתקוע מגודל ענותנותו ושפלות רוחו, וכבד את הגה"ח ר' משה ארי' פריינד זצ"ל ראה"ק דק"ק סיגעט לתקוע בשופר, והוא בעצמו הי' הבעל המקריא, ואחר שנלב"ע ר' משה ארי' ז"ל בשנת תרס"ב כיבד את בנו הרה"ק בעל עצי חיים זי"ע שהוא הי' הבעל תוקע, והוא נשאר הבעל מקריא כמקדם, ובעצמו לא הי' תקע אף פעם. (זכר צדיק לברכה)

## כ"ק מון רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע

רבינו הי' בעל תוקע בכל ימיו ומאוד הי' רבינו מתייגע לתקוע בהתאמצות מרובה במסיני"פ בפרט לעת זקנתו, כי מרוב פחד ואימת הדין ביום ר"ה היו התקיעות עולים לו בקישוי רב, וקול דממה דקה ישמע, אף כי התקיעות בכל חודש אלול הי' תוקע בקל אף בשנותיו האחרונים, מ"מ בר"ה היו עולים לו בקושי, ואעפ"כ הי'



# בענין קידוש ומעיומה קודם תקיעת שופר מאת הגה"צ אב"ד קהילתנו שליט"א

אחר אמירת ד"ת ס"ג פ' נצבים העעל"ט

בבית מדרשינו הגדול דקט"ל - וויליאמסבורג

.... אך האב שוין גערעדט דערפון אפאר יאר צוריק, אבער מ'דארף דאס כסדר איבער פרישן, פשוט וועגן דעם ווייל מ'דארף אמאל צו וויסן וויאזוי ס'האבן אויסגעזען אמאליגע אידן, אמאליגע חסיד'ישע אידן, און אפילו סתם א פשוטער איד, אן ערליכער איד, וויאזוי ער האט אויסגעזעהן.

אין אמת, ס'איז א גאנצע מבוכה אין שו"ע, ס'קומט ראש השנה, לאנגע תפילות איז א גאנצע מבוכה אין שו"ע ווען עמיצער וויל טועם זיין פאר מוסף, פאר די תקיעות, צו מאיז מחויב צו מאכן קידוש אדער נישט, ווייל לויט טייל דיעות, א טייל פוסקים, איז מען בכלל נישט מחויב צו מאכן קידוש פאר תק"ש, ווייל פונקט אזוי ווען עמיצער עסט פאר'ן דאווענען שחרית מאכט מען נישט קיין קידוש, ווייל מ'טאר נישט עסן, און איז מ'טאר נישט עסן אז נישט דא קיין חיוב קידוש, די זעלבע זאך איז פאר תק"ש, וויבאלד מ'טאר נישט עסן אז מען נישט מחויב צו מאכן קיין קידוש אויך נישט.

אין בעלזא האט מען געהאלטן נאך א סיבה פארוואס מ'טאר נישט מאכן קיין קידוש, ווייל עפ"י אמת אין די אמאליגע זמנים האט דער סדר פון תק"ש געהערט צו שחרית, נאר שפעטער מפני הגזירות האט מען גענומען די תק"ש אין דאס צוגעשטעלט צום מוסף, איז וויבאלד תק"ש איז נאך א חלק פון שחרית, איז טייטש מ'האט נאכנישט געענדיגט שחרית ווילאנג מ'בלאוט נישט, ממילא קומט אויס קען מען נישט מאכן קיין קידוש, און אפי' די רבי ז"ל שרייבט אין א תשובה סי' כ"ט אין אורח חיים, ווי עמיצער האט אים אנגעפרעגט צו ער זאל מאכן קידוש פאר תק"ש, ווען ער וויל טועם זיין פאר תק"ש, זאגט אים די רבי אז ס'איז א גרויסע מחלוקה, להכי איז גוט מחמיר צו זיין און מאכן קידוש, אבער באמת דארף מען צו וויסן אז ס'איז א גאנצע מבוכה, ס'איז א גאנצע שאלה איבער דעם.

ולו יהא אז מ'דארף יא טועם זיין, ס'איז ידוע דער זיידע ז"ל דער קדושת יום טוב, זיין בעל תוקע איז געווען ר' משה ארי' פריינד, ר' משה ארי' פריינד האט קיינמאל נישט טועם געווען פאר תק"ש, בסוף ימיו איז געווען ער האט נישט געהאט קיין כח, איז געגאנגען דער קדושת יום טוב און האט אים געוואלט הייסן אז ער מוז טועם זיין פאר תק"ש, האט זיך ר' משה ארי' פריינד באהאלטן, ער האט נישט געוואלט טועם זיין, ער האט נישט געוואלט א דער קדושת יום טוב זאל אים הייסן מאכן קידוש פאר תק"ש, אבער ס'האט אים נישט געהאלפן, דער קדושת יום טוב האט אים געטראפן, און האט אים געדייסן אז עפעס מוז ער טועם זיין, איז אפילו ווען א מענטש פילט ביי זיך אז ער קען נישט אויסהאלטן ער איז נישט בכח, דארף דאס זיין מיט שכל - אך ווייס פון א מעשה שהי', ס'איז געווען א איד - ער לעבט שוין נישט היינט ליידיג, עכ"פ ער פלעגט קומען יעדעס יאר ראש השנה צום רבי'ן ז"ל, ער האט געהאט אויף זיך א קפידא, בכלל נישט געגעסן גארנישט פאר'ן דאווענען, אפי' קיין קאווע האט ער נישט געטרינקן פאר שחרית, אזוי איז ער אנגעגאנגען יארן, ער האט נישט טועם געווען גארנישט אגאנצען טאג, סוף ימיו ער איז שוין געווען זייער שוואך, איז ער געגאנגען צום רבי'ן ז"ל פרייען צו ער קען זיך מתיר נרד זיין עפעס טועם זיין אויף צופרי לכה"פ א קאווע טרינקען, דער רבי ז"ל האט דאס געהערט אז דער איד האט מקפיד געווען אפי' גארנישט טועם צו זיין, האט ער שטארק הנאה געהאט אז זיינס א מענטש איז אויף מקפיד גארנישט טועם צו זיין.

באמת דאס איז זייער א שווערע זאך צו זאגן, אבער עכ"פ ס'קומט זיך צוזאם א גרויסער ציבור איז דאך נצוי אז מענטשן וויסן נישט פון דעם דין און פון די אלע שאלות וואס איז נוגע, און אפילו ווען מ'ווייל שוין מאכן קידוש דארף מען אויך וויסן, מ'דארף דאס טוהן אויף א וועג פון בנהגע לכת, מ'דארף דאס נישט מפרסם זיין, און ברוב עם אורדיא נישט, מ'זעהט אן וזה"ק, דער תיקון וזהר שרייט געוואלט אויף דעם וואס אידישע קינדער קומען ר"ה צוהין ככלבא הב הב לנו מזונא, זוכט מען אין די ספרים תירושים פארוואס אידישע קינדער מעגן יא בעטן אויף מזונת, אבער וואס פארא פנים האבן די אלע תירושים, אז מ'ברענגט אריין א טאץ מזונת, און דער גאנצע עולם שטייט און מ'כאפט "צוהין ככלבא הב הב", וואס פאר א פנים האט דאס, נישט נאר דאס, באמת לאמיתו ווען עמיצער זאל וויסן ביי זיך אז ער קען רואיך דאווענען, מעג ער דען אפי' טועם זיין, און אפי' ווען עמיצער דארף עפעס טועם זיין, דארף ער צו וויסן אז עס זאל זיין באופן צנע ממש מעט פון המעט, ער זאל האבן אביסל מנוחת הדעת צו קענען דאווענען, אבער וואסערע פנים האט דאס ווען א מענטש עסט זיך און אויף מיט א פול מאגן, קען מען דען זאגן ריכטיג מלכיות זכרונות שופרות מיט אן אנגעפולטע מאגן, און נאכדעם איז ער נאך מקפיד צו לויפן אין מקוה פאר תק"ש, ס'טייטש, ער איז דאך א חסיד'ישער איד ווי קען ער דען צו גיין צו תק"ש אן א מקוה, די אלע זאכן איז דאך א סתירה מיניה וביה.

דארף מען וויסן אז מ'שטייט יעצט פארן יום הרין, ס'איז דא א באקאנטע משל פון דובנא מגיד, זאגט ער אזוי, ס'קומט ר"ה, די הייליגע טעג, א מענטש עסט אזוי, ער איז דאך הונגעריג, זאגט ער, אז מענטשן זענען באקוועמע מענטשען, מענטשן האבן נישט ליב צו זיין הונגעריג א גאנצן טאג ווייל ער עפעס עסן, זאגט ער א משל אזוי, ס'איז געווען איינער וואס האט אייביג אויסגעטראפן פארשידענע סארט פאטענטן, פארשידענע מיני כלים, מענטשן האבן דאס געזען און האבן אייביג געזוכט צו קויפן נייע זאכן, איז געווען דארטן א בעל הבית, זייער א קארגער, און ווען יענער האט געהאט עפעס צו פארקויפן, עפעס א נייע פאטענט, ביי אים האט ער קיינמאל נישט געקענט פועל'ן, ער האט קיינמאל גארנישט געקויפט ווייל ער האט געקארגט זיין געלט, ויהי היום, זאגט דער דובנא מגיד, דער סודר האט געמאכט א נייע מין מאכל, א מאכל וואס איז זייער א קליינע מאכל, אבער ווער ס'עסט דאס קען ווערן זאט אויף צען טאג, ער דארף נישט מער עסן גארנישט, שוין ער איז געשטאנען דארט אויפן מארק און פארקויפט דעם מאכל, איז דורך געגאנגען דער קארגער בעל הבית, שרייט ער אים קויף אפ דעם נייעם מאכל, זאגט אים דער בעל הבית, דו ווייסט דאך גאנץ גוט איך בין א קארגער, איך קויף נישט קיין נייע זאכן, זאגט ער אים טאקע פאר דעם דארפטו דאס קויפן ווייל דו ביסט א קארגער, איינמאל דו וועסט קויפן דעם קליינעם קיכל וואס קאסט דארט אפאר פעניס, דורך דעם וועסטו זיין זאט אויף צען טאג וועסטו קיינמאל נישט דארפן קויפן קיין עסן, מהאי טעמא דארפטו דאס קויפן, זאגט דער דובנא מגיד, די זעלבע זאך איז דא אויך, מענטשן זענען באקוועמע מענטשן, מ'האט וואס צו עסן, מ'קען נישט זיין הונגעריג אזוי לאנג, זיי דארפן זיך אלע תאוות נאכגעבן, זאגט ער אזוי ווען דו זאלסט אום ר"ה אביסל מקפיד זיין ווייניג צו עסן, טאקע וועגן דעם, ווייל דו ביסט אזא באקוועמער מענטש, דו האסט נישט קיין השגה וויפיל צרות און נחת וועסטו נפש דו שפארסט דך אין, וויפיל געלט דו שפארסט זיך אין דורך דעם וואס דו געסט אביסל נישט אזוי נאך פאר די תענוגי הגוף, וואסערע תענוג און נחת וועסטו האבן פון דעם א גאנץ יאר, וואסערע שאדנים שפארסט דך איין אויף שפעטער, טאקע וועגן דעם ווייל דו ביסט אזא באקוועמער מענטש, זעה דך יעצט איינצוהאלטן און נישט אזוי ברייט צו עסן, און דורך דעם וועט דאס זיין א טובה פאר דיר אויף א גאנץ יאר, אזוי ברענגט דער דובנא מגיד ז"ל.

## פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מייסדים,  
כפתור ופרח משוקדים

וברא, וזהו יהי כנגי' כדוגמת הכלי שבו מנגנים, כן תהיה מחשבת המנגי'ן ואז תהי עליו רוח אלוקים, והנה כי כן העומד להוכיח בשער בת רבים צריך שלא יהי בו שום מחשבת גיאאות והתנשאות, וזה שאמר כשופר כעצם השופר שאין בו שום מחשבה זרה, כן "ודם קולך" במחשבות טהורות למען הציבור שעיקר כוונתך תהיה "להגיד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם". ועתה ניתנה ראש לבאר תורת המסורה, זכרון תרועה, היינו שזיכור הדוגמא של השופר ויגיד מוסר כדוגמה זו שלא יתנשא עליהם אלא יכלול את עצמו עמהם, ואז אין זכרון לראשונים, שלא יאמרו לו זכור מעשך הראשונים וטול קורה מבין עיניך, והטעם כי אין זכרון לחכם עם הכסיל, כלומר שאין כאן חכם שיושב ודורש וכסיל שמקבל התוכחה, אלא גם הדורש מחשיב עצמו ככסיל וכולל א"ע עמהם ולכן יקבל תוכחתו.

☆

**באופן אחר** יתבאר דברי המסורה עפ"י דאיתא בזה"ק דתקיעה שברים תרועה הוא כנגד אברהם יצחק יעקב, תקיעה כנגד אברהם, שברים כנגד יצחק, ותרועה כנגד יעקב, וקשה למה הזכירה התורה רק תרועה שהוא כנגד יעקב, ומה חטאי אבות הראשונים דלא רמיזא בקרא, אך י"ל דיעקב היה המובהר שבאבות ולא נמצא פסול בדעו שהי מטתו שלימה, משא"כ מאברהם ויצחק, יצא ישמעאל ועשו, וזהו י"ל דברי המסורה, זכרון תרועה הוא לזכר יעקב כנ"ל, וקשה למה אין זכרון לראשונים, למה לא כתוב בתורה זכר לראשונים אברהם ויצחק, ומתרג', אין זכרון לחכם עם הכסיל כי אברהם ויצחק לא היה מיטתם שלימה, היה להם בנים כסילים ורשעים משא"כ ביעקב.

☆

**עו"ל עפ"י דגמ'** (ר"ה כ"ט ע"ב) בגבולין לא היו תוקעין בשבת, לפי שלא היו בקיאים בשופר, וחיישינן שמא יטלטלנו וילך אצל בקי ללמוד, ויעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים, ולפיכך רק זכרון תרועה, משא"כ בזמן שביהמ"ק היה קיים היו תוקעים אפי' כשחל בשבת, מפני שכהנים ודוים הם ובקיאים, ולא חיישינן שמא ילך אצל בקי ללמוד, וזאת תהיה תורת המסורה, זכרון תרועה, היינו שבגלות כשחל בשבת אין תוקעין, רק זכרון תרועה, מפני שחיישינן שמא ילך אצל בקי ללמוד, משא"כ אין זכרון לראשונים, ראשונים היינו בזמן שביהמ"ק היה קיים, היו תוקעים ממש, ולא רק זכרון, ונותן טעם לדבר, כי אין זכרון לחכם עם הכסיל, כי בדרות הראשונים היו חכמים ובקיאים, משא"כ עתה שאין אנו בקיאים וחיישינן שמא ילך אצל בקי ללמוד. (מגדל דוד)

☆

**עוד לאלוקי מילין** הנהגה לכאורה כשאנו מזכירים את זכות העקידה, יש בו זכרון לטוב גם לישמעאל ועשו, שהמה גם בני אברהם ויצחק שנעקד על גבי המזבת, לכן אנו מבקשים ועקידת יצחק ברחמים תזכור לטוב "לנו" דייקא, ולא יוצמח מזה ישועה

תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגיגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב. ונל"פ הכוונה דהנה בזמן הבית היה ר"ח כעין מועד, כמא"כ (סעי' 6 י"ד) חדשים ומועדים שנהא נפשי, אמנם רק בשאר חודשי השנה היה האפשרות לערוך שמחה מיוחדת מפאת הר"ת, אבל לא כן הוא בר"ח תשרי לא היתה ניכרת שמחה של ר"ח כי נתכסה שמחה זה מחמת השמחה ששמחו ביום זה לרגל היו"ט של ראש השנה, ובוה יובן תקעו בחודש שופר בכסא כמו שדרשו חז"ל איזה חג שהחודש מתכסה בו ההיינו שהיו"ט של הר"ח נתכסה מחמת יום חגיגנו.

☆

**תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגיגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב.** וי"ל עפ"י ש"מ הר"ן (הובא בתו"ש ר"ה פ"א מ"ב) ב' טעמים לקביעות המשפט בא' תשרי, א. אליבא דר"א דבכ"ה אלול נברא העולם ובשישי נברא אדם הראשון ובו ביום חטא ונחן ויצא בדימוס, ולכן הוקבה יום זה לדורות, וטעם ב' הוא לפי שעשדה בתשרי הוקבע ליום סליחה לישראל במדבר, לכן קבעו מתחילת החודש עד יוה"כ לימ' דין, עכ"ד הר"ן, והנה לפי טעם הב' לא היה ראוי לקבע יום הדין בר"ה אלא לישראל ולא לאוה"ע, ולפי טעם הא' לא היה ראוי לקבע יום הדין בר"ה כשנתעבר אלול שאז אחד בתשרי הוא יום השביעי לזמן בריאת העולם ואינו ביום שנידון בו אדם הראשון, ואפ"ה נידון העולם בו וע"כ צריך לומר כטעם הב' לפי שהוא אחד לחודש תשרי שבעשור לחודש הוקבע לישראל יום סליחה לכן קבע הקב"ה תחילת הדין בא' לחודש כדי לעורר בו את העם לתשובה ע"י השופר, ובוה יתבאר מאמה"כ תקעו בחודש שופר דהיינו שיתקעו בר"ח בשופר אף בזמן שהירח נתכסה ונתקדש החודש ביום ל"א שהוא שביעי לזמן תחילת בריאת העולם אפ"ה ראוי לתקע בו כי הוא יום חגיגנו שהקב"ה דן אותנו ברחמים ביום ההוא, ולכן כי חק לישראל דייקא מפני שיום העשירי הוקבע ליום סליחה לישראל ולא לאוה"ע.

☆

**במסורה: שבתון זכרון תרועה, אין זכרון לראשונים, אין זכרון לחכם עם הכסיל, וצ"ב.** ונל"פ על פי מה שפי' הרבי ר' יונתן ז"ע מאמה"כ נחפשה דרכינו ונחקרה, דכאשר האדם מוכיח לחבירו שהוא יעשה תשובה, ולא כולל את עצמו בתוך זה, אוי האיש שמוכחים אותו אומר למוכיח "טול קורה מבין עיניך" (אם יש לו עון כקורה), אבל אם המוכיח כולל את עצמו עמהם, ואומר "נחפשה" (לשון רבים) דרכינו, אוי "זנח-קורה" (ונחקרה), לא יאמר לו האיש שאליו התוכחה טול קורה מבין עיניך, שהדי אומר על עצמו שצריך גם הוא לשוב בתשובה, ודפח"ח ושי', והנה ידוע מה שפי' בספ"ק הפסוק כשופר הרם קולך והגיד לעמי פשעם. עפ"י דא' בשם הר"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג ז"ע לפרש מאמה"כ יהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלוקים הנהגה כדוגמת הכלי שנעשה מגולמי עץ ואין בו לב להביץ כן יהיה המנגן במחשבה זכה

וע"ז מתרץ, אין זכרון לחכם עם הכסיל, דהיינו שלא דנים החכם ביחד עם הכסיל, רק מקודם דנים את הצדיקים הנרמזים בזכרון תרועה, ואח"כ דנים הפשוטי עם שרמוזים ביום תרועה.

(דברי מהרי"א)

☆

**עוד יתבאר עפ"י"מ דאי' בזה"ק דבשביל שלשה דמעות של עש אנחנו נמצאים בגלות, והקשו דלכאורה יבטלו בדמעות שלטו והתירוץ הוא דמין במינו אינו בטל ועשו בכה על שנטל ממנו יעקב הברכות של עולם הזה, ואנחנו גם בוכים על עניני עולם הזה ולכן הוי דמעות מין במינו ולכן לא בטל, אבל אם יבכו על גלות השכינה הוי מין בשאינו מינו ויבטל הדמעות של עש, וז"ש זכרון תרועה שראוי שיוכרונו לטובה שנוכה לתרועה של שופר של משיח, ולכאורה למה אין זכרון לראשונים דהיינו למה עוד לא נושענו ע"י דמעות הראשונים ששפכו לבם כמים להקב"ה, ע"ז אמר שאין זכרון לחכם עם הכסיל דשוה בשוה דמעותיו ולכן לא בטל.**

(פרדס יוסף)

☆

**באופן אחר יש לומר דהנה נתקשו המפי' בענין תשובה דאיך יכל האדם לעשות תשובה על דבר שכבר עשה, ונפגם נשמתו בזה, אך יש קצת לימוד זכות על החוטא, דאין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות, ועי"ז כשעושה תשובה איגלאי מילתא למפרע, שלא מרצונו עשה זאת, וממילא לא נחשב החטא כפגם, ובה יתבאר זכרון "תרועה" מורה על ענין תשובה, ולכאורה יקשה אין זכרון לראשונים למה לא זוכרים מעשיו הראשונים שעשה והתירוץ הוא שאין זכרון לחכם עם הכסיל שבעת שחטא נכנס בו רוח שטות ונעשה ככסיל ולכן הגיע החטא לידו.**

(אמרי יוסף)

☆

**עוד לאלוקי מילין, דהנה אם אין לישראל זכות מעצמם, אזי השי"ת מרחם עליהם בזכות אבות, וכמאמרה"כ וזכרתי את בריתי יעקב וכי' ואף גם זאת יש לפעמים זכות לישראל, בזמן שיערוך אותו השי"ת נגד חבריו שהוא פחות ממנו, או ח"ל לעכרים וכנודע פ"י הקדושת לוי, על מאמרינו, ולא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא לעם אחר, דהיינו שלא יצטרך להעריך אותנו נגד העכו"ם, רק אנחנו בעצמינו ניהיה חשובים, והנה השופר בא לעורר את ישראל לתשובה, וזהו זכרון תרועה שתזכרו המשמעות של תרועה ותשפרו מעשיכם, ואז אין זכרון לראשונים דהיינו שלא תצטרכו לזכות אבות, וכמ"כ אין זכרון לחכם עם הכסיל שלא יצטרכו להעריך אותנו כנגד הכסילים.**

(חיות יאיר)

☆

**וי"ל עפ"י"מ שאחז"ל בשבת שנחלקו שמואל ור' יוחנן, שמואל אמר תמה זכות אבות, ור' יוחנן אומר תחון זכות אבות, והקשו שם בתוס' לשמואל איך אנו מתפללים ברה"ש שיוכרו זכות אבות, ותירצו בתוס' אשר לא פליגי שמואל ור' יוחנן רק לרשעים תמה זכות אבות, ור' יוחנן בצדיקים איירי, וזו היא כוננת המסורה "זכרון תרועה" מה שאנו מזכירים ברה"ש ע"י תקיעה בשופר של איל עקידת יצחק, הלא אין זכרון לראשונים שתמה זכות אבות, ועל זה מתרץ בעל המסורה אין זכרון לחכם עם הכסיל, כתי' התוס' אשר יש חילוק בין חכם לכסיל, שלכסילים אלו הרשעים באמת תמה זכות אבות, אבל לחכמים תחון זכות אבות כר' יוחנן.**

(ילקוט האורים)

לישמעאל ועשו, שכיון שאין הולכים בדרכי אבותיהם אינם נקראים כבני אברהם ויצחק, ולא נחשב להם לזכות, ובהו יובן זכרון תרועה שהקב"ה יזכר לו ע"י התרועה בשופר של איל וזכות עקידת יצחק, אמנם אין זכרון לראשונים היינו ישמעאל שהיה ראשון ליצחק, וכן עשו שנקרא ראשון כמאמרה"כ ויצא "הראשון" אדמוני, וע"ז אנו מבקשים שלא יוקף לזכותם, והטעם כי אין זכרון לחכם עם הכסיל, כיון שאין הולכים בדרכי אבותיהם, רק כסיל בחושך הולך.

(כתב סופר)

☆

**עוד יתבאר דהנה אי' בגמ' לעולם ירגיו אדם יצ"ט על יצה"ד נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה ואם לאו יקרא קר"ש ואם לאו יזכיר ליום המיתה, והנה כי כן ידוע אשר התרועה עם הלילולי ליל שלה תכליתה לעורר את האדם לזכרון יום האחרון, ועל זה הקשה בעל המסורה מדוע אין זכרון לראשונים, כלומר למה בחרה תורה את הזכרון האחרון זכרון המיתה, ולא זכרה את הזכרונות הראשונים דהיינו ע"י תורה וקר"ש, ועל זה התירוץ אין זכרון לחכם עם הכסיל כי הרפואה ע"י תורה וקר"ש אינו שוה לכל נפש כי הכסיל לא יתעורר כי אם ע"י זכרון יום המות ולכן נבחר זכרון זה ולא שאר הזכרונות.**

(תחן סופר)

☆

**או יאמר על פי מה ששמעתי ממולה"ה לפרש מאמרינו אל תזכור לנו עונות ראשונים מדד יקדמונו רחמין כי דלונו מאוד, דהנה ידוע מדברי חז"ל שאמרו טובה ציפורנן של ראשונים מכריסין של אחרונים, ואם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם וכו', וא"כ מה שנחשב לדורות הראשונים לעון אינו נחשב לנו לעון, וז"ש אל תזכור לנו עונות ראשונים כלומר אותן העונות שזכרת לדורות הראשונים אל תזכור לנו, מהר יקדמונו רחמין כי דלונינו מאוד, כלומר עניים בדעת ולא הגענו למדדיגות הראשונים, ודפח"ח ושיי, ומעתה י"ל דזאת תורת המסורה "זכרון תרועה" שהוא מורה על יום הדין שאז הקב"ה זוכר כל מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם להביא אותם כמשפט, וע"ז אמר המסורה "אין זכרון לראשונים" דהיינו שלא זוכרים את העונות שנחשבו לדורות הראשונים, ואמר הטעם כי אין זכרון לחכם עם הכסיל, דהראשונים היו חכמים ואנו ככסילים לגביהו ולכן אין להזכיר לעון מה שזכר להם לעון.**

(נפש יהונתן)

☆

**עו"ל דהנה הצדיקים א"צ לעוררם בתשובה ע"י השופר, כי הם זוכרים מעצמם טעם התרועה, ולהם סגי בזכרון תרועה, משא"כ פשוטי העם להם צריך השופר כדי לעוררם בתרועה, וכמאמרה"כ עורי ישנים משנתכם, ובהו יובן הטעם דהתורה הקדימה לכתוב זכרון תרועה, בפרשת אמור, ובפרשת פנחס כתב יום תרועה, ולכאורה חז"ל להקדים יום תרועה כיון דברוב השנים לא חל ר"ה להיות בשבת, אך לדרכינו יובן, דיום תרועה קאי על הפשוטי עם שלהם צריך תרועה ממש, וזכרון תרועה קאי על הצדיקים כנ"ל, ומשו"ה הקדים הצדיקים, כמאמר הגמ', מלך וציבור מלך נכנס תחלה לדין, מקמי דליפוש חרון אף, וכמ"כ הצדיקים נידונים תחלה, כדי שלא יהא חרון אף, ובהו נ"ל כוננת המסורה זכרון תרועה מה שכתב תחלה בתורה זכרון תרועה, ואח"כ יום תרועה, ולכאורה קשה אין זכרון לראשונים שלא היה צריך ליכתוב זכרון תרועה ראשון, רק יום תרועה דברוב השנים לא חל ר"ה בשבת,**

## עניינים נפלאים, כסוגיות וכפלא פולים, שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

## ודרשת והקרת

### בענין התוקע בראש השנה שחל בשבת אי קיים מצוה מדאורייתא

שכמותו שיאמר דבר כזה, דהנה ידוע דברי התוס' בסוכה (ג.) אהא דאיאת בגמ' דמי שהיה ראשו בסוכה ושולחנו בתוך הבית גזרו חכמים שלא יצא ידי חובתו בסוכה, משום דגזרו שמא ימשך אחר שולחנו, וכתבו התוס' לחדש דאם עשה כן לא יצא ידי חובתו אפי' מדאורייתא.

ובזה ביארו דברי החכמים שאמרו לר' יוחנן החורני כשנכנסו לבקרו וישב כששולחנו בתוך הבית דאם כך עשית לא קיימת מצות סוכה מימך, והביאור לפי הנ"ל ניחא שאת המצוה דאורייתא ג"כ לא קיים, עיי"ש בתוס'. וא"כ לפי"ד הרי אין שום מצוה בזה שתקע בשבת.

ועוד יתירה מזו דאפי' לשיטת הר"ן בפסחים שחולק על התוס' (sup) וסבר דבמקום שקיים המצוה כדאורייתא יצא המצוה עכ"פ מדאורייתא אע"פ שלא עשהו כמו שתיקנו חז"ל, עיי"ש, אפילו לשיטתו היינו דייקא במקום שחז"ל הוסיפו גדרים בצורת המצוה וכדומה, משא"כ הכא שעקרו את המצוה כוונתו שאין שום מצוה אפי' מדאורייתא.

☆

עוד ראייה הביא החלקת יואב לקושייתו דשינינו במשנה בריש ברכות (ב.) שמצות קריאת שמע של ערבית מדאורייתא זמנה עד עלות השחר, וחכמים הגבילו זמנה עד חצות כדי להרחיק האדם מן העבירה.

וכתב הרבינו יונה (שם) דמי שלא קרא ק"ש עד חצות אין מחויב לקרות אחר חצות, אע"פ שמדאורייתא מצותה עד העלות השחר, ואף דאפי' אליבא דרבנן ליכא שום איסור לקרות אחר חצות, מ"מ פטור, והטעם כדברי הש"ס ביבמות (צ.) דיש כח ביד חכמים לעקור המצוה בשב ואל תעשה, ע"ש.

☆

ועוד ראייה מהא דשינינו בברייתא (מנחות מ.) סדין בציצית בית שמאי פוטרין, וכתב רבינו תם מדאורייתא גם בית שמאי מחייבין, ובכל אופן פטרו חכמים סדין בציצית משום שגזרו שמא יקרע סדינו בתוך ג' ויתפרנו, והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי, והוי כלאים שלא במקום מצוה.

וכתב הרא"ש (בהל' ציצית אות י"ז) שאם בירך על טלית זו הוי ברכה לבטלה, א"כ מוכח מג' המקומות הנ"ל שהחכמים בגזירתם לא עקרו רק את החיוב לקיום המצוה, אבל המצוה עצמה נשארת, ומי שמקיים אותה מקיים מצוה מדאורייתא, אלא שחכמים בגזירתם עקרו לגמרי את המצוה ומי שמקיים אותה לא קיים ולא כלום, וא"כ כיצד קבע הגרעק"א בפשיטות שאם תקע ברה"ה שחל להיות בשבת קיים מצות

הנה ידועין דברי המשנה ברה"ה (כ"ט:) יו"ט ראש השנה שחל להיות בשבת אין תוקעין, רק במקדש היו תוקעין, וילפינן לה מקרא דכתוב אחד אומר יום תרועה וכתוב אחד אומר וזכרון תרועה, אלא הא איירי ברה"ה שחל להיות בחול והא איירי ברה"ה שחל להיות בשבת דאז הוא רק זכרון תרועה.

וטעמייהו מבאר רבה משום שגזרו חכמים שמא יעבירונו ד' אמות ברשות הרבים, ויבא לידי איסורא דאורייתא, על כן למיגדר מילתא גזרו חכמים שלא לתקוע ברה"ה שחל להיות בשבת, כי הרי הכח ביד חכמים לעקור מצוה דאורייתא בשב ואל תעשה.

☆

וחקרו האחרונים האם אחר שגזרו חכמים שלא לתקוע ברה"ה שחל להיות בשבת, אם עבר אדם ותקע ביום א' דהיינו בשבת האם קיים מצוה דאורייתא ויצא ידי חובת התקיעה, או כיון דחכמים גזרו על התקיעה עקרו גם את המצוה דאורייתא, וא"כ לא קיים כלל שום מצוה.

והנפקא מינה יהיה דהרי רוב הראשונים סברו דאין מברכין ברכת שהחיינו ביום ב' על תקיעת שופר, וכן כתב הטור (ס' תר) ומביא בשם אביו הרא"ש שעל כן יהדר אדם ליקח פרי חדש ויניחנה לפניו, ויברך שהחיינו ודעתו יהיה גם על הפרי ויצא מידי ספק, אמנם אם יום א' חל בשבת או יכול לברך ביום ב' כיון דלא תקע ביום א', וכן פסק המחבר (שם), אמנם הרמ"א כתב דנוהגין לברך ברכת שהחיינו גם ביום ב' על התקיעה,

וא"כ נשאלת השאלה אם עבר ותקע ביום א' שהוא בשבת האם לדעת הטור והב"י יוכל לברך ביום ב', דאינימא שיש עדיין מצוה מדאורייתא א"כ אינו יכול לברך ביום ב', אבל אינימא דאין שום מצוה ביום א' א"כ שפיר יוכל לברך ביום ב' שהחיינו.

☆

הגרעק"א (במערכה ח' למס' חגיגה) כתב לחדש בפשיטות, אדם שעבר ותקע ברה"ה שחל להיות בשבת קיים מצות תקיעת שופר מן התורה אלא שעבר על שבות דרבנן, וכן משמע מדברי האבני נזר חיו"ד (סי' קמא) וכן בחכמת שלמה (אר"ח סי' תקפח).

☆

בקונטרס קבא דקושייתא (קושיא צט) הקשה על דברי רעק"א מג' מקומות שמצינו שאחר שגזרו חכמים ליכא שום מצוה לקיימה כמצות התורה, וכותב: דלפלא על גאון

דהא דאמר' אי עביד לא מהניא אינו משום קנס שקנסו את העובר על ד"ת, אלא רק כדי להצילו מן העונש דהיינו אם הפקיד בשבת חפץ או קנה בשבת בקנין סודר, דאז אי נימא שלא עשה כלום ע"ז יתוקן האיטור, על כן בכהאי גוונא אמר' אי עביד לא מהני, משא"כ השוחט בשבת דאפי' אי נימא דאינו נחשב לשחיטה כשירה הרי מ"מ חייב משום צובע, א"כ בכהאי גוונא לא אמר' אי עביד לא מהניא ע"ש, והדברים ידועין.

א"כ לפי' בנידון שלפנינו שעבר ותקע בשבת לא נרויח כלום מזה שנאמר שלא נחשב לתקיעת מצוה דסוכ"ס תקע, ע"כ מה שעשה עשוי וכבר יצא ידי חובתו בברכת שהיינו ולא יוכל לברך ביום ב' לשיטת הב"י.

☆

הנה בראשית הדברים נקדים שדברי התוס' בסוכה שהחלקת יואב בנה עליהם קושייתו על הגרעק"א, קשים מאוד להולמם דאם לא קיים המצוה מדרבנן או גם מדאורייתא לא יצא, והרבה אחרונים שפכו דיו כמים לבאר סברא זו, כל אחד בדרכו למצוא מנוח לדברי התוס', רק מחמת קוצר המקום מלהכילם נסתפק במה שאמרו תן לחכם ויחכם עוד.

בדבר אברהם (ח"ב סי' כו ס"ק י') הביא את דברי התוס' הנ"ל בסוכה, והקשה עליהם, דאטו אם שחט בהמה ונעשה בשחיטה פסול מדרבנן, אטו בטל מינה גם שם שחיטה דאורייתא, והאוכל לוקה משום נבילה, והרי גט שפסול מדרבנן לא בטיל מינה תורת גט דאורייתא, ותיריך בשם הגאון ר' אלי' ברוך קאמיי זצ"ל דרק לענין סוכה דמורכב בה דינא דממונא, דהרי בעינן לבם, משו"ה כשרצו חכמים להחמיר עליו שלא יצא ידי חובת סוכה מדאורייתא, הפקירו את הסוכה בהפקר ב"ד הפקר ואינה שלו, וממילא אינו יוצא כלל אפי' מדאורייתא, עיי"ש.

ולפי דבריו סרה הקושיא על הגרעק"א דדיקא בסוכה דפתיק בה דינא דממונא, אז יש כח ביד חכמים לעקור המצוה ע"י הפקר ב"ד ותו לא הוי שלכם, משא"כ בתוקע בשופר ברה"ה דליתא להאי סברא כלל, וע"ש מה שהעיר עליו והאריך בביאור אחר.

☆

בשו"ת אבני צדק (א"ח סי' 58) כתב הטעם מה שפסול מדרבנן אז גם מן התורה אינו יוצא, עפ"י מה שכתב הרמב"ם (ברייתא ה"ל ממרים) דהעובר על גזירת וסייג של חכמים עובר בלאו דלא תסור, ועשית עפ"י הדבר וכו'. נמצא דהיושב בסוכה קטנה או בשאר פסול דרבנן שגורו, ויעשה ההמצוה ע"י עבירה הוא נחשב למצוה הבאה בעבירה ולא נחשב למצוה כלל, עיי"ש.

אולם המנחת חינוך (מצוה שכ"ה) כתב דמה שאמרו שאם לא עשה כתקנת חז"ל לא יצא אפי' המצוה מדאורייתא, הוא דווקא אם עושה במזיד נגד דברי חז"ל, אבל אם עושה באונס או יוצא המצוה צמן התורה, וכן כתב בפרי מגדים עיי"ש.

תקיעת שופר דאורייתא, ומשו"ה פסק החלקת יואב שאם תקע בשבת ובירך שהיינו הוי ברכתו ברכה לבטלה, ויכול עדיין לברך ביום ב' ברכת שהיינו לכלל הדיעות.

☆

בשו"ת אבני נזר (הו"ד סי' קמ"א) ובשו"ת דברי מלכיאל (א"ח סי' כב אות כד) וכן בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ד סי' א') כולם לדבר אחד נתכוונו, וכתבו לחלק בין סוכה לשופר, דדוקא היבא שתיקנו חכמים האיך לקיים המצוה כמו בסוכה שתיקנו שצריך שגם שולחנו יהיה בתוך הסוכה משום שמא ימשך אחר שולחנו ורק באופן זה יקיים המצוה, אז"ל דאם אינו קיים כמו שתיקנו חז"ל אינו יוצא גם מצות סוכה מדאורייתא, אמנם כל זה שייך רק אם התקנה היא בסדר המצוה גופא איך לקיימה, אבל בדין שופר שאסרו חז"ל לתקוע בשבת מחשש שלא יבא לידי איסור חילול שבת, זה ענין אחר ואינו ענין לגוף המצוה, אלא יש כאן גזירה מדין אחר, ע"כ נוכל לומר שפיר דגם התוס' מודים שאם תקע בשבת, אף שעבר על איסור שבות דרבנן, מ"מ נתקיימה המצוה מדאורייתא.

☆

בשו"ת ציץ הקודש (ח"ב סי' יז) מביא סברא נפלאה (שפ"ל) עם ידידו הגאון ר' שמואל סאלאנט זצ"ל לדחות קושיית החלקת יואב, בדכלל גזירת חכמים שגזרו מצד איסור שעלול לעבור עליו, דיינו בזה אם נחשיב את העובר על גזירת חכמים כאילו עבר על האיסור ההיא שחששו עליו, ומשו"ה בגזירה דשמא ימשך אחר שולחנו דאם נמשך בבית אחר שולחנו לא ישב כלל בסוכה, על כן גם עתה שעבר על גזירת חכמים חשבינן ליה כאילו כבר נמשך אחר שולחנו ולא קיים מצות סוכה כלל, משא"כ בגזירה דרבה שהחשש הוא שמא יעבידנו ד' אמות ברשות הרבים, דגם אם עבר והעביר ד' אמות ברה"ר עדיין לא היה מפסיד את המצוה של תקיעת שופר, ע"כ אין מקום לומר דאם עבר רק על הגזירה שלא יצא כלל והפסיד את המצוה, דלא חמיר הגזירה מעצם האיסור שחששו עליו.

☆

בשו"ת אשל אברהם (א"ח סי' ת"ב ס"ק ב) מביא האיסתפקתא בנידון זה, ומביא בשם שו"ת פרי הארץ (ח"ב סי' י') דהעלה פלפול ארוך בנידון זה דתליא אי הכלל דכל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, אמרינן גם באיסורי דרבנן, דלשיטת הפוסקים דאמר' אי עביד לא מהני גם במילי דרבנן הכי נמי לא עביד ולא מידי, וא"כ לא יצא בשבת אפי' מצוה דאורייתא, אבל אי נימא דדייקא באיסורא דאורייתא אי עביד לא מהני, א"כ מדהוי רק גזירה דרבנן יצא שפיר המצוה מדאורייתא, ע"ש.

אמנם בתשו' הנ"ל העיר עליו דאפי' אי נימא דבמילי דרבנן נמי אמר' דאי עביד לא מהניא, מ"מ בכהאי גוונא לא שייכא, כידוע דברי המהרי"ט (ח"א סי' סט) שהקשה אמאי השוחט בשבת שחיטתו כשירה, ואמאי לא אמר' אי עביד לא מהני וא"כ נעשה נבילה, ותיריך דנקוט האי כללא בידך

הנשמה לבק... חוסה אל עמלק... והאלף שלב...

מאכט זיבער אז געט פאר אייער נשמה:

כאלע אל"ן שעה יעצן טאל אינצערפרי און ביינאכט

פארפאכט נישט די יעצטיגע געלעגנהייט:

ליק און 13 שליסן מיט די "חבורת יסודי התורה"

אריבער 500 לומדים האבן אין בלויז:

3 יאר אדורכגעלערט 8 מסכתות - 400 בלאט

די קומענדיגע יאר גייט איר בעז"ה אדרובלערנען:

גאלץ מסכת יומא און 30 בלאט פון מסכת סוטה

## מאכט די ריכטיגע הכנה צו די ימי הדיון

ווייל "אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה"

(סנהדרין ז.)

די תורה הקדושה אליין איז א מליצה ישרה פאר אידישע קינדער!  
מען האט אדורך געלערנט מסכת מכות, מסכת מכות אליין וועט אויפשטיין  
אין די הייליגע טעג און ממליץ טוב זיין פאר אידישע קינדער...

מתוך דברי מו"ן רבינו שליט"א בסיום מסכת מכות

## פנינים והידושים בגמרא מס' יומא הנלמד במסגרת חבורת "סודי התורה"

גר"ב ע"י אחד המגי"ש

### פניני התורה

## "וגילו ברעדה" הפחד והשמחה בראש השנה

לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם". ובראש השנה ששים ושמיחים, בסעודות החג ולבושים כבני מלכים, ורוחצים ומסתפרים לכבוד החג (טור סימן תקפ"א).

### השופר מרמז פחד ושמחה

רעיון זה שהעבודה בראש השנה הוא בבחינת "וגילו ברעדה", עולה גם מתוך הבנת משמעות קולות השופר.

דהנה אחד הטעמים שכתב רבי סעדיה גאון אודות תקיעת שופר הוא "כשנשמע תקיעת שופר נירא ונחרד ונשבר עצמנו לפני הבורא, כי כך הוא טבע השופר, מרעיד ומחריד כמו שכתוב (עמוס ג י') 'אם ייתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו'. אולם מצד אחר קולות השופר רומזים גם לקול שמהח, כמו שאומרים במזמור לפני תקיעת שופר "כל העמים תקעו כף, הריעו לאלקים בקול רינה... זמרו אלקים זמרו, זמרו למלכנו זמרו". וכן מיד אחרי התריעות אומרים הפסוקים "אשרי העם יודעי תרועה... בשמך יגילון כל היום". הרי שבקול שופר מרומז הפחד והשמחה.

### אשרי העם שיודעים לפתות את בוראם

וביאור הדברים "לשמחה מה זו עושה" הרי ראש השנה הוא יום הדין, כתב הטור בשם המדרש (סימן תקפ"א): כתיב "כי מי גוי גדול" ... רבי חנינא ורבי יהושע אומרין, איזו אומה כאומה זו שיודעת אופיה של אלוהיה, פירוש, מנהגיו ודיניו, שמנהגו של עולם, אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים, ומגדל וקנו, ואינו חותך צפורניו, לפי שאינו יודע איך יצא דינו. אבל ישראל אינו כן, לובשין לבנים ומתעטפין לבנים, ומגלחין... ואוכלין ושותין ושמחין בראש השנה, לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס, לפיכך נוהגין לספר ולכבס בערב ראש השנה, ולהרבות מנות בראש השנה..."

[ובביאור הדברים איך אפשר להיות ב' הבחינות ביחד פחד ושמחה מבואר בארוכה בספרים הקדושים, ואכמ"ל].

בגמרא (יומא ד) "עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, מאי וגילו ברעדה, אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה".

הנסבב כל הסיבות סיבב שאנשי שלומינו די בכל אתר ואתר ילמדו דברי גמרא אלו בערב ראש השנה, בבחינת "הקריאה מעורר את הזמן", דהרי בחינה זו היא מיוחדת לראש השנה, דאבהה ויראה משתמשים בערבוביא, דמצד אחד הוא יום הדין, ומצד השני הוא יום טוב.

### ראש השנה - יום הדין

מצד אחד, ראש השנה הוא יום הדין הגדול והנורא, שבו דנים את כל העולם "מי יחיה ומי ימות"..." מי יעשר ומי יעני"..." מי לא נפקד כהיום הזה". כל המאורעות שיקרו בשנה הבאה הבעל"ט הכל נכתב בראש השנה, וכשאדם מתבונן בזה "חיל ורעדה ופחד יאחזון, הנה יום הדין", ומה מאוד מתרבה הפחד ואימת הדין, זוהלים ורועדים מיום הדין.

ובפרט כשמתבוננים על המאורעות השנה שעברה וידועים דברי רבינו הקדוש זי"ע שהיה רגיל בכל שנה ושנה לומר בבכיות נוראות, אשר עלינו לזכור באיזה כתיבה וחתומה שחורה יצאנו בשנה שעברה בימי ראש השנה... ואילו ידענו אשתקד איזה שנה רושמים עלינו בשמים ממעל לא היינו יוצאים מביהמ"ד רק היינו מרעישים עולמות לבטל את רוע הגזירה, וגם כהיום אין אתנו יודע עד מה מה דנים למעלה עלינו...

ומטעם זה אין אומרים הלל בראש השנה, כמבואר בגמרא (ראש השנה ל"ב) שאלו מלאכי השרת את הקב"ה למה בניך אינם אומרים הלל בראש השנה, וענה להם הקב"ה "אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו וישראל אומרים שירד".

### ראש השנה - יום טוב

ומצד אחר, ראש השנה הוא יום טוב, יום משתה ושמחה כדכתיב (נחמ"י ה, י) "לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין ערוך לו כי קדוש היום

## הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

# הוקים להורותם

### כמה פרטי דינים בעניני ראש השנה

#### נערך ונסדר ע"י הרב יחיאל מיכל אברהם פרידמאן שליט"א

כשמברך בתחילת הסעודה על הפירות יכון לפטור גם את הליפתן [קאמפאט] הניתן בסוף הסעודה ולא יצטרך לברך עליו.

#### ראש השנה שחל בשבת

ראש השנה שחל בשבת שאין בו תקיעת שופר, מותר לטעום קודם תפילת מוסף, וצריך לקדש על היין ולאכול שיעור מזונות בכדי שיהא הקידוש במקום סעודה.

השותים משקין [קאווע, טיי, שאר משקין] לפני מוסף, מעיקר הדין מחויבים בקידוש, וממילא צריכים גם לאכול שיעור מזונות, בכדי שתהא הקידוש במקום הסעודה, (דכין דאין תוקעין לא שייך בו כמה מהטעמים לפוטרו מקידוש, שהבאנו לפני תקיעת שופר).

והעולם הנוהגים ששותים בלבד ואין אוכלים, יש להם על מה לסמוך, (א. דיש פוסקים [מהרש"ל ולבוש] הסוברים דקודם מוסף עדיין לא חלה חובת קידוש, ובמשנ"ב סי' רפ"ו סק"ט הביא בשם הא"ר דבשבת לפני מוסף מי שחלש לבו ואין לו יין רשאי לאכול ולסמוך על דיעה זו, וכמו"כ בראש השנה שמאריכין בתפילה והלב חלוש יש להקל. ב. אפשר דיש לומר דטעם ההיתר שמובא בשם הגה"ק משינאוואו ז"ע שייך אף בשבת, דהמלכות זכרונות שופרות שייכים ג"כ לשחרית וכיון דהם נאמרים במוסף נמצא דעדיין לא נגמר השחרית).

ונכון להדר ולשמוע קידוש מאחד שמקדש על היין ואוכל מזונות, (דעכ"פ יצא ידי חובת קידוש במקום סעודה לדעת כמה אחרונים (מובא בשד"ח לר"ה, ובס' זכור לאברהם, רדב"ז ח"ח סי' ל"ט ועוד אחרונים הסוברים שאם המקדש אכל וקיים קידוש במקום הסעודה אף דהשומעים לא אכלו כלום יוצאים גם הם יד"ח קידוש).

#### ליל ב' דר"ה

צריך ללמד הנשים בשנה זו שחל יום א' בשבת שבמוצאי יו"ט א' אסורות לעשות שום מלאכה וכן אסורות להדליק הנרות, עד שיאמרו תחילה "ברוך המבדיל בין קודש לקודש".

נוהגים לאכול בליל ראש השנה בתחילת הסעודה מיני מאכלים לסימן טוב, (ובלקוטי מהר"ח כתב דמנהגינו לאכלם אחר שאוכלים פרוסת המוציא).

ומברכים על התפוח ברכת בורא פרי העץ דהוי כדברים הבאים שלא מחמת הסעודה (ולכן מברכים עליהם אף שאכלו בתוך הסעודה). ועל הדבש שאכלו עם התפוח אינו מברך דטפל היא לתפוח. והרבה נוהגים להקדים ולברך על התפוח, ופוטרים בברכתו את שאר מיני פירות (ואף שאוכלים גם תמרים שהוא משבעת המינים וצריך להקדמו, על"ז מקדימים התפוח, בכף החיים כתב דכן נוהגין כיון דהוא בא לסימן טוב, וכתב שם דאפשר שמביאין ג"כ את התפוח קודם שמביאין התמרים ולכן מברכין עליו תחילה).

ויש שמברכין על התמרים שהוא ממין שבעה ופוטרים בברכתו את התפוח (בכף החיים כתב דיש שנוהגין כן, וכן מובא בשם הגר"ח זוננפלד).

ומנהג העולם דאף על מיני האדמה שאוכלים בתחילת הסעודה לסימנא טבא [קרא, סילקא, רוביא], דמברכים עליהם בורא פרי האדמה, (ואף דהם יקות מבושלים על"ז מברכים עליהם כיון דהם דברים שאין הדרך לאוכלם בסעודה, ורק בראש השנה אוכלים אותם לסימן טוב, ולכן אינם נחשבים לדברים הבאים בתוך הסעודה. אלף המגן סק"ג, וכן משמע בכף החיים דכתב דאם אוכל קרא וסילקא בתבשיל שהם דברים הבאים מחמת הסעודה אינו מברך, ומשמע דדוקא כשאוכלם בתבשיל, משא"כ למנהגינו דאוכלים אותם לחוד בתחילת הסעודה טעונים ברכה).

אחר שאכל מעט מהסימנים אומר ה"הי רצון", ולא יאמר היהי רצון לפני האכילה דהוי הפסק בין הברכה לטעימה, ובדיעבד אם אמרו אחר הברכה קודם האכילה אינו הפסק ואינו צריך לברך שוב (מטה אפרים סי' תקפ"א).

ולכתחילה יאמרנו רק אחר שלעס קצת מהמאכל ובלעו (דכן הביא המשנ"ב בסי' קס"ז בשם אחרונים דאין להפסיק בין הברכה לאכילה רק אחר שבלע קצת מהמאכל, וכן כתב באלף המגן ס"ק ח')



דהאוכל בריה נכנס לספק ברכה אחרונה, ע"כ אין לאכול ממנו פחות משיעור, או אם בדעתו לאכול עוד בתוך הסעודה דאז ממילא אינו מחויב בברכה אחרונה, וכן יכול לחתכו לשניים דאז אינו נחשב עוד ל"בריה" ולאכלו כן (כדמבואר בס' ר"י).

**טעימה לפני תקיעת שופר**

אסור לאכול לפני התקיעות אפילו טעימה בעלמא, ורק מי שלבו חלוש ואין דעתו מיושבת לתקוע ולהתפלל עד שיטעום, יעשה קידוש ויאכל כזית מזונות כדי שיהיה במקום סעודה, (מטה אפרים סי' תקפ"ח סעי' ב', וכן מובא בעוד אחרונים ואכמ"ל, ואף דאלו שרק שותים לפני התקיעות ואינם אוכלים מקילים שלא לקדש כדלהלן, עכ"ז האוכלים לפני התקיעות נוהגים לקדש, ובשו"ת דברי יואל כתב רבינו ז"ל ע דמי שחלוש לבו וצריך לאכול נכון שיקדש).

לנשים יש להקל בחולשה כל דהו או צער וכדו' לאכול קודם התקיעות (ח"א כלל קמ"א, א"א, ועי' זמירות דברי' עמוד ש"ח, והטעם דהגם שהנשים קבלו עליהם חובה, מ"מ במקום צער לא קבלו עליהם).

העולם נוהגין לשתות קאווע או טיי קודם התקיעות, והמנהג הוא ששותים אף בלא קידוש, (ואף דלאחר שחרית חל כבר חובת קידוש, וא"כ יהא אסור לשתות בלא קידוש, (כדפסק הב"ח ומ"א בס' רפ"ו), כבר כתבו בזה האחרונים טעמי היתור א) דראש השנה שאני מכל השנה כיון דמעיקר הדין התקיעות מלכיות וזכרונות שופרות שייכות לשחרית, ולכן עתה כיון שהם נאמרים ותוקעין במוסף, עדיין לא נגמר השחרית, ועדיין לא חל חובת הקידוש, (מובא בשם הגה"ק משינאווא ז"ע). ב) כיון דאסור לטעום קודם תקיעת שופר וא"א לקיים קידוש במקום סעודה, ממילא לא חל עליו חובת קידוש וכמו קודם שחרית, (בשם הגאון המהר"ם א"ש). ג) בצירוף שיטת המהרש"ל הסובר דלפני מוסף עדיין לא חל חובת קידוש).

ויש שנהגו שלא לשתות כלל קודם תקיעת שופר (בזמירות דברי' מובא דרבינו ז"ל ע לא נהג לשתות קודם התקיעות, וכן מובא בדרכי חיים ושלום שהרה"ק ממונקאטש זצ"ל לא שתה כלום, ורק הקהל היו שותים).

**הפסק באמצע התקיעות**

אסור להפסיק בשיחה עד גמר התקיעות (דהברכה שמברך קודם התקיעות קאי על כל תקיעות היום) והסכימו הפוסקים שברכת אשר יצר מברכים אף באמצע התקיעות (שו"ת מנח"ח ח"ג ד, שו"ת שבה"ל ועוד).

בקידוש ליל שני ילבש בגד חדש או מניח פרי חדש על השולחן, ואומר שהחיינו בקידוש, והאשה בהדלקת הנרות ויכוונו לצאת בשהחיינו הן על היום טוב והן על הבגד או הפרי, (סי' ת"ר סעי' א', והטעם דצריך ליקח פרי או בגד חדש, דכיון דחולקים הראשונים בשני הימים של ר"ה אי הם כקדושה אחת ויום טוב אחד הם וא"כ א"צ לומר שהחיינו ביום ב' דבבר יצא ביום א', ו"א דהם שני קדושות וכשני ימים טובים ובשני צריך לברך שהחיינו, ולצאת ידי ספיקא יברך גם על דבר אחר).

ובמחזור דברי יואל מובא דרבינו ז"ל ע בליל ב' קודם עריכת השולחן לבש בגד חדש (טיש קאפטן) לברכת שהחיינו (ולא רצה לסמוך על הפרי לחוד לשהחיינו לפי שחשש שאין לברך שהחיינו כהיום על שום פרי ולכן לבש רבינו גם בגד חדש ע"ש, וכן בירך בורא פרי העץ על ענבים).

והאשה תדליק הנרות סמוך לקידוש ממש בכדי שלא להפסיק בין ברכת שהחיינו לאכילת הפרי. אמנם אף מי שאין לו פרי או בגד חדש או אשה שמדלקת הנרות בביתה ואוכלת במקום אחר ואין לה בגד חדש (ועל הפרי אינה יכולה לכוון בהשהחיינו דהוי הפסק) עם כל זה אינו מעכב ומברכים שהחיינו.

תיכף אחר ששתה מכוס הקידוש צריך לאכול מהפרי לברכת שהחיינו קודם נטילת ידים (מחצה"ש, יעב"ק, מטה אפרים, בכדי שלא יהא הפסק בין השהחיינו לאכילת הפרי, ובזמירות דברי' מובא דכן נהג רבינו לברך על ענבים תיכף אחר קידוש).

ויש נוהגים שלא לאכול מהפרי אלא לאחר ברכת המוציא, מחשש הפסק בין הקידוש לסעודה, ונכון ליהזר שלא להפסיק הרבה.

וכשאוכל הפרי לפני הסעודה - אזי אם בדעתו לאכול מהפירות גם בתוך הסעודה, או שבדעתו לאכול בסוף הסעודה מיני פירות [קאמפאט] וכדו', אין צריך לברך לפני הסעודה ברכה אחרונה (דברהמ"ז שבסוף הסעודה יפטור אף את הפירות כמבואר במשנ"ב סי' קע"ו)

ואם אין בדעתו לאכול בתוך הסעודה שום פרי - אם אוכל לפני הסעודה מהפירות שיעור כזית יברך ברכה אחרונה קודם הסעודה, ואם לא יברך לאחריו קודם הסעודה יברך בתוך הסעודה.

רמון או ענבים שהם נחשבים ל"בריה", האוכל מהם לפני הסעודה, צריך שיאכל מהם שיעור כזית, אם אין בדעתו לאכול עוד פירות בתוך הסעודה, (דכיון

**קחו ברכה אל תוך בתיכם**

נעמט אריין אין שטוב

**דעם הייליגן רבי מאיר בעל הנס פושקע**

פון כולל עצי חיים ד'סאטמאר בני ברק צדקת רבי מאיר בעל הנס

**רופט: 917-880-2712**



## תולדותיהם של צדיקים ומעשייהם הטובים של בעלי היולולא אשר בשמותם נקובים

## היולולא רצדיקיא

### הגה"ק רבי ארי' לייב בן רבי ברוך זי"ע משפאלע

הנקרא "דער שפאלער זיידע" יומא ההילולא ו' תשרי (תקע"ב)

הגה"ק רבי ארי' לייב משפאלע זי"ע נולד בשנת תקפ"ה לאביו ר' ברוך שהי' נין ונכד להרה"ק המהר"ל מפראג זי"ע. כשראה אביו במעלליו שמצטיין בכשרנותו שלחו לביתו של הרה"ק ר' פנחס מקארין זי"ע ושם נתגדל, ועל ידו גם זכה ליוצק מים על ידי הבעש"ט זי"ע, הי' תלמיד מובהק להגה"ק בעל ה"תולדות יעקב יוסף" זי"ע. לא רצה לקבל עליו שום משרה של רבנות, מתחלה נדד עפ"י עצתו של הבעש"ט מקפר לכפר ומעיר לעיר ברחבי רוסיא ואוקריינא, להחזיר את בני ישראל לאביהם שבשמים, וכל מקום בואו הי' משמש או כמשמש ביהכ"נ או כמלמד, שבע שנים נדד גלות, ואח"כ התיישב בעיר שפאלע ועל שמה נתפרסם בתפוצות ישראל בשם "דער שפאלער זיידע".

אודות שמו הנ"ל מסופר עובדא כדהלן: מרן הבעש"ט הקי' זי"ע לפני שנתפרסם הי' צדיק נסתר, והי' הולך גלות מעיר לעיר, פ"א הגיע לכפר הסמוכה לעיר אומן, שם הי' גר אביו ר' ברוך, ר' ברוך הי' עשיר גדול ובעל מכנסים אורח גדול, והבעש"ט הלך ללון בביתו של ר' ברוך, בלילה כאשר שכב ר' ברוך לישון ראה פתאום אור גדול בוקע מחדר שהי' ישן הבעש"ט, ירד ממטתו מהר לראות מה האור הגדול הזה, והלך ליד אותו החדר והציץ לתוכו, וראה שאחד מעניים יושב על הארץ ואומר תיקון חצות בבכיה רבה ולידו עומד איש גבוה קומה וחקנו יורד על פי מדותיו ופניו מזהירים מאוד, פחד גדול נפל על ר' ברוך ונפל בחלשות על הארץ, כששמע הבעש"ט את קול הנפילה הלך לראות מה זאת, וראה את הבע"ט ר' ברוך בחלשות, התחיל לטפל בו עד שהעיר אותו מחלשותו, הבין ר' ברוך שהעני לאו איש פשוט הוא, ובקשו מחילה על שלא נהג בו כבוד הראוי, הבעש"ט גזר עליו שכל יגלה דבר מאשר ראו עיניו, ובדרכו שיושע בורע של קיימא.

הרהיב ר' ברוך ושאל את העני מי הי' האיש השני שראה שם, השיבו הבעש"ט כיון שזכית לראות אגלה לך מי הי', הזקן הי' זקניד הרה"ק המהר"ל מפראג זי"ע והגיע הזמן שנשמתו הוכרחה לרדת לעולם לתקן תיקונים גדולים ואתה זכית שבבן אשר תוליד יתגלגל נשמה קדושה זו, וע"כ תקרא את שמו של בנך אשר יולד לך על שמו "לייב", והוסיף הבעש"ט בעזרת ה' אני יהי' על הברית ואברך את הילד, ואכן כך הי' ולר' ברוך נולד בן זכר ור' ברוך עשה משתה גדול וקרא כל עניי העיר להסעודה, וגם הבעש"ט הגיע להברית והי' עומד בין העניים, ודרכו הי' שאחר הברית כשהוציאו את הרך הנימול ואצל מי שעברו עם הילד בירך את הילד, אמר ר' ברוך לה"קוואטיר" שילך עם הילד גם אצל העניים שגם הם יברכו את הילד.

כשעבר ליד הבעש"ט הגיה הבעש"ט את ידו על הילד ואמר: הגה אנכי עם הארץ ואיננו יודע לברך ברכות בלשון הקודש, אבל אני זוכר מה שאבני לימדני בחומש בפסוק "אברהם זקן" ש"זקן" הוא פשט "זיידע" שאברהם אבינו נעשה "זיידע" של כלל ישראל, ועל כן אני מברך את הרך הנימול שיהי' זיידע של כלל ישראל כמו אברהם אבינו, שחוק גדול נפל על כל השומעים את הפשט של אברהם זקן ומהברכה, והתחיל לקראתו בשם זיידע, וכך נשאר בשם זה אף לאחר שנתפרסם והתיישב בעיר שפאלע, הי' כולם קוראים אותו "דער שפאלער זיידע" – נפטר בשיבה טובה ביום ו' תשרי שנת תקע"ב.

### ענותנות

במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו, התבטל עצמו לפני כל אחד, ולא נתן מעולם לקראו בשם רב או רבי וכדו' רק בשם "זיידע", פ"א בליל שב"ק בעת עריכת שלחנו הטהור אמר להחסידים שיש לו עגמת נפש שנדמה לו כאילו איחד היום להדליק את הנרות, והחסידים התחילו כל אחד לדבר על לבו להרגיע אותו, ואמרו לו שהדבר אין יכול להיות כי כתוב לא יאונה לצדיק כל עוון, וכדו', כאלו דברי תנחומים, אחד מהחסידים שהי' יושב שם שהי' ידוע לאיש אמת מאד, אחרי

שכולם אמרו את דבריהם, נענה ואמר "ודאי שהרבי צריך לעשות תשובה, וכי דבר קל הוא ספק חילול שבת", נהנה הרה"ק משפאלע ואמר בתרעומת להחסידים שוטים שכמתכם, הלא יכולתי בגללכם למות בלי תשובה.

### לדרון ולתפלה ו' למלחמה

בשנת תק"מ הי' רעב גדול במדינות רוסיא ופולין, והסבל והצער הגיע עד לב השמים, עיני ישראל היו נטיות למנהיגי וצדיקי הדור שישתדלו וירבו בתחנה ובקשה לפני מלך קל רם

ענה כלום, אח"כ נכנס המשמש עוד פעם וראה שהרה"ק כבר נתרפא מהצרעת, התפלא המשמש ושאל את הרבי על פשר הדבר, ענה לו הרה"ק משפאלע כי כשנכנס האיש אלי לא הי' לי שום רפואה בשבילי, הייתי מוכרח לקחת זאת על עצמי והאיש נתרפא, אח"כ טענתי לפני השי"ת מה פשע שלקיתי בצרעת, אזי רפאו גם אותי.

**מליצה ישרה**

פ"א אמר הרה"ק מרוזין זי"ע שהרה"ק משפאלע הי' רגיל להתחנן לפני הקב"ה: רבש"ע, וכי בשביל נצחון בדבר מועט שיש לך עם ישראל, יסבלו כל כך את עול אורך הגלות, יש לך סכסוך עם בני ישראל הם אומרים "השבינו ד' אליך ונשובה" ואתה אומר "שובו אלי ואשובה אליכם", ובשביל כך אתה מעכב את הגאולה וממתין עד שיעשו ישראל תשובה, אני נשבע לך בדיקנא קדישא שלי שישראל לא יעשו תשובה קודם הגאולה, הוסיף הרה"ק מרוזין אף אני אומר כך, אבל את זה אני מבטיח בבירור שכשיבוא מלך המשיח בוודאי יעשו תשובה, שכן יש להם לישראל טענה צודקת, אנו אומרים בתפילה "זמפני חטאינו גלינו מארצנו" מפני פירוש לפני, כלומר עוד טרם שחטאנו כבר נגזר עלינו גלות, שהרי בברית בין הבתרים נגזרו עלינו ארבע גלות, וכשם שגזרת גלות קודם שחטאו כך אתה צריך לגאלם קודם שעשו תשובה.

ונשא שירחם על עמו ישראל, הרבה צדיקים שלחו מכתבים להרה"ק משפאלע שירעיש עולמות, כי ידעו כי מלומד בנסים הוא, הדבר נגע עד לכו הטהור, ואמר: יעקב אבינו הכין עצמו לשלשה דברים לדרון ולתפילה ולמלחמה, ולתפילה, אנו מתפללים כל היום ועדיין לא נענו, לדרון אנו מונעים לחם מפינו ונותנים צדקה, אין לנו ברירה אחרת אלא לקחת את הדרך השלישי "למלחמה", כתב מכתבים לעשרה צדיקים גדולי הדור, ומהם הרה"ק הרבי ר' זושא, הרה"ק ר' יעקב שמשון משיפוטוקא, הרה"ק ר' וועלויל מויטאמיר, זי"ע, שיבואו אצלו, הצדיקים אכן באו לקול קריאתו, לאחר שבאו אצלו אמר להם: דעו נא רבותי שיש לי דין תורה עם הקב"ה ואני עושה אתכם לדיינים, ואף שלפי דין תורה התובע הולך אחר הנתבע, אבל כיון ד"לית אתר דפנוי מיניה" ובפרט כאן דעל כל "בי עשרה שכינתא שריא" אפשר לקיים כאן את הדין תורה, ופקד להשמש שיכריזו שליבי בן רחל' תובע את השי"ת לדין תורה, והדין תורה יתקיים כאן לאחר שלשת ימים, כל השלשת ימים ישבו הצדיקים בתענית לא פסק פיהם מתורה ותפילה, והתקדשו עצמם בסילודין, וביום הרביעי ישבו הצדיקים מעוטפים בטלית ותפילין, ונתנו רשות הדיבור להרה"ק משפאלע, הרה"ק משפאלע התחיל לטעון טענותיו ואמר: בשם אנשים והילדים של יהודי רוסיא וכו' אני תובע את השי"ת לדין תורה, ואני שואל למה גזר עליהם רעב, הרי הז"ל אמרו שהקב"ה מקיים משמרתו של תורה וא"כ הרי כתוב בתורה כי לי בני ישראל עבדים, ואנו פוסקים שהאדון חייב במזונות אשתו ובניו של העבד, ואיך יתכן שהקב"ה יעשה תורתו פלסטר, ואם יטען המקטרג שהעבד אינו עובד את אדונו כראוי, שתי תשובות בדבר א) לא מצאנו הלכה שאם העבד מתעצל בעבודה האדון פטור ממזונות של אשתו ובניו, ב) הלא כל מה שהעבד מתעצל בהעבודה היא משום שהאדון העמיד מסית יצר הרע להסיתו למנעו מעשות פקודת האדון, א"כ המניעה היא מצד האדון ולא מצד העבד, וסיים הרה"ק משפאלע מוכן אני ליטבע שאלמלא היצר הרע הי' כל יהודי עובד את ד' כראוי, הדיינים עיני בדין, והסכימו בדיניהם שהדין עם הרה"ק משפאלע והכריזו שלשה פעמים שהקב"ה חייב לפרנס את נשי ישראל וילדיהן, וכשם שהסכים בית דין של מטה כן יסכים בית דין של מעלה, ושתו לחיים בשמחה רבה ונסעו כל אחד לביתו, עברו כמה ימים וממשלת רוסיא מצאו פתרון להביא הרבה תבואה ממקומות נדחים שברוסיא שעד עכשיו לא הי' אפשרות להביא משם, וע"י זה הוולו כל התבואות בזול גדול והרעב כלה מן הארץ.

**אהבת ישראל**

פ"א בא נכנס אליו איש אחד מצורע מכף רגל עד הראש עם קויטל, כשיצא האיש ראה המשמש שהאיש נתרפא כולו, ולא הי' ניכר עליו שום רושם של צרעת, אח"כ נכנס המשמש אצל הרה"ק משפאלע וראה שהרה"ק משפאלע מלא צרעת, והתחיל לצעוק על מה עשה הרבי ככה, והרה"ק משפאלע לא

**לוח ההילולא**

**א' תשרי**

- ✦ שרה אמנו ע"ה
- ✦ גדליהו בן אחיקום
- ✦ הקדוש רבי אמנון ממאגענצא בעל "ונתנה תוקף" הי"ד
- ✦ רבי מאיר לייבוש ב"ר יחיאל מיכל (מלבי"ם) - תר"מ

**ד' תשרי**

- ✦ רבי יואל הלפרין זצ"ל אב"ד לבוב (תולדות אדם) - תע"ג
- ✦ רבי אברהם ב"ר יחיאל מיכל מדנציג (חי אדם) - תקפ"ב
- ✦ רבי יצחק ארי' ב"ר מתת' (הדבש"ט ממייכלשטאט) - תר"א

**ה' תשרי**

- ✦ נפתלי בן יעקב אבינו ע"ה משבטי יה-ה - ב"א שכ"ז
- ✦ רבי נפתלי ב"ר יצחק הכהן אב"ד לובלין - ת"י

**ו' תשרי**

- ✦ רבי ארי' לייב ב"ר ברוך משפאלע - תקע"ב
- ✦ רבי נחום ב"ר מרדכי מטשערנאביל - תרי"ב
- ✦ רבי מרדכי ב"ר דוד מטאלנא - תרל"ב

**ז' תשרי**

- ✦ זבולון בן יעקב אע"ה משבטי יה-ה



## דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפני צדיקי וקדושי עליון,  
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

### כי קדוש היום לאדונינו

יותר גדולים, וגדול הרעש בכל העולמות, שמצפים שבשנה זו כבר נפעל בתקיעותינו ובתפילותינו, נראה שלא להניח לעבור זו השעה בלא כלום ולא נצא ריקם ח"ו, והנה עכשיו מצות היום לפנינו, נפיל נא תחינתינו לפניו יתברך.

(דברי יואל)



אשרי מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו ומחשבותיו, ולהכין עצמו לקראת אלקינו בכל המ"ח שעות שבראש השנה, שבזה ימשוך קדושה ודביקות השם על כל השנה שיוכל להיות דבוק בנועם השם כל היום, וכל חלק מחלקי השעות שבראש השנה יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה להמליך הבורא ברוך הוא.

(מאור ושמש)



ויש להסביר טעם הדבר בקריאת "היום" לראש השנה דייקא כי נודע שבכל יום יום צריך האדם לידע שאין לו עוד רק זה היום שעומד בו עתה, כי מי יודע מה יולד יום, ואמרו ז"ל שוב יום אחד לפני מיתתך, וזה שאמר הכתוב וידעת היום שאם תדע שאין לך רק היום או ממילא והשבות אל לבבך, והנה בכל יום יום אין האדם משים אל לבו זאת כי עולם כמנהגו נוהג, אולם ביום הדין ראש השנה אשר מלך במשפט יעמיד ארץ, ויודע כל אחד ואחד אשר עתה דנין עליו כפי מעשיו בין לחיים, כי מי לא נפקד כהיום הזה, ולזה נקרא ראש השנה "היום" שכל העומד בו אינו מובטח רק ליומו, ולא ליום שלאחריו, והבן.

(קדושת יו"ט)



השני ימים של ר"ה יום א' שייך לתיקון שנה שעברה ויום ב' להבא, בכדי לכלול סופו בהתחלתו, ובהשני ימים יכולים לתקן שנה שעברה ושנה הבא עלינו.

(בית אהרן)



הנה נכנסנו ליום איום ונורא בו נדונים כל ברואי תבל, ואנו זקוקים לעורך רחמי שמים, שהרי בשמים הנים עתה על הכל על הכלליות ועל הפרטיות של כל העולם, ואין אתנו יודע עד מה על מה להתפלל, על כן עלינו להתחנן אל השם יתברך על זה גופא שישפיע לנו דעת, שנדע על מה להתפלל, שהרי הלבבות אטומים וזקוקים לסייעתא דשמיא, שהשם יתברך יהי' עם אמרי פינו בעת תפילותינו, ויתקבלו אמרינו לרצון לפניו ונמצא חן בעיני השם יתברך.

(דברי יואל)

כמו שאדם נוהג בר"ה כך יתנהגו עמו כל השנה, והוא מורה גדול ביום הזה שהוא נעשה רושם על כל השנה ולכן אין לאדם בר"ה כי אם לבלות כל היום בתורה ובתפלה, והסביר ענין ר"ה, כמו שאדם רוצה לבנות בית אזי מצייר תחלה על הטבלא הבית צורתו עם חדריו וכו', ועל דרך זה הוא הבנין, כך הוא רשימו של ראש השנה על כל השנה.

(הרה"ק ר' פנחס מקאריין זצ"ל)



ראש השנה הוא ראש של השנה כמו שאנו אומרים מה שנקרא ראש חודש ולא ראשון של חודש, שהוא הראש של החודש, ובתר רישא גופא אויל לכן יכולין לזכות בראש השנה שיהי' כל השנה טובה שנזכה בו להאור כי טוב.

(פרי צדיק)



ביום זה מתעורר כל מיני שפע להשפיע בני חיי ומוזני כאשר היה נשפע בראשית הבריאה ביום זה חיי, נאמר ביום זה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, ובני נשפע גם כן הכח המוליד במאמר פרו ורבו וכאשר היו מיד בפועל כידוע, ומוזני הוכן לו עוד במאמר תדשא הארץ.

(תורת אמת)



סגולה והבטחה לבני ומוזני, מאדמו"ר הגה"צ הק' בעל קדושת יו"ט ז"ע שמעתי ממנו בדרוש שדרש קודם התקיעות בנוכחות כמה אלפים אנשים והרעיש עולם על המאדעס הארורים שנשים הולכות בשערות, ושערות צדדית הנקרא ב"י האר ועל מה שלובשים בגדים עם מאדעס כגון כובע על הראש ומתוך דבריו החוצבים להבות אש ביקש מהאנשים שעמדו שם שיפרסמו על העתונות בשמו הק' "שהוא מבטיח לכל מי שימנע המאדעס הנ"ל, מתוך ביתו יושע בבנים ובפרנסה.

(זכרון יעקב יוסף)



בר"ה שאנו נברא העולם הוא עת פקידת עקרונות. (זרע קודש)



מורי ורבותי, הנה עכשיו הוא עת רצון הגדול ביותר, כמו שאיתא דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, ואמרו חכמינו ז"ל אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים שבימים אלו שערי רחמים פתוחים, והבורא יתברך כביכול קרוב אלינו, והיום הוא יום הראשון מימים האלו והרחמים הם

## ראש השנה שחל להיות בשבת

שלא יזכרו למעלה, ולזה בראש שחל בשבת צריך להיות עכ"פ זכרון תרועה והנה היום בראש השנה אין לפרט ולהזכיר עונות אבל כ"א יודע נגעי לבבו היאך בילה ימיו ולילותיו האם עשה בהם רצונו של מקום וצריך שיהיה היום יום הזכרון שיעמוד הכל לנגד עיניו וישוב עליהם. (דברי יואל)



ר"ה שחל להיות בשבת זמן תיקון חטא הידוע. (ישמח משה)



נראה הטעם דבר"ה שחל בשבת מזכירין אבל לא תוקעין, עפ"מ"ש הוזה"ק וכל דנטר שבתא כאלו נטר אורייתא כולא, וכתוב אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה, שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע, אישתמא מאן דנטר שבת כמאן דנטר אורייתא כולא, עכ"ד, וכיון שכן דבשמירת שבת כמאן דנטר אורייתא כולא, אין צורך לזה לתלות בזכות אבות כנ"ל, דבכח שמירת שבת וגם שמונע עצמו מלתקוע עבור אזהרת לבל יחללו השבת, בלא הכי תולין לו בזכות עצמו, כי הוי כאילו נטר אורייתא כולא. (עצי חיים)



איתא בשם האר"י ז"ל בראש חודש יש לאדם נפש יתירה, ביום טוב רוח יתירה, ובשבת נשמה יתירה, ואימתי יש לאדם כולן ביחד, על זה אומרת המשנה יום טוב של ר"ה שחל להיות בשבת, כי אז משתתפות כל הקדושות ביחד, ר"ח יו"ט ושבת. (חשבה לטובה בשם הרבי ר' אלימלך זי"ע)



יו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת וכו' המשנה מרמזת שאם חל ר"ה בשבת, אזי הוא יו"ט ליהודים, כי בשבת אסור לכתוב, אבל אם הכתיבה היא לחיים אזי פקוח נפש דוחה שבת, אבל להיפך אסור לכתוב.

(בינת אברהם בשם הרה"ק הקדושת לוי זי"ע)



ר"ה שחל להיות בשבת שאז אסור לתקוע אזי הקב"ה בעצמו הוא הבעל תוקע, והוא יודע לכוון הכוונות היטב ואז יש לנו תקוה טובה לראות בישועתו ית' כי הוא מקור הרחמים, וזה מרומז במה שאנו אומרים בתפלה תקע בשופר גדול לחרותינו וכו'.



בענין תקיעת שופר בשבת י"ל עפ"י מ"ש הגמ' אונס רחמנא פטריה, ולא אמר אונס פטור מן התורה, א"כ הכוונה שאם ישראל רוצין באמת לעשות איזה מצוה ונאנסו, אזי הקב"ה עושה בשבילן זו המצוה, וזהו אונס רחמנא פטריה, לומר שהתורה פוטרת אותו ועושה המצוה במקומו וא"כ ה"ה כשחל ר"ה בשבת שאנחנו אנוסים הקב"ה תוקע בעצמו ועושה כל התיקונים הרמוזים בשופר. (הרה"ק מפרשיסחא זי"ע)

יש לנו מליצה ישרה אשר בה נצא זכאי במשפטנו נגד המקטרגים עלינו ח"ו, והוא על פי מה שמבואר בספ"ה"ק, על נוסח התפילה שכן חיובת כ"ל הייצורים ראשי תיבות "שכחה", הענין האיך יצאנו ידי חובותינו מה שאנו חייבים להלל ולהודות לשמו יתברך בכל עת ובכל שעה על רוב נפלאותיו וטובותיו, ומי גבר יזכה לזה לפרוע חובות השבח והודיה לשמו ית', ומלבד זה לא מיבעיא שאין אנו יוצאים ידי חובותינו בשבח והודיה, ונהפוך הוא שקלקלנו מעשינו ופגמנו בנפשנו ורוחנו ונשמותינו והיאך נעזי פנינו נגד הבורא ב"ה וב"ש, אשר רואה במעשיו ודיבורינו ומחשבותינו אין כל דבר נעלם ממנו ואם יסתר איש במסתרים וגו' מתמיהים אנחנו עלינו האיך נהיתה כזאת, אבל התירוץ לזה היא השכחה, מחמת שנטבע בנו טבע השכחה לשכוח טובותיו ונפלאותיו אשר הם בכל עת ועידן, ומרוב הטרדות ותלאות ופגעי הזמן, נשכח מלבינו מה שאנו מחויבים לה, שאז בשעת החטא אדם שוכח את הכל, אם כן הוי כשוגג ואונס מחמת השכחה אבל לא מזדון לב ח"ו. וראיה לזה שכן הוא הדבר באמת, דחזינן דחכמינו ז"ל אסרו לתקוע בשופר בראש שחל בשבת מטעם שמה ילך אצל בקי ללמוד ויעבירונו ד' אמות ברשות הרבים, והכוונה הפשוטה דמחמת טרדה ישכח ממנו שהוא שבת ויבוא לידי איסור, והנה אם מחמת אונס שכחה אנו דוחים מצות עשה שבתורה תקיעת שופר, שבא להעלות זכרונינו לפני אבינו שבשמים, מכל שכן שיש לנו די השב על מה שעבר עלינו שהיה הכל מחמת שכחה, ואין לומר דאין זה מספיק, דהא חזינן דהם אמרו לעקור תקי"ש בשב ואל תעשה מהאי טעמא. אמור מעתה יש לנו בזה דאין תוקעין בשופר בראש השנה שחל בשבת מליצה ישרה והגונה על רוע מעללינו, שלא היה רק מחמת השכחה, לכך אחר כך בחול אין אנו בושים לתקוע ולבקש עלינו רחמי שמים, אף שהרבינו לפשוט מאור, יען כי הכל היה מצד השכחה גבר עלינו ואין בנו אשמה, לכן אנחנו אשר בעונותינו הרבים מלאים עון וחטאים נצרך לזה שלא לתקוע בשבת, למען יהי לנו לפה ומליץ על רוע מעשינו כדי שנוכל אח"כ לתקוע בחול. (קדושת יו"ט)



ואפ"ל שזה ענין זכרון תרועה בראש שחל בשבת, דהנה באמת כל ראש השנה נקרא יום הזכרון לפי שהאדם צריך לזכור ולהשים על הלב כמה פגם נגד כבודו יתברך שמו, ויהיו עונותיו נגד עיניו ולא ישכח מהם, ועל ידי זה לא יהיו נזכרין כנ"ל, שזה ענין תקיעות שופר שתוקעין בראש השנה תשר"ת, כדי שיעשה עליהם תשובה ויתקן ויחזור להיות פשוט כבתחלה כמ"ש השלה"ק. אמנם כשחל בשבת ואין תוקעין בפועל, מ"מ צריך להיות עכ"פ זכרון תרועה, שיזכור את עונותיו ויהרהר עליהם בתשובה ולא יסורו מנגד עיניו כדי

## השתדלו והרבו תחינה ובקשה

א' עיקר להתפלל עבור כבוד הבורא על צער גלות השכינה כנוצר לעיל, אך ביום ב' צריך כל אחד מבני ישראל לזכור כללות ישראל לעורר רחמים עליהם להשפיע להם כל טוב וחסד, וזה שכתב אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו וכו', ומכל שכן מי שהוא זוכר את חברו בתפילתו בוודאי זה רצונו של הקב"ה, לכן ר"ה נקרא יום הזכרון שמחויב כל אחד להתפלל על חברו. (תפארת שלמה)



צריך אני לעוררך ולהזכירך ולהזהירך, אף שכבר ידוע הוא לך אבל להזכיר אני צריך, בענין התפלות של ראש השנה ויום הכפורים שהעולם אומרים אותם באמת בהתעוררות גדול, אך עיקר מגמתם שהם מתעוררים הוא בפיוטים ותפלות החדשות הנאמרים במחזור, אבל התפלות הסדורה בפסוקי דזמרה וקרבות וקריאת שמע ותפלה הם אומרים במרוצה כמו בכל השנה, ואינם יודעים כי זה העיקר, וזה התוספות, ולא יקבל התוספות בלתי העיקר, ובדרושים של הרב ר' בער ולה"ה בהכתובים יש שם דרוש ארוך על גנות האנשים האלו, ואתה ידעת זה מעיקרא מעצמך ממנהג הקדוש מו"ה מנחם מענדל זלה"ה מפרעמישלאן שעשה העיקר עיקר בפרט ביום נורא כזה צריך לשום נפשו בכפו לכונת התיבות ואותיות כידוע, ובוה מעלים התפילות הפסולות של כל השנה. (יושר דברי אמת)



כאשר מבקשין מלוך על כל העולם צריך להיות עיקר הבקשה על עצמינו, שכל אדם מישראל נקרא עולם בפני עצמו, וכפי מה שמקבלים על עצמינו כך נצמח מזה הארה לכל העולם, ולכן כמו כן על ידי הרשעים מרגישים הצדיקים שאינם יכולים לקבל על עצמן בשלימות ולכן מבקשין מלוך וכו' ודוק ותבין. (שפת אמת)



ונתנה תוקף שבמוסף ר"ה אמר שיש בו כל כוונת תקיעת שופר. (מדרש פנחס)



וזהו שסדרו לנו רבותינו זכרונם לברכה מלכיות וזכרונות שופרות מלכיות הוא נגד עולם הדיבור שפגם בו, וזכרונות הוא נגד עולם המחשבה, ושופרות הוא מחשבה, לתקן הפגם בענינים הדקים גם כן. (שארית ישראל)



מאמר חכמינו זכרונם לברכה אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, ר"ל כי אין זה מספיק שהאדם יאמר בפיו המלכיות, אלא שיאמר ויחזרו כל כך עד שתמליכוני עליכם ממש, עד שכל עצמותיו תאמרנה וכו'. (תורת אבות)

אם מתפלל ברי"ה בכוונה מעלה כל התפלות של כל השנה שחרית לשחרית ומנחה למנחה וכו'. (תולדות יעקב יוסף)



העיקר הוא ביום זה הוא לראות לתקן הכל בתפלה כי בתפלה יש תיקון כל הענינים עניני הגוף ונפש לשפוך נפשו לפני ה', הרוצה ויכול להבין ולהרגיש כל המקומות, אך אין צורך לזה רק להתקשר ולכוין פירוש התיבה. (בית אהרן)



ולכן אם שבראש השנה נוהגין להתפלל בקול זכרינו לחיים לא זה העיקר, כי אם לכוון בלבנו, ובחשאי בתחנונים ידבר בלב נשבר ויבקש רחמים שיושע לו ה' שיתחרט בלבנו על העבר, ויתקנו בתשובה שלימה לפניו יתברך, ואחר זה לפתוח פיו לבקש חיים וכל טוב על העתיד. (ייטב פנים)



אתם נצבים היום בא ללמדנו הפסוק, האיך אפוא נוכל להמלט ולעמוד על נפשינו ביום הגדול והנורא, דא היום ראש השנה, כאשר יבוא בני האלקים להתייצב על ה' מיימינים ומשמאילים, ואם כל אחד ואחד ילך וישיב לדרכו לחנן ולחלות רק בעדו ובעד ביתו, האיך נזכה ברין בקום למשפט גבר בחקר אדם, אם יבוקר על כל פרט ופרט מעשה איש ופקודתו ועלילות מצעדי גבר, ועל זה אומר הכתוב אתם נצבים היום באיזה צד ואופן תזכו במשפט ותהיה נצבים וקיימים כפירוש רש"י, כלכם לפני ה' אלקיכם היינו באם כלנו נהפך פנינו נוכח פני ה', לשפוך שיח תחניתינו רק על הגלות שם הנכבד והנורא שיתגדל שמו במהרה בימינו, כי צדיק הוא ה' וראוי כי יבוא מועד עת קיבוץ גלויות, ואז יתפרדו ויבדלו כל המשטינים והמקטריגים, ראשיכם שבטיכם כל איש ישראל, היינו מי אשר רק שם ישראל יכונה אף אם אינו ראוי וכדאי לעצמו, עם כל זה הקדוש ברוך הוא בוודאי כדאי שיתגדל ויתקדש שמו במהרה בימנו אמן. (קדושת יו"ט)



כבר נתבאר לעיל שעת מוכשר ביותר הוא ביום שני של ר"ה, כי אז דינא רפיא, ונכון ביותר להתפלל לפניו יתברך, ולעורר את רחמיו וחסדיו עלינו לגאלינו במהרה מגלות המר הזה וירחם על קרן התורה וקרן ישראל. (קדושת יו"ט)



הדרך הנכון לכל אדם להתפלל ביום ראשון דר"ה עיקר על תיקון הנשמה ועל עסקי עבודת השם יתברך שזה פנימית העולמי ובוים השני להתפלל על צרכי בני חיי ומזוני ולהשפיע לכל ישראל. (עבודת ישראל)



להבין הטעם מפני מה נקרא ר"ה יום הזכרון כי ר"ה הוא ב' ימים ביום א' דינא קשיא, וביום ב' דינא רפיא, ומפני כן ביום

## לפני מלך מתרצה בדמעות

מאוד וגם אני נותן את צנצנת שלי בידיכם ואז בשעת שתביאו המשקה הזה תתראו לפניו החרטה הגדולה והגמורה על כל פשעכם שפשעתם לנגדו ותבקשו מחילה בלב שלם ותקבלו מעתה מלכותו עליכם ואדנותו שתעבדו אותו מעתה בלב שלם ובוודאי ימחול לכם ויקבל אתכם בשמחה ובכבוד גדול ותקבלו נבזבזין סגיאין ישיש עליכם לטוב אך זה תעשו לי באם שישאלכם המלך מנין אתם יודעים הדבר החביב אצלי כי"כ תאמרו אחד מבני פלטרין שלך הנדחה מחמת פשעו הוא גילה לנו והזהיר אותנו מאוד על זה וגם הוא השתדל להביא מן המשקה ההוא אך מה הוא ומה השתדלותו כי איש אחד הוא ואנחנו הרבים ובצירוף הוא ראוי לעלות לפני מלך כמוהו ונתן גם את שלו בתוכינו, ויאמר המלך יכנס גם הוא לשלום וכן הוי. והנמשל מובן, המשקה הוא דמעות כמ"ש ותשקמו בדמעות שלישי אשר חביבים לפני הקב"ה מן הכל וסופרן ומניחן בבית גניזו מלך מתרצה בדמעות. (ישמח משה)



ואמר הקב"ה, אמרו לפני מלכותי כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שתבוא זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר, ולכאורה שתי תיבות לפני וכדי מיותר, ומהראוי לומר אמרו מלכותי שתמליכוני עליכם, אמנם נאמרו לרמו דברים נפלאים כי תיבת כדי משמעו לשון די והכוונה אמרו לפני כל כך פסוקים מלכותי עד שיהיה די בדיבורים אלו להמשיך מלכותי עליכם לייחד עליכם המלוכה, כנזכר אשר עיקר מגמתנו וכוונתנו עתה בראש השנה סוד הנסירה וכו', ולזה העמיקו במאמרם, אמרו לפני כל כך פסוקי מלכות במדה ומשקל והכנות הלב, שהיא די בפסוקים להמליכוני עליכם שתבנה ותכונן עשרה פרקין של קומת המלכות לבא פנים אל פנים, וזהו הרמו במלת לפני דייקא להביאה לבחינת הפנים, וכן הכוונה בזכרונות כדי לשון בפסוקי זכרונם שתבא זכרונכם לפני דייקא לטובה. ומכאן תוכחת מגולה על רבות בני עמינו כשמאריכים בתפילה בראש השנה אזי כמשא כבד יחשבו להם ואין לך חיק מתוק מזה שהאדון ה' צבאות ביקש כזאת מידינו לאמר לפניו מלכותי וזכרונות כנזכר כדי שתבוא זכרונכם לפני לטובה, ונמצא כל עצמו יתברך דורש טובתנו להטיב לנו באחריתנו. (אור המאיר)



אמרו לפני מלכותי כדי שתמליכוני, ולכאורה מה יום מיומים הלא בכל יום אנו אומרים ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד, אמנם זה הכח שלנו בכל ימי השנה להמליכו יתברך נובע ממקור ראשית השנה, על ידי שהוא זיכה אותנו במצות עשה לומר לפניו מלכותי כדי שתמליכוני עליכם, והיינו שע"י יהיה לנו הכח בעצמינו להמליכו עלינו תמיד. (תורת אמת)

הא"י ז"ל היה נוהג לבכות בראש השנה ובים הכיפורים ומי שאינו בוכה בימים אלו אין נשמתו שלימה, ומי שמתעורר בבכיה גדולה מאליו, הוא סימן שבאותה שעה דן אותו בבית דין של מעלה ונפשו מרגשת, ולזה באה לו הבכיה.

(אור צדיקים)



ונקבל עלינו עול מלכותו יתברך באמת ונתפלל לפניו בדמעות אמיתיות, כי בדמעה אחת אמיתית של יהודי יכולים להביא הגאולה. (דברי יואל)



קול ברמה נשמע, אם אותו קול שופר שנשמע ברמה עולה בבכי תמרורים בתשובה ומעשים טובים, אז רחל מבכה על בניה והשם יתברך מבטיח לה, ושבו בנים לגבולם, על גאולתנו ועל פדות נפשינו לחדש עלינו שנה טובה.

(מראה יחזקאל)



והנה ביום הדין הקדוש ברוך הוא בעצמו הוא אצלנו, ואיתא שביום הדין הזה הקדוש ברוך הוא בכבודו מקדים לבתי כנסיות לשמוע תפלות מלכות באות, ומה אנו עושים אנו בורחים כולנו לבית הכנסת במקום אשר אבינו שם, ועל זה אמר הנביא דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, הנה העת יאתה לבכות ולהתחנן לפניו, הואיל והוא אצלינו ודאי ישמע תפלתנו וירחם עלינו הנה העת לספר לפניו תלאותינו, הנה העת לפייסו על כל מה שעשינו, ובמה מפייסין אותו הנה השי"ת נקרא מלך מתרצה בדמעות שיכולין לפייסו בדמעות אין אנו יכולין לפייסו בדבר אחר רק בדמעות. (ערבי נחל)



משל למדינה שהיו חייבים מאוד למלך וגזר עליהם גזירות רעות משונות, אשר לכל השומע תצילנה אגונו, והנה היו ברעה ובחרפה יחשבהו מחשבות ותחבולות, ועשתנות משתנות לפייס את המלך ולא יכולו והיו בצרה גדולה, והנה באחד מעבדי המלך אשר ה' רגיל בבתי גניזו ויודע מהותו ואיכותו ונטרד ג"כ ונדחה מחמת מרדו ואמר להו דעו שאני שר המשקים של המלך שיודע אני ומכיר באיכותו ומהותו כי אין דבר חשוב לפניו, כסף וזהב כעפר לפניו, רק משקה אחד יש שחביבה לפניו מאוד מאוד יותר מכל סגולת מלכים אשר לו וכל חפצים לא ישוו בהן והוא אינו מצויה רק במדינתכם, והמביא לפניו המשקה הזה לא ימנע שאלתו ממנו שכל אשר ישאל יעשה כחפצו. בכן ישתדלו בכל כוחכם להביא לפניו המשקה ואל תמעיתו רק כל מה באפשרי תרבו מאוד כפי פשעכם, רק תראו שלא תביאו אליו בכלים מכווערים רק בכלים יפים שדרכו להשתמש בהן, וכל א' יתן בצנצנת חתום בחומתו כדי שיכיר בפרטיות כל אחד ובצירוף הוא חשוב

## אשרי העם יודעי תרועה

ניצוצין הקדושים ונשמות דאזלין ערטלאין, באים לבית הכנסת למען להעלותו, ועתה זכרו מה שהיה ומה שנעשה זה כמה שנים, גדול הלחץ זה הרחק אשר מצאתנו, ובשגם מפני חטאינו זה גלינו מארצינו וכו', אמנם לתקן הדבר ולהסיר דין להמתיקן ברחמים הרפואה לזה הוא מצוה לשמוע קול שופר ולשוב בתשובה כמבואר בספרים. (ייטב פנים)



ועיקר מצות תקיעת שופר הוא, אם יש תשובה, שעל ידי זה משברים כל הקליפות והמקטריגים, וכמו שכתב האר"י ז"ל להתוודות בלחש בעת התקיעות שאז השטן מעורבב ואין התקיעה מוזק, משא"כ שופר בלא תשובה אין מועיל כלל והלואי שלא יקלקל, שהוא כמזמין המלך לביתו ויוצא בעצמו לחוץ ומניח המלך לבדו, הלא יכעוס המלך מדוע באתי ואין איש, ככה ע"י מצות עשה של תקיעות שופר ממשיכים להשראת השכינה ואם לבו אין שם לשים לבו לתשובה הרי הוא מניח המלך לבדו ח"ו כי הלב הוא עיקר האדם, הלא ח"ו יאמר הקב"ה מדוע באתי אליכם ואין איש מכם פונה אלי בקירות לבו, ולכן אע"פ שתוקעין הרי הוא בכלל שנה שאין תוקעין בתחלה ח"ו מריעין לה בסופה.

(ערבי נחל)



נהה יש להקשות דאם כך הוא דעל ידי תקיעת שופר מסלק הדין לגמרי מעל בני ישראל ונשאר כולו רחמים, אם כן תמיד ראוי להיות כתיבה טובה, ומהיכן נצמח שנה רעה, שנה שעברה השם ישמרנו עוד משנה רעה כזו, וגם משיח צדקינו למה לא בא כיון שנסתלק הדין לגמרי, רק התירוץ מובן מאלו כי קול השופר אינו פועל רק כשיש תשובה עמו, דאם לא כן לא מקרי קול שופר, כמו שביארנו במקום אחר דשופר היינו שפרו מעשיכם.



כי בהגיע הימים האלו, יש קליפות ר"ל אשר הם מטמטמין לבות בני אדם, וכמ"ש האר"י ז"ל כי מי שאינו בוכה בימים האלו בידוע שאין נשמתו מתוקנת והוא מלא עונות, והן הן המחיצה של ברזל המפסקת, אכן אבן טוב יש בידינו מאוצרות אבינו ממעמד הר סיני שאז היו כל האוצרות בידינו, ונשאר אצלינו אבן טוב אשר סגולתו לשבר החומה הליו, והאבן הטוב הליוה הוא תקיעת שופר אשר סגולתו לשבר החומה, אך אנו עושים זאת מידי שנה בשנה ואין מועיל ואין קץ ותכלית לגלותינו, הטעם לפי שאין עושין כפי הצורך, וגם צריך להיות בהכנעה גדולה ובכביה ובחרדה וזולת זו אין מועיל, לזה אמר הנביא אפילו אם יתקע שופר בעיר, רק והעם לא יחרדו, אזי הוא כלא תקעו כלל ומריעין ח"ו, ועתה אחינו בני"י יש לנו לחרוד מזה עצמו ולקונן ולילל

והנה סולם מוצב ארצה, כי סול"ם גמטריא צום, קול, ממון, כל אחד גימטריא סול"ם מוצב ארצה, ועל ידי הקול שופר יוכל לעלות התפילות מארצה להיות וראשו מגיע השמימה, והבן. (תורת חיים)



הכח של תקיעות ראש השנה להשפיע ולקרב כל התפילות שיעלו למעלה לרצון מראשית השנה עד אחרית שנה.

(תפארת שלמה)



נדע ענין השופר הוא לתקן הברית הקדוש ולהעלות הניצוצין הקדושים שיצאו לבטלה רח"ל ועל ידי שמיעת קול שופר יכופר ויתעלה הכל. (דעת משה)



באלו ימים הוא עת רצון ובפרט בראש השנה שאנו תוקעים בשופר ושמעתי בשם הרב היהודי זצלה"ה מפרשיסחא שאמר שר"ת שופר הוא ש"ורש פ"ררה ראש ו"לענה הכוונה אפילו מי שנפל כל כך לסטרא אחרא אף על פי כן השופר יכול לעלות אותו. (אהל שלמה)



והי קול השופר הולך וחזק מאד פירוש על ידי השופר זוכה האדם להיות בחינת הולך, כמו שכתוב אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו, וזה הולך וחזק מאד שיהי לו התחזקות לעמוד נגד היצר. (תפארת שלמה)



וכן הוא ברה בכל שנה ושנה שע"י התקיעות שישראל תוקעין ביום הזה נעשה רעש גדול בשמים שהתקיעות של השנים הקודמים מתגברים לעלות, וכל כמה שהזמן מתאחר מתרבים כח התקיעות ביותר בהצטרפם אל התקיעות של שנים הקודמים ונעשה הרעש יותר גדול בכל העולמות ומצפים שבשנה זו יעלו כל התקיעות והתפילות ונושע בגאולה שלימה. (דברי יואל)



באמת כשישראל עושין תשובה ברה"ה, ובפרט בעת תקיעת שופר מביאים על ידי השופר אורות עליונים עד שמאיר להם בכל השנה. (בית אהרן)



מצות התפלה הוא לדעת הרמב"ם ז"ל רק פעם אחת בשנה אכן בוודאי העיקר בראש השנה שמצוה הוא בקול שופר הרומז להצעקה מפנימיות הלב והוא עיקר התפלה.

(תורת אמת)



לכן צריך האדם לשום אל לבו בעת תקיעת שופר לתקן המעות ולקבץ הנדחין, כמבואר בספרים הקדושים שאותן



ישנים משנתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, עכ"ל, הרי שסגולת השופר לעורר את לבב ישראל לזכור את בוראם ולעזוב מחשבות לא טובות, ובכך מטעם זה לא חששו חז"ל במצוה זו לעשותה בלי שהיות, דאדרבה כל כמה שיאריכו בתקיעות יותר יחדר לבם מאימת הדין ויעזבו המחשבות לא טובות. (ברך משה)



י"ל דתקיעות דמיושב נתקנו בעיקר שכל יחיד ויחיד יכוון בהם על עצמו, לשוב בתשובה שלימה על כל החטאים ועוונות ופשעים שעשה, ואף שאין מזכירים ברה"א את החטאים בפה, אעפ"כ צריכין להתוודות בלחש בשעת תקיעות שופר בינו לבין עצמו, ולשוב בתשובה שלימה, ואח"כ נתקנו התקיעות דמעומד, אצל מלכיות זכרונות ושפרות, לכוון בו על ישועה כללית, למען כבוד שמים שהקדוש ב"ה למענו יעשה, ולמען כבודו יתברך שמו המחולל בעונותינו הרבים ושיהא בקשתינו למען כבוד יתברך שמו, אז אין פגע רע וקטרוג כנ"ל וזהו אמרו לפני בראש השנה מלכיות היינו לכבודו של השי"ת, כדי שתמליכוני עליכם, שעיקר בקשת ישראל יהיה ברה"א עבור

מלכיות שמים, ואז יעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר, אשר אנו תוקעין למענו ית"ש. ובוה יש לפרש דברי הגמרא אמר ר' יצחק למה תוקעין ברה"א וכו' כדי לערבב השטן, ופירשו התוס' דימנא חדא בהיל ולא בהיל, כי פעם הראשון היו התקיעות עבור כל אחד ואחד לעצמו, ובוה אינו מתיירא כל כך, אבל כד שמע תניין היינו התקיעות השניות, שתיקנו עבור ישועות הקב"ה, והתגלות כבוד שמים, שעל זה אין שייך שיהי קטרוג, אז הוא אומר וודאי זהו שיפורא דיתקע בשופר גדול, ומטא זימנא להתבלע, ומתערבב וכו', כי מזה יש לו שפיר על מה להתיירא. על כל פנים היוצא לנו מכל זה, דביום הקדוש הזה שאנו עומדים בו יש לנו עוד איזה מינושען קצרים להכין עצמינו לקיים מצות תקי"ש, נתעורר כולנו ביחד להשים על הלב לשוב בתשובה שלימה ואמיתית לפניו יתברך שמו, ואף שאין מזכירין חטאים ברה"א, אף על פי כן כל אחד יודע נגעי לבבו מה שצריך לקבל על עצמו לשוב ולתקן את מעשיו במחשבה בדיבור ובמעשה, כי צריכים להאמין באמונה שלימה מה שאמרו חז"ל אין יסורים בלא חטא, והתשובה ומעשים טובים הם כתריס בפני הפרענות, ועל ידי תשובה אמיתית יכולים להתהפך ברגע אחד להיות נחשב כצדיק גמור כידוע מ"ש חז"ל דהמקדש את אשה על מנת שאני צדיק גמור אפילו רשע גמור מקודשת, שמא הרהר תשובה בלבו, ועל ידי זה יהי כח לכוון בתקיעות דמעומד לבקש ולהתחנן עבור כבוד שמו יתברך ובזכות זה נזכה שימלא הקב"ה עלינו רחמים, וירחם עלינו ויהפוך עלינו מדת הדין לרחמים. (מהר"ם ט"ב)

מה יהיה התכלית, עד מתי לא תרחם את ערי יהודה וירושלים אשר זעמת זה כמה שנים, ועל מי יש לנו להשען פנינו לימין ואין עוזר לשמאל ואין סומך וח"ו אבדה תקותינו, כי כל התקוה שלנו הוא על האבן טוב הלזה הוא המצוה של תקיעת שופר ואם לא נעשה זאת כראוי ח"ו אין תרופה, לכן אנשי לבב שמעו ותחי נפשכם להתעורר בעת התקיעות שופר בבכייה ובתשובה בעזיבת החטא ובחרטה וביודוי כמו שכתב האריז"ל שבעת התקיעות יתוודה כל האדם בלחש, ואז אנו מובטחים לשבור החומה ויופיע אור ה' עלינו ואז נצעק לפני אבינו שבשמים ויכמרו רחמיו עלינו ויגאלינו.

(ערבי נחל)



אמר אדוני מורי ורבי הרב הקדוש רבינו אלימלך וצוק"ל, על הגמרא למה תוקעין רחמנא אמר תקעו ופירש הוא ז"ל שהגמרא מקשה למה תוקעין כלומר מה היא הכונה של התקיעות ותרין רחמנא אמר תקעו פירש שזאת תהיה עיקר הכוונה לעשות רצון הבורא ברוך הוא, ועל ידי תקיעותינו לעשות רצון הבורא ב"ה אנו ממתיקין הגבורות ונהפכו לרחמים.



והנה ידוע כי בשופר יש טעמים הרבה למה תוקעין, ועוד איתא טעמים ע"פ סוד וגם כוונת נעלמות שצריך לכוון ולייחד ע"י התקיעות, אבל עכ"ז העיקר לעשות כאשר צוה השי"ת כי הוא היודע מקומה וערכה ושעתה וזהו יותר מכל הכוונת אשר ביד השכל אנושי להשיג.



עיקר כוונת השופר על דרך הקרא, לבי חלל בקרבי, להזכיר את האדם להתגבר עצמו על יצר הרע עד שיהיה חלל בקרבו בלי פתיות היצר כלל, על כן השופר הוא דבר חלל, ולזה תוקעין מאה קולות העולה ל"ב עם חליל ותיבת בקרבי" עולה מטטרון" המוליך מאה קולות למעלה. (אמרי נועם)



טעם פשוט על מצות תקיעת שופר, יש לומר שהוא לזכר ולהזכיר את האדם אשר בו ביום ההוא ברה"א נעשה ונברא כידוע, והוא על פי המבואר בזהה הקדוש על יופח באפיו וכו' שכביכול הנופח מעצמו נופח וכו' ולכן תמצא ביום ההוא שנברא לנפוח בהבל פיו דייקא כדי להזכירו מאן דנפח באפיו נשמת חיים ברוך הוא וברוך שמו, ועל ידי זה יתעורר לתשובה ולהיטיב מעשיו.



במצות תקיעות שופר תקנו חז"ל להאריך בתקיעות שופר, ולתקוע שתי פעמים בתקיעות דמיושב ותקיעות דמעומד, ולא חששו שע"י ההשיות יתערבו מחשבת בלתי רצויות, והטעם יש לומר על פי מה שכתוב הרמב"ם אף על פי שתקיעות שופר ברה"א גזירות הכתוב רמו יש בו, כלומר עורו

## עשרת ימי תשובה

שאצל בע"ת הוא שניו השם כי אחר התשובה הוא איננו החוטא רק אחר. (חסד לאברהם)



אמר להתפלל על פרנסה בעשרת ימי תשובה וגם פעם אחר צווה שיאמרו בעשרת ימי תשובה את פרשת המן.

(מדרש פנחס)



הרמב"ם כתב אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה ימים שבין ר"ה ויוה"כ היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר דרשו ה', וברבים כל זמן שעושין תשובה וצעקה נענין, מן המדרש זה מוכח דאף לרבים יש חילוק שנתקבלה יותר בעשרה ימים, שהוא עת רצון שערי שמים פתוחין, וגם משמע מזה שכתוב ואדון אתכם לכף זכות משמע אף אם התשובה לא הי' כדבעי, אף על פי כן אדון אתכם לכף זכות, והוא למשל בעוה"ז אם אחד חטא למלך בשר ודם ואח"כ יש לו חרטה, ואף שמפיס למלך עד שימחול אעפ"כ יש לו צער וחושש שמא לא ימחול בלב שלם, שמא נשאר בלבו שום טינא ומחפש עת שיהי עת רצון אצל המלך דהיינו שהמלך יעשה חתונה לבנו ואז המלך בשמחה גדולה ויכולין לפעול אצלו מה שאחד צריך, ואז מחמת שמחה יהי מוחל לכל האסורין בתפיסה בדרך

העולם, ע"כ זה שיש לו חרטה גדולה מצפה שיזדמן לו עת כזאת, ואם יזדמן עת רצון אצל מלך הוא בשמחה גדולה, ומשמר הזמן לכנס למלך מחמת שהוא עת רצון שאז ימחול המלך בלב שלם, ואם לא ישמור זה הזמן לכנס למלך אז סימן שאין לו חרטה גמורה ובפעם ראשונה שהי' מפיס למלך הי' רק להיות יוצא ואין דאגה שלו שימחול לו המלך ברצון גדול, כך כל שכן אם אדם חוטא, ואף אם עושה תשובה אין אדם מבין על עצמו אם הי' התשובה כדבעי, ואף שכתב רמב"ם כל זמן שציבור צועקין בלב שלם, וכי יכול להיות מבין אדם אם הוא בלב שלם, והשנית יודע מה שבלב אדם שאינו בלב שלם, על כרחך שצריך לצפות ולשמר העת עשית שהוא עת רצון גדול ושערי שמים פתוחין, והשנית רוצה מאד שיעשה אדם תשובה, ואז ידון השנית את אדם לכף זכות, על כן צריך האדם לשמור בין ציבור ובין יחיד, זמן עשרה ימים לעשות תשובה, והא השב צריך כל השנה לעשות תשובה, כל שכן וכל שכן שצריך לשמר הזמן העת רצון שמבין שבאותו זמן יכול לפעול יותר מכל השנה שהוא עת רצון יותר, וגם שהוא ימים נוראים וצריך להיות שוכב על אדם יראה גדולה בזמנים הללו, ואם אדם אין משגיח על זה נראה שאין לו חרטה גמורה, וזה שעשה באמצע השנה תשובה היא בחיצוניות הלב ולא בפנימיות הלב כלל ודו"ק. (ביכורי אביב)

הטעם שעשית הם אחרי ר"ה, כי בר"ה הכל עושין תשובה אבל היא עדיין במחשבה, וצריך שתהיה התשובה במעשה שזה לא יתכן בר"ה שהוא יוש"ט וזה מתקנין בעשית שהם ימי חול.



מבואר בסידור הארז"ל שבכל יום דעשית יכולין לתקן בכל יום ויום מה שפגם כל ימיו ביום זה עכ"ד, והנה לפי זה הי' די שבעה ימי תשובה נגד שבעה ימי השבוע, ויש לומר דהנה בר"ה העיקר להמליך הבוית"ש דאז אין לחשוב בחטאים רק דצריכים להעשות עצמו כקטן שנוול ולהמליך הבוית"ש ולאחר שהמלכנו הבורא יתברך שמו ניתן לנו שבעה ימי תשובה להתחיל לפשפש בכל מעשינו מיום הולדנו ולתקנם, וביום הכיפורים לבא כולו נקי.

(דברי יחזקאל)



וכתוב בספרים שהפרש יש בין עשרת ימי תשובה לשאר הימים לענין תשובה ותפלה כהפרש האור מן החושך ויפה שעה בתשובה ומעשים טובים בימים האלו מימים שלמים בשאר הימים אשר על כן ראוי לחוש על כל רגע של ימים אלו שלא לאבדו.



ומי שתורתו אומנתו בימים האלה יניח עסק פלפול ויהיה רק עסוק בקריאת ספרי מוסר ובדרכי התשובה ולשפוף שיח לדרוש סליחה ולהקדים תפלה על כל צרה שלא תבוא, אשרי מי שמשכיל להתבודד לחשוב עם קונוהו, בד קודש ילבש ולפחות בימים אלו יקיים להקריב שני תמידים כהלכתם שיתיה ה' לנגדי תמיד וחטאתי נגדי תמיד ואם ימצא חבר טוב מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד טובים השנים אז נדברו וראי ה' איזהו דרך ישרה ואיש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק. (פלא יועץ)



בעשרת ימי תשובה יתבודד האדם ויפנה עצמו מעסקי העולם שהימים האלה הם ימי דין ואם מלך בשר ודם היה קורא אותו לדין כיצד היה עומד באימה וביראה ולפשפש במעשיו כן יעשה בימים האלו ואני אומר שלא יעסוק במלאכה בכל יום מאותם הימים אלא מה שספיק לו בצמצום כי ימים אלו מקודשים שיום טוב לפנייהם ולאחריהם והם כמו חולו של מועד, וכבר ידעת כי הם רומזים במקום התשובה העליונה לכן יעסוק ברוב היום בתורה ובתשובה.

(רבינו יונה)



לכך העשית המה בזמן בריאת העולם להורות כי ע"י התשובה האדם נעשה בריה חדשה כמבואר ברמב"ם,

## דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א  
דרשות תקיעת שופר שנת תשס"ט לפ"ק

נמסר לנו ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוח"ח להם

## יום א' דראש השנה

ובזה יל"פ אמרינו בסליחות (פזמון ליום ראשון) פנה נא אל התלאות ואל לחטאות, והיינו כי בעמדינו על סף ימי הרצון כולנו זוחלים ורועדים מיום בואך ועוסקים בתשובה ותיקון המעשים, ומיראת ואימת הדין הנפש תבחיל, אך לכאורה עדיין לא יצאנו בזה את ידי חובתינו כי בתשובה מיראה עדיין נשארו שגגות, ולזה אנו מתחננים אל ה', פנה נא אל התלאות, שיראה נא בעני עמו ישראל ויביט בהעגמ"נ שעוברים על בני ישראל בגלות החל הזה, ובוזה בלבד יחשבו הזדונות לשגגות, ובמצב כזה כשעושים תשובה מיראה, אז ואל לחטאות, ימחקו השגגות ויתכפרו לגמרי, שכולם יתהפכו לזכיות.

וכבחינה זו י"ל בתקיעת שופר, דהנה ההתעוררות של תקיעת שופר היא רק מיראה ועל דרך הכתוב (עמוס ג א) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, ובתשובה מיראה עדיין נשארו שגגות, ולזה בא תקיעת שופר להזכיר חורבן בית המקדש, להעלות זכרונינו כלפי מעלה רוב הצרות והתלאות העובר עלינו בגלות החל הזה, אשר בעוה"ר אין לך יום ויום שאין קללתו מרובה משל חבריו (סוטה מט), ועל ידי זה יחשבו הזדונות לשגגות, ובתשובה מיראה יתהפכו לזכיות, ונוכה לצאת זכאי בדין.

ומעלתה יתבאר המדרש אשרי העם יודעי תרועה, שהן מכירין לפתות את בוראן בתרועה"ה, כי בני ישראל שגלו גולה אחר גולה די להם במה שהם מתעוררים לתשובה מיראה בלבד על ידי תקיעת שופר, מה שאין כן איומות העולם היושבים במנוחה על אדמתם, כדי שיזכו הם לכפרה צריכים להתעורר לתשובה מאהבה, וההתעוררות של תקיעת שופר אינו אלא לתשובה מיראה ובשביל כך לא די להם זה שיזכו לכפרה.

ובזה יתבאר המדרש, שאלו תלמידי את רבי אליעזר איך נעשה תשובה ונחיה, כי רבי אליעזר היה אחר החורבן (כמבואר ברש"י ראש השנה דף יח: ד"ה וירדו), וכשראו תלמידי הצרות והשפלות של כובד הגלות

כתיב (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרועה, ובמדרש (ויק"ר פכ"ט ס"ד) וכי אין אומות העולם יודעים להריע וכו', אלא שהן מכירין לפתות את בוראן בתרועה, והוא עומד מכסא דין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים, והופך להם מדת הדין למדת רחמים, אימתי בחודש השביעי. וצ"ב במה יכולים בני ישראל לפתות את בוראן יותר מן שאר האומות.

ב) כתב רב סעדיה גאון ז"ל בטעם מצות תקיעת שופר (ענין החמישי) שבא להזכירנו חורבן בית המקדש וקול תרועת מלחמת האויבים, כמו שנאמר (ירמיה ד יט) כי קול השופר שמעת נפשי תרועת מלחמה. ויש להבין מה ענין הזכרת חורבן בית המקדש בשעת תקיעת שופר שתכליתה הוא בעיקר לעורר לתשובה וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ד) רמז יש בו עורר ישנים משינתכם וכו', וכן הוא בטעמי רב סעדיה גאון ז"ל (ענין השני).

ג) במדרש פליאה (תנכ"א זוטא פכ"ג) שאלו תלמידי את רבי אליעזר האיך נעשה תשובה ונחיה, השיב להם כתיב (תהלים כ ב) יענך ה' ביום צרה, וצ"ב.

ויתבאר על פי מה שכתב הרה"ק מקאזניץ זי"ע בעבודת ישראל (לשבת תשובה) לפרש דברי הנביא (הושע יד ב) שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעוניך, רומז על הצרות וזמן החורבן, שאז כולנו כשיכורים ומשוגעים מכובד החורבן והצרות ורדיפות מיום אל יום, עד שנחשב לפני הבורא כ"ה כל עונות בית ישראל כאילו עשו שוגגים. וזה כי כשלת בעוניך, כשלוך לשון שוגג. ואמר הנביא לרמז להם לאהבת התשובה, אף דקי"ל (יומא פו:) כי התשובה מיראה מהפכת הזדונות לשגגות, מכל מקום כיון שעל ידי הצרות בלאו הכי נחשבו הזדונות כשגגות, ממילא כששב ומתחרט עליהם לפני הבורא כ"ה, הוא ברוב חסדיו מהפכם לזכיות וריח ניחוח לה, עכ"ד.

נהרות בכל שם ישבנו, וכשראינו שבכו המים על שברם, ג"ם בכינו אנחנו עמהם כי שבר אחד להם, עכ"ד.

ובזה כתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות מא) בטעם שנוהגין לילך לנהר לומר תשליך במצולות ים, דכבר אמרו (זוה"ק נח דף ט:) בענין גלי הים שמגביהין עצמן בכל עת, כי רוצים להתנשאות לשוב למעלה למקומם. ומזה יקח האדם מוסר השכל איך ישא נפשו אל ה' לדבק בו, ויתבונן איך ירד עשר מעלות אחורנית להתרחק מאור של מעלה על ידי חטאיו ופשעיו, הנה העת לשוב אל ה' בכביה ודמעה תרדנה עיניו מאין הפגות, כמו מים התחתונים שוכים ומתנשאים לשוב למקור העליון, קל וחומר אדם שיש בו נשמת רוח חיים חלק אלהי ממעל, מהראוי לפשפש במעשיו וישוב אל ה' וירחמהו, וזה הטעם שהולכין לנהר כדי לישא ממנו קל וחומר זה, עכ"ד.

ועל פי זה י"ל הטעם מה שמזכירין חורבן בית המקדש, כי זהו תכלית תקיעת שופר להתעורר לתשובה ולשוב נפשו אל ה', ולזה מזכירין חורבן ביהמ"ק, בכדי שיתעורר האדם להתאוון ולבכות על שנתרחק מה' כמו המים שבכו בזמן החורבן על שנתרחקו משכינת עוון ית"ש, ובה ישא נפשו אל ה' לדבק בו.

והנה בכל מעשה ומקרה שאירע לאדם צריך הוא להתבונן שזהו כרוז מן השמים לעוררו לתשובה, ועובדא ידענא דהוה אצל ק"ז מרן הדברי חיים זללה"ה זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, שפע"א נתעלף בנו הרה"ק רבי ברוך זללה"ה אבדק"ק גארליץ (שהיה אז אב"ד ורודניק), והוציא והו לחוץ וכאשר הוטב לו חזר למקומו, ואמרו אל הדברי חיים שהרב מרודניק כבר חזר, ושאל הדברי חיים את בנו מה עשית באותה שעה שהרגשת חלשות, ענה מה שייך לעשות, אמר לו הדברי חיים שהיה לו לעשות תשובה, וסיפר הדברי חיים על עצמו, פעם אחת בהיותי אברך הרגשתי חולשות, חשבתי שמא אין זה רמז והזכרה בעלמא, רק הוא במציאות ממש, **אפשר מיינט מען עס יעצט אמת'דיג'**, (שהגיע זמנו להסתלק מן העולם), וחשתי לעשות תשובה וחשבון הנפש על כל מחשבה דיבור ומעשה מעודי עד היום הזה, ע"כ סיפור המעשה.

ובכן היום כאשר בבוקר הרגשתי חולשה בשעת התפלה והוכרתי להפסיק באמצע התפלה ולצאת לחוץ, התבוננתי כי בודאי הוא רמז מן השמים, כאשר בעוה"ר אין מתעוררין לתשובה, והיה מן ההכרח לעורר אותנו בדברים אחרים,

שנתמעטו הלבבות וזעירין אינון הזוכים למדריגה גבוה ונשגבה של תשובה מאהבת ה', שאלו אותו איך נעשה תשובה ונח"ה, רמז על תשובה מאהבה שדרשוהו חז"ל (יומא פו:) מקרא (יחזקאל לג יט) עליהם הוא יחיה, השיב להם יענך ה' ביום צר"ה, דהיינו שבזמן צרה ממילא נחשבו הזדונות לשגגות, ולכן בעת ההוא אף בתשובה מיראה בלבד הזדונות מתהפכות לזכויות.

ויתכן שעל דבר זה נתכוין יצחק אבינו בברכו את יעקב בנו (בראשית כו כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', דאיתא ברע"מ (זוהר אמור דף ט:) ביומא דראש השנה קרי יצחק לעשו ואמר ליה צודה לי ציד ועשה לי מטעמים, ואז נכנס יעקב ונטל הברכות. ולזה כיון שהיה אז יומא דראש השנה שהוא זמן תשובה מיראה, ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', ודרשו במס' תענית (דף ט:) כריח שדה של תפוחים, וכתבו התוס' (ד"ה של) יש מפרשים תפוחים כריח אתרוגים. והוא רמז על חג הסוכות שהוא זמן תשובה מאהבה. וכוונתו שריח בני בראש השנה זמן תשובה מיראה הוא כמו בחג הסוכות זמן תשובה מאהבה, כי גם כשעושים רק תשובה מיראה יחשב כתשובה מאהבה, והטעם לזה אמר המדרש (כ"ר פס"ה ס"ג) כריח שדה, מלמד שהראה לו הקב"ה ביהמ"ק בנוי חרב ובנוי. כי מחמת כובד הגליות והצרות אף כשעושין תשובה מיראה נחשב לנו כאילו עשו תשובה מאהבה.

\*

עוד יש לפרש מה שכתב רב סעדיה גאון ז"ל בטעם מצות תקיעת שופר (ענין החמישי) שבא להזכירנו חורבן בית המקדש וקול תרועת מלחמת האויבים, כמו שנאמר (ירמיה ד יט) כי קול השופר שמעת נפשי תרועת מלחמה. ואינו מובן לכאורה מה ענין הזכרה זו בשעת תקיעת שופר.

וי"ל על פי מה שכתב בחוט המשולש (פ' דברים) לפרש הכתוב (תהלים קלז א) על נהרות בכל שם ישבנו גם בכינו בזכרוננו את ציון, וקשה למה בכו על החורבן דוקא אצל הים, ועוד דתיבת ג"ם אין לו שחר. אך ביאור הדבר על פי מה דאיתא במדרש (הובא ברבינו בחי"פ ויקרא) שמים התחתונים היו בוכים על שנתרחקו משכינת עוון, ופייסם השי"ת שיקחו מהם ניסוח המים בחג ומלח על הקרבנות. ולפי זה בזמן החורבן שנתבטל מהם הפיוס ודאי חזרו המים לבכות כמקדם. וזה שאמר הכתוב על

ומעשה, ולשפוך שיח לבקש על חולי ישראל שיתרפאו מחליים ויושעו ברפואה שלימה מן השמים.

ויהא רעוא מן קדם אבוהון דבשמיא שתתקבל צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל, ובגשתינו לתקיעת שופר ולתפלת היום, תהא השעה הזאת שעת רחמים ועת רצון מלפני הבורא ית"ש, ויעלו תפלותינו ותקיעותינו יחד עם תפלות ותקיעות כל בית ישראל בכל מקום שהם לרצון לפני אדון כל, ונזכה להוושע בכל מילי דמיטב, מי שצריך להוושע בבני יושע בבני, מי שצריך להוושע ברפואה וחיי יושע, ויזכו לראות נחת אצל יו"ח, ונזכה לשנת אורה שנת ברכה, ימלא ה' כל משאלות לבבות ישראל לטובה, ונזכה לשנה טובה ומבורכת ולראות בהתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

"דער דברי חיים האט דעמאלטס אזוי געזאגט, האב איך שנעל תשובה געטוהן, און געמאכט א חשבון הנפש אויף יעדע מחשבה דיבור ומעשה, ווייל אפשר איז עס נישט בלויז א דערמאנונג נאר מען מיינט עס אמת'דיג". קשרו לי חוטי הרפואה על ידי, וחשבתי שהוא רמז והזכרה מן השמים על אחב"י המוטלים על ערש דוי בבתי חולים וידם קשורה לחוטי הרפואה, במר לבם הם משתוקקים בוכים ואומרים אנן בעינן למהוי קמי מלכא, גם הם רוצים להיות בביהמ"ד ביום קדוש כזה להתפלל ולשמוע קול שופר, דכל בי עשרה שכינתא שריא (סנהדרין לט), חסד ה' גבר עלי שזכיתי להיות כאן עכשיו בביהמ"ד, אך עלינו להתבונן ולהאזין אל זה הרמז מן השמים, להתעורר לתשובה ולתיקון המעשים על כל מחשבה דיבור

## יום ב' דראש השנה

רבה מתקנת רבי יוחנן בן זכאי ואילך ביצה מותרת, דהתקין רבי יוחנן בן זכאי משחרב בית המקדש שיהיו מקבלין עדות החדש כל היום, רב אדא ורב שלמן אמרו אף מתקנת רבי יוחנן בן זכאי ביצה אסורה, מאי טעמא מהרה יבנה המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו ביצה ביום שני, השתא נמי ניכול וכו'. וכעין זה מצאנו לענין חדש, במס' ראש השנה (דף ל.) ובמס' סוכה (דף מא:). משחרב בית המקדש התקין רבי יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור, מאי טעמא, מהרה יבנה המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר המזרח, השתא נמי ניכול, ולא ידעו דאשתקד האיר המזרח מתיר ועכשיו העומר מתיר, עי"ש.

והנה שמעתי אומרים מליצה נאה משמיה דק"ז הקדושת יום טוב זללה"ה (וכעין הזה הביא בספר הישר הטוב לראש השנה דרוש י' משמיה דהרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זללה"ה) דהנה עומדים אנו בראש השנה ותוקעין בשופר ומתעוררין לתשובה, ואנו מצפים בזכות זה לצאת דימוס בדין, אך יש חשש גדול שיתעורר המקטרג לטעון בבית דין של מעלה, הן אמת שהיום מתעוררים לתשובה, אבל הרי היום לא זה הוא הפעם הראשונה שתוקעין בשופר להתעורר לתשובה, הלא גם בשנה שעברה ועוד מקודם תקעו בשופר ונתעוררו לתשובה, ובעבור הימים הקדושים בעוה"ר ושבו בנים לגבולם, ואיך ישא פנים

בקריאה דיומא (בראשית כב יד) ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ובמדרש ילקוט (רמז קב) דרשוהו על חורבן בית המקדש.

ונראה בהקדם מה שכתב רב סעדיה גאון ז"ל בטעם מצות תקיעת שופר (ענין החמישי) שבא להזכירנו חורבן בית המקדש וקול תרועת מלחמת האויבים, כמו שנאמר (ירמיה ד יט) כי קול השופר שמעת נפשי תרועת מלחמה. ויש להבין מה ענין הזכרת חורבן בית המקדש בשעת תקיעת שופר שתכליתה הוא בעיקר לעורר לתשובה וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ד) רמז יש בו עורר ישנים משינתכם וכו', וכן הוא בטעם רב סעדיה גאון ז"ל (ענין השני).

אמנם יש לומר כביאור הענין בהקדם מה ששינונו בריש מס' ביצה (דף ב.) ביצה שנולדה ביום טוב אסורה, ובגמרא (דף ד:) אמרינן שני ימים טובים של גלויות, נולדה בזה מותרת בזה (דספיקא דיומא הוא), שני ימים טובים של ראש השנה, רב ושמואל דאמרי תרווייהו נולדה בזה אסורה בזה, דתנן בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום כולו, פעם אחת נשתהו העדים לבא ונתקלקלו הלויים בשיר, התקינו שלא יהו מקבלים את העדים אלא עד המנחה, ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש, אמר

מקרבנו, ועדיין אנו עומדים ומצפים באמונה שלימה כי בשנה זו אכן נזכה לשנה הבאה בירושלים ומהרה יבנה המקדש ויהא יום הנף כולו אסור, וזכות האמונה מגן בעדינו לצאת זכאי בדין, וזה שאמר היום דא ראש השנה, אתם יוצאים בדימוס, בחודש האביב, בזכות המצוה שמקיימין בחודש האביב שבזמן הגלות יום הנף כולו אסור מטעם זה שאנו מצפים ומאמינים שמהרה יבנה המקדש.

ובזה יתבאר היטב מה שמזכירין חורבן בית המקדש בשעת תקיעת שופר, כי בעמדינו ביום השני דראש השנה לתקוע בשופר כדי להתעורר לתשובה, יש חשש ח"ו שיתעורר טענת המקטרג שגם בשנה שעברה תקענו בשופר ונתעוררנו לתשובה, ולא נשארנו באותה הבחינה במשך השנה, ולמה איפוא יקבל ה' עתה את תשובתינו ותקיעתינו בשופר, לזה מזכירין חורבן בית המקדש, והיינו תקנה זו שגם בשעת החורבן ביצה שנולדה בזו אסורה בזו, הגם שהן שתי קדושות מטעם מהרה יבנה המקדש, הרי נראה בעליל גודל הצפיה והתקוה אל ביאת המשיח מדי שנה בשנה, והקב"ה הוא שומר משמרתה של תורה (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג), ומקיים תקנת חכמים, ולכן מודד לנו במדתינו לקבל תשובתינו לרצון, הגם שלא נתקיים אשתקד. וזהו ביאור המדרש (ויק"ר פכ"ט ס"ד) אשרי העם יודעי תרועה (תהלים פט טז), שהן מכירין לפתות את בוראם בתרועה, כי דוקא בני ישראל המאמינים בה' ומצפים בכל יום ובכל עת לתשועת ה' ומקיימים תקנת חז"ל שגזרו מטעם מהרה יבנה המקדש, על כן נמתק להם מדת הדין לרחמים, והוא עומד מכסא דין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים.

ובדרך זה יתבאר הכתוב ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה, וביאר א"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות לג) הכוונה על תקנות חז"ל שהתקינו בשעת החורבן משום מהרה יבנה, וזה שאמר אשר יאמר היום בהר ה', היינו בחורבנו שנקרא הר, עכ"ד. ולדרכינו י"ל שהמליץ אברהם אבינו והתפלל עלינו לעורר למעלה זכות זה מה שאנו מקיימים תקנות חז"ל מחמת מהרה יבנה המקדש, וזה זמן ארוך מדי שנה בשנה שאנו נזהרים בתקנות אלו ולא פג אמונתנו מקרבנו ולא נכרתה מפינו, כן יהי חסדך ה' עלינו וחמול עלינו להוציא לצדק דינינו על פי מחשבותינו הטובות ביום הזה.

מחמת התעוררות התשובה בשעת תקיעת שופר, הלא אין זה באמת בקבלה שלימה גמורה, כי אין איש מתעורר להחזיק כך באמת ובלבב שלם כל השנה, והעד לזה שגם בשנה שעברה תקענו בשופר וכן כמה פעמים, ולמה זה נחשב לזכות. ולזה אנו אומרים לפני השי"ת, הלא תראה שאנחנו מדי שנה בשנה ביום הכיפורים לעת נעילה אנו אומרים בצפיה ותקוה לשנה הבאה בירושלים, ואנו מקוים לה' ומיחלים לישועתו ית"ש שתהא השנה הזאת שנה שתולכנו בה קוממיות לארצינו, והאומנם שגם בשנה שעברה וכן זה כמה וכמה שנים אמרנו לשנה הבאה בירושלים, ובעבור השנה וראינו כי בעוה"ר עדיין לא נושענו, לשוא היתה תקותינו, כי ארכו הימים ואבד כל חזון, ועדיין לא נושענו, עם כל זאת כבוא השנה החדשה אנו אומרים עוד הפעם באמונה בתמימות לשנה הבאה בירושלים, כי אנו מאמינים באמונה שלימה שבשנה הזאת באמת נזכה לישועה, ולכן בקשתנו שגם הקב"ה לא יסתכל במעשינו משנים שעברו, ויאמין בנו ובקבלתינו לתקן את מעשינו, ויעלה לנו מחילה וסליחה וכפרה גמורה. וזה שאנו מבקשים (תהלים לג כב) יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך, פי' שהשי"ת ימחול לנו על כל חטאתינו, אף על פי שבשנה העבר גם כן הבטחנו שלא נשוב לכסלה עוד ולדאבונינו לא קיימנו דברינו, עם כל זה יחוס עלינו כאשר יחלנו לך, כמו שאנו מצפים בכל שנה ושנה בלי להביט מה שהיה אשתקד, כמו כן גם אתה תאמין על הבטחתינו ולא תביט על מה שהיה אשתקד, עד כאן דבריו הקדושים.

ועל פי זה יש לפרש מאמר הכתוב (שמות יג ד) היום אתם יוצאים בחודש האביב, ופי' דברי יחזקאל (פ' כא) היום אתם יוצאים, ר"ל בראש השנה שנקרא היום (וזה"ק בא לב:), אתם יוצאים בדימוס, בזכות מצה שאוכלים בפסח בחודש האביב, כמבואר בזה"ק (תצוה קפג:). שבזכות אכילת מצה בפסח ניצולין בדין בראש השנה, עכ"ד. ולדרכינו י"ל בזה, כי כבוא היום ראש השנה ובני ישראל עושין תשובה, מתעורר ח"ו טענת המקטרג לאמר הלא גם בשנה שעברה נתעוררו לתשובה ואחר כך חזרו לסורב, ולמה עתה יועיל להם תשובתם למחול עונם, אמנם לעומת זה מתעורר הזכות מה שבני ישראל נזהרין בחודש האביב שאין אוכלין מן החדש כל יום הנף כולו אסור, והטעם כי מהרה יבנה המקדש, והגם כי כבר בשנה שעברה לא אכלנו מחמת טעם זה שמהרה יבנה המקדש, עם כל זה לא פג אמונתנו

**דא'**, והחי יתן אל לבו ברגעים קצרים אלו שאנו עומדים לפני תקי"ש לשוב אל ה' ולהתעורר לתשובה שלימה לעשות חשבון הנפש, ולקבל עליו קבלה גמורה לתקן מעשיו בתשובה אמיתית.

אתמול קרינו מה שאמרה הגר המצרית (בראשית כ"ט טז) אל אראה במות הילד ותשב מגנד, **"מורי ורבותי!"**, אויב אזוי האט געזאגט הגר המצרית, **וואס זאל זאגן א אידישע מאמע אל אראה במות הילד, וויאזוי קען מען דאס אויסהאלטען, הגר המצרית האט געזאגט אל אראה במות הילד, וואס זאל זאגן א אידישע מאמע, זי שיקט ארויס א קינד אין חדר, שיקט אים לערנען, און ער קומט נישט אהיים, אל אראה במות הילד!"**

ובכן כמה יש לנו לעורר רחמים עלינו ועל כל בני ישראל להסיר כל פגע ומגפה מעלינו ומעל כל בני ישראל, יה"ר שנזכה לפעול כל טוב, ולפעול ישועות ורפואות בעדינו ובעד כל ישראל, וכמו שפירש א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' אמור) יום תרועה יהיה לכם (במדבר כ"ט א), על דרך דרשינן (ביצה כ"ה:) גבי יום טוב לכם (שמות י"ב טז), לכל צרכיכם, והיינו לתועלתכם, עכ"ד. ונזכה לשנה טובה ומבורכת ויפתחו שערי שמים לתפלתינו, והשנה הזאת הבאה לקראתינו לשלום תהא לנו ולכל ישראל שנת אורה שנת ברכה, ונזכה לשנת גאולה וישועה בביאת גואל צדק בהתרוממות קרן התורה וישראל במהרה בימינו אמן.

והנה כ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדרשת יום שני דראש השנה (דברי יואל ראש השנה אות פה) ביאר המשנה, בראשונה היו מקבלין עדות החודש כל היום פעם אחת נשתהו העדים מלבוא ונתקלקלו הלויים בשיר, התקינו שלא יהיו מקבלים אלא עד המנחה, ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש, הכוונה כי בראשונה היו להכליל ישראל מצות ומעשים טובים לבא בהם לפני המלך ביום הדין, והפרקליטים למדו סניגוריא על ישראל מכח מעשיהם הטובים, ואז היה די להם ביום אחד ראש השנה, פעם אחת נשתהו העדים לבוא, הן המליצים טובים שנשתהו לבוא מחמת שלא היה להם לישראל הזכותים, ונתקלקלו הלויים בשיר, התקינו שיהא אותו היום קודש ולמחרתו קודש, על פי המבואר בזהר הקדוש (פינחס דף ר"א:) בענין שני ימים דראש השנה, יומא קמא הוא דינא קשיא ויומא תניינא הוא דינא רפיא. ועל ידי שנידונים בני ישראל ביום השני בבחינת דינא רפיא, זוכים בדין, שאין מדרקין עמהן כל כך, עכ"ד.

מורי ורבותי, הרבה יש לנו להתבונן בזה בעמדינו היום ביום השני דראש השנה, **חסד גדול עשה השי"ת עמנו שנתן בלב חכמי ישראל להוסיף לנו יום שני**, וכולי האי ואולי באמצעות עבודת שני הימים נזכה להתקרב אל הקב"ה ולזכות לתשובה, אך עלינו לזכור שיש לנו רק שני ימים, כבר אנו עומדים ביום השני, כל נחמיץ את השעה, **א' דריטע טאג איז שוין נישט**

## סעודת יום ב' דראש השנה

וי"ל בהקדם מה שמתלונן בתיקוני הזוה"ק (דף כ"ב). צווחין ככלבין הב הב לנא מזונא, וא"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות לד) המליץ בזה כי עיקר הכוונה למען כבוד שמו יתברך המחולל בגוים, כי שכינתא עמנו בגלותא, על דרך דכתיב בצאת ישראל ממצרים (שמואל ב' ז כג) אשר פדית גוי ואלקיו. וכמאמרינו בהושענות והוצאתי אתכם, נקוד והוצאתי אתכם, עכ"ד. אך זה תלוי בהא דכתיב (ישעיה ס"ג יט) בכל צרתם לו צר, הכתיב הוא בא' בכל צרתם ל"א צר, אבל הקרי הוא בו' בכל צרתם ל"ו צר, וכתבו המפרשים דאי אמרינן יש אם למסורת ואזלינן בתר הכתיב שהוא ל"א בא', אמרינן בכל צרתם לא צר ואינו מוכח שהשכינה

ותתן לנו ה' אלקינו באהבה את יום הזכרון הזה יום תרועה מקרא קודש זכר ליציאת מצרים.

ודקדק א"ז הישמח משה זללה"ה בשיח ספונים וא"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות כ) הך יציאת מצרים מאי בעי הכא, ומאי ענינו לראש השנה, בשלמא פסח שפיר הוא זכר ליציאת מצרים, וכן שבועות זמן מתן תורתנו ע"ד שאמרו חז"ל (שמו"ר פ"ג ס"ד) שיצאו ממצרים בזכות מתן תורה, גם סוכות הוא זכר ליציאת מצרים כמו שנאמר (ויקרא כ"ג מג) כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם ממצרים, אבל ראש השנה אינו מובן מה שייכות יציאת מצרים לכאן.

לזה מזכירין חורבן בית המקדש, מה שגלינו מארצינו גולה אחר גולה והשי"ת מכר אותנו לאומות העולם כמה פעמים, ומזה ראייה דיש אם למקרא, ואם כן בכל צרתם ל"ו צר, ובכל בקשתינו וצרכינו הגשמיים יש בזה צורך גבוה למען כבוד שמו יתברך, ועל זה מותר לכיין ולהתפלל שיתרומם שמו יתברך ויתעלה לעד ולנצח נצחים.

והנה כתב א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' ויגש) בטעם שיצאו ישראל ממצרים טרם שנשלם הזמן, כי מה שהשכינה היתה עמהם בגלות וסובלת סבלם, זה השלים הזמן, ולזה אמר הקב"ה אל תירא מרדה מצרימה וגו' אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, כי זה שאנכי ארד עמך מצרימה זה ישרים המנין, ועל כן ואנכי אעלך גם עלה, עכ"ד. (וע"ע בייטב פנים אבני זכרון אות כז).

וזה שאומרים ותתן לנו ה' אלהינו באהבה את יום הזכרון הזה יום תרועה, כדכתיב יום תרועה יהיה לכם, והיינו לכם לכל צרכיכם, ולכאורה איך מותר לכיין על צרכי הגשמיים, לזה אמר מקרא קודש, דיש אם למקרא והיינו בכל צרתם ל"ו צר, והראיה זכר ליציאת מצרים, שיצאנו קודם הזמן מחמת טעם זה שהשכינה עמנו בגלות, ואם כן כל בקשתינו בימים הקדושים צרכי גבוה הם, שזה נוגע לעצם כבודו ית"ש, ועל כן שפיר רשאים אנחנו להתפלל בימים הקדושים על צרכי גבוה שיעזור השי"ת ובני ישראל יוושעו בכל משאלות לבבם לטובה, רפואה ונחת מיו"ח פרנסה ושידוכים הגונים וכל הצרכים, כי כולם נוגעים לכבודו ית"ש, ויהיה אך טוב לישראל, כי חק לישראל הוא (תהלים פא ה), חק לישראל דמוזני (ביצה טז), פרנסה בריווח ובניקל כפי הראוי להנותן ית"ש מידו המלאה והפתוחה, וביום הקדוש הזה ישפיע הקב"ה השפעות גדולות לכל אחד.

ולסיומא דמילתא אומר, הללוהו בתקע שופר (תהלים קג ג), שצרכים אנחנו להודות להלל ולשבח לשמו הגדול ית"ש על מה שזכינו לקיים מצות תקיעת שופר כדת וכהלכה. והנה לפי משמעות הכתוב מוכח שהשופר הוא כלי שיר ובזה אנו מודים ומשבחים לה'. ויש לומר שבתקיעת שופר בראש השנה אנו מודים ומשבחים לשמו יתברך על כל החסד אשר עשה עמנו. יעזור השי"ת שיבוא א' גוט געזונט יאר פאר גאנץ כלל ישראל, ונזכה לישועה שלימה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

סובלת סבלותינו, אבל אי אמרינן יש אם למקרא, ואזלינן בתר הקרי שהוא ל"ו בוא"ו, הרי מקרא מפורש הוא שהשכינה סובלת צרות ישראל.

ודבר זה תלוי בפלוגתא התנאים במסכת קידושין (דף יח.) תניא, מוכר אדם את בתו לאישות ושונה, לשפחות ושונה, רבי שמעון אומר אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות, ובפלוגתא דהני תנאי, דתניא (שמות כא ח) אם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה והפדה לעם נכרי לא ימשול למכרה בכגדו בה, כיון שפירש טליתו עליה שוב אין רשאי למוכרה, דברי רבי עקיבא, רבי אליעזר אומר בכגדו בה כיון שבגד בה שוב אין רשאי למוכרה, במאי קמיפלגי, רבי אליעזר סבר יש אם למסורת, ורבי עקיבא סבר יש אם למקרא, ופי' בתוס' דפליגי בהא דכתיב אשר לא יעדה, וקרינן לו בוי"ו, רבי עקיבא סבר יש אם למקרא דהיינו לו בוי"ו ועל זה נאמר אחריו בכגדו (בחי"ק) שהוא לשון בגד פריסת טלית, רבי אליעזר סבר יש אם למסורת, וכתיב לא באל"ף ועל זה נאמר אחריו בכגדו (בקמ"ץ) שהוא לשון בגידה, עכ"ד.

ולפי זה כתב בעמודיה שבעה (עמוד השלישי אות טו) כי מה שאנחנו בני ישראל גלינו מארצינו גולה אחר גולה, תלוי בהאי פלוגתא, כי ישראל הם אמה העבריה הנמכרים בגלות, כמו שדרשו (וזה"ק פ' משפטים דף צד:) ואיש כי ימכור את בתו לאמה, זה הקב"ה שמכר את בתו ישראל לאמה. ולשיטת רבי אליעזר דיש אם למסורת וכיון שבגד בה שוב אין יכול למוכרה, אם כן אחר שהיו ישראל במצרים אי אפשר לבגוד בהם בשאר גליות, אבל לשיטת רבי עקיבא דיש אם למקרא, כל זמן שלא פירש הקב"ה טליתו עלינו את סוכת שלומו בגאולה העתידה רשות בידו למכרנו כמה פעמים, עכ"ד.

ובזה יש לפרש מה שכתב רב סעדיה גאון ז"ל בטעם מצות תקיעת שופר (ענין החמישי) שבא להזכירנו חורבן בית המקדש וקול תרועת מלחמת האויבים, כמו שנאמר (ירמיה ד יט) כי קול השופר שמעת נפשי תרועת מלחמה. ויש להבין מה ענין הזכרת חורבן בית המקדש בשעת תקיעת שופר. אמנם לפי האמור י"ל על פי מה שפירש א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' אמור) יום תרועה יהיה לכם (במדבר כט א), על דרך דרשינן (ביצה כח:) גבי יום טוב לכם (שמות יב טז), לכל צרכיכם, והיינו לתועלתכם, עכ"ד. ולכאורה איך מותר לכיין בשעת תקיעת שופר על השפעת עולם הזה וצרכי הגשמיים,



# משולחן מלכים

## שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — פז — בלתי מוגה

לבקשת רבים אנו מעתיקים כאן ליקוטים מתוך השיחות קודש מענייני ימים הנוראים

איז אמאל ארומגעגאנגען אין די וועלט קיינער האט איהם נאכנישט געקענט, וואו ער איז געגאנגען האט מען אים נישט מכיר געווען, ביז איינער וואס האט אים מכיר געווען אין וואלד און אים מקרב געווען, שפעטער ווען יענער האט זיך פארזידיגט האט ער זיך געבעטן ביים מלך, און ער האט אים דערמאנט 'געדענקסט, ווען איך האב דיר דעמאלטס געזעהן אין וואלד'.

זאגט דער קדושת לוי אז דאס איז וואס דער שופר דערמאנט ראש השנה, מ'בעט דעם אייבערשטן 'זקול שופר חוק מאד', געדענקסט רבש"ע דעמאלטס ווען דו ביסט ארומגעלאפן איבער די וועלט, קיינער האט דיר נישט געוואלט נעמען נאר אידישע קינדער, דער שופר פון ראש השנה דערמאנט דעם מעמד.

דער ריזשינער האט אמאל געזאגט פארוואס דער קדושת לוי קען נישט בלאזן און ער קען יא, זאגט ער, דער ס"מ זעהט ווי דער קדושת לוי גייט אין מקוה, ער מאכט די הכנות צו תקיעת שופר, ווען ער האט שוין געהאלטן נאך די ברכה האט מען שוין בכלל נישט געזעהן קיין מענטש, האט ער מורא פון איהם וודאי אתי משיחא, האט דער ריזשינער געזאגט 'איך קום אריין אין בית המדרש, כזאג איין ווארט, "בלאז", ווייסט ער נישט וואס דאס מיינט, צי בלאזן אויף די יוד ווייל ס'איז היים, צי בלאזן מיטן שופר... ממילא לאזט ער מיך בלאזן.

**רבינו:** דער דברי חיים איז אמאל אריינגעקומען ראש השנה, ער האט נישט געזאגט קיין 'למנצח', נישט קיין 'מן המיצר', ער איז צוגעגאנגען און געמאכט די ברכה און געבלאזן, די חסידים האבן זיך געוואונדערט דערויף, האט

### בענין גדולת וקדושת ימי חודש אלול ומגולת תקיעת שופר באלול ור"ה

מתוך שיחה בכיקור אצל כ"ק אדמו"ר מתולדות צבי ספינקא שליט"א יום ד' פרשת כי תצא תשמ"ח לפ"ק

**האדמו"ר מספינקא:** דער קדושת לוי ברענגט צוויי מאל דאס גרויסקייט פון אלול, איינמאל ביי חודש אלול, הושענא רבה זאגט ער דאס נאכאמאל, ביידע מאל זאגט ער א אנדערע נקודה, ער זאגט ביום השישי נשיא לבני גד, ווייל דער הוזה האט דאך געזאגט (עי' אג"כ פר' פקודי) אז עס גייט לויטן סדר החדשים, איז ביום השישי אלול, נשיא לבני גד זאגט רש"י מולא טבא, אז דאס איז א גוטער מזל, חודש אלול איז א מזל טוב לישראל.

ביי הושענא רבה ברענגט ער 'גד גדוד יגודנו' איז אלס א לשון אהדות, ס'מיינט אז ס'וועט זיין א גדוד אינאיינעם, און דאס געשעהט אלול, אלול איז א צייט וואס מ'איז צוזאמען, אינאיינעם.

**רבינו:** מ'בלאזט דאך שופר אין חודש אלול, אויף דעם וואס מ'בלאזט שופר ראש השנה איז דא צען טעמים פון רבי סעדי' גאון, איין טעם איז אז מ'זאל דערמאנען דעם מעמד הנבחה, דארט ביים בארג סיני איז דאך געווען 'כאיש אחד בלב אחד'...

קען זיין לויט דעם אז וועגן דעם בלאזט מען שוין שופר גאנץ חודש אלול, צו מוהן די פעולה פון כאיש אחד בלב אחד.

**האדמו"ר מספינקא:** דער קדושת לוי זאגט עס אויף ראש השנה אליין, בחצוצרות וקול שופר מיינט מען דעם שופר פון קבלת התורה, ער איז דאס מסביר מיט א משל, א מלך

**רבינו:** דאס האט אויך געהאט צו טון מיט דעם, ראש השנה איז דאס התרגשות און התלהבות געווען זייער גרויס, ער איז צוגעגאנגען צו די מצוה מיט אזא התרגשות, צו קענען בלאזן דארף מען האבן רואיגקייט.

**האדמו"ר מספינקא:** מ'דערציילט אז ביים צאנזער רב ביי תקיעת שופר, האט מען קוים געהערט א קול.

**רבינו:** מ'האט געזאגט ביי צדיקים ובשופר גדול יתקע, אויב בלאזט א גדול מיטן שופר, אפילו וקול דממה דקה ישמע, איז שוין אויך ומלאכים יחפזו... (כן מובא בס' אמת ואמונה בשם הרה"ק מקאצק ז"ע)

**האדמו"ר מספינקא:** ס'איז געווען היינט רבי פינחס'ל קאריצער'ס יארצייט, ר' פינחס'ל האט אמאל געבעטן פאר די הייליגע טעג אז מ'זאל אים נישט מוטשענען, ער וויל זיך איינשפארן אין א שטוב, און דער עולם זאל אויפהערן צו קומען, און מ'האט אנגענומען זיין תפילה אין הימל.

ווען עס איז געקומען די ערשטע נאכט סוכות, ער האט איינגעלאדענט די אושפיזין, זעהט ער ווי זיי שטייען ביי די טיר און קיינער קומט נישט אריין, פרעגט ער זיי פארוואס זיי קומען נישט אריין, זאגן זיי ווייל זיי גייען נאר וואו עס איז דא אידישע קינדער, האט ער פארשטאנען אז עס איז נישט ריכטיג וואס ער האט געבעטן, האט ער געזאגט איך בין שוין מבטל מיין תפילה, איך וויל האבן די ז' רועים, איך וויל האבן מיט אידישע קינדער א שייכות.

\* \* \*

### בענין מנהגי הצדיקים באמירת סליחות

מתוך שיחה בביקור אצל כ"ק אדמו"ר מצאנז-מינראד ב"פ שליט"א מוצי"ק פרשת כי תצא תשס"ח לפ"ק

**רבינו:** אין צאנז האט מען געזאגט סליחות זונטאג אינדערפרי.

**האדמו"ר מזמרינאד:** רוב חסידי'שע רבי'ס האבן געזאגט סליחות בינאכט.

**רבינו:** כזוים נישט צי מ'קען זאגן 'רוב', ס'ווענדט זיך וועלכע רבי'ס, די גאליציאנער רבי'ס האבן געזאגט זונטאג אינדערפרי, די רוסישע האבן געזאגט מוצאי שבת.

אין בעלזא האט מען געזאגט אינדערפרי, ראפשיץ, זידיטשוב, אלע האבן געזאגט אינדערפרי. ס'קומט מיר אויס אז די תלמידים פונעם רבי'ן פון לובלין האבן געזאגט אינדערפרי. די אנדערע טשערנאבל, וויזשניץ, האבן

דער שינאווער רב געזאגט "מ'זאל נישט מיינען אז דער טאטע האט נישט געוואלט זאגן די אלע זאכן, נאר ער איז אריינגעקומען מיט אזא פלאקער צו די מצוה פון תקיעת שופר אז ער האט זיך נישט געקענט איינהאלטן און זאגן די פסוקים, ער האט שוין אזוי געברענט פאר די מצוה".

**האדמו"ר מספינקא:** דאס גאנצע תקיעת שופר אין אלול איז דאך א מנהג.

**רבינו:** אוודאי איז דאס א מנהג, אבער א מנהג וואס ווערט געברענגט אין שולחן ערוך (או"ח סי' תקפ"א ס"א).

**האדמו"ר מספינקא:** דער רבי ר' אלימלך האט אמאל געזאגט ווי גרויס די טעג זענען, מ'זעהט ווי ס'פאלט שוין א פחד. ס'איז געקומען אמאל א אשה עגונה און געוויינט אז איר מאן פעלט שוין א לענגערע צייט, האט ער געזאגט אז זי זאל ארויסגיין אין וואלד און א שטיבל און זאגן "מיילעך קאלטענעס האט געהייסן אז דו זאלסט ארויסגעבן דעם מענטש". זי איז געגאנגען און אזוי געזאגט איינמאל צוויי מאל, און זי הערט ווי מ'מענה'עט זיך 'וואס האט ער זיך אריינצומישן אין אונזערע געשעפטן, ביז ענדליך האט איינער געזאגט 'לאמיר אים פאלגן ווייל ער קען אונז חרוב מאכן', אזוי האט מען אים ארויסגעגעבן (שה"י נחמף ע"י החיצונים ר"ל).

ארויסגייענדיג פרעגט זי איהם צי ער געדענקט עפעס וואס דארט האט זיך אפגעטון, האט ער געזאגט אז ער געדענקט נישט גארנישט, איין זאך האט ער געדענקט אז ווען עס איז געקומען ראש חודש אלול, און אידישע קינדער האבן געבלאזן שופר איז געפאלן אויף זיי אזא פחד, און כ'האב געהאט פון זיי מנוחה.

מ'זעהט פון דעם די כח פונעם 'מנהג' פון בלאזן שופר חודש אלול...

**רבינו:** אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו (עמוס ג' ו'). דער פסוק שטייט נישט אויף תקיעת שופר ראש השנה (עיי"ש כי הם דברי תוכחה לישראל מה שלא התבוננו ברעה שבאה עליהם כי הוא מהשנית, וז"ש היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו אם תהיה רעה בעיר וה' לא עשה, כשם שא"א בעת שתוקעין שופר בעיר שלא יחרדו העם מהמת הצרה הבאה, כן א"א שיהיה רעה שלא יתבוננו בה שבאה מאת ה', עיי"ש).

**האדמו"ר מספינקא:** דער חידוש ביים קדושת לוי איז געווען אז גאנץ חודש אלול האט ער געקענט בלאזן, אבער ווען ס'איז געקומען ראש השנה האט ער נישט געקענט.

געזאגט ביינאכט. גור זאגט אויך ביינאכט (ועיי' בזה מה שכתב בסה"ק אגרא דפרקא (אות קמ"ז) ובדברי תורה (מנוקאטש ח"א אות ע"ו) .

\* \* \*

### עוד בענין ה"ל

מתוך שיחה בכיקור הנה"צ רבי מנחם מענדל האגער שליט"א  
אב"ד קרית וויזניץ בני ברק  
יום ד' פרשת נצבים - ימי הסליחות תשס"ח לפ"ק

בתוך הדברים נסתובבה השיחה על המנהגים השונים  
באמירת הסליחות

**רבינו:** כ'האב אביסל געטראכט איבער דעם, ס'איז מיר אויסגעקומען אז די תלמידים פונעם רבי'ן פון לובלין האב געזאגט סליחות אינדערפרי, אזוי איז געווען אין ראפשיץ, צאנז, בעלזא, סיגוט, זידיטשוב, דינוב ביים בני יששכר, אזוי איז געווען אין מציאות...

**אב"ד וויזניץ:** אין שו"ע (או"ח סי' תקפ"א ס"א) שטייט דאך אזוי "נוהגין לקום באשמורת הבקר", אז מ'שטייט אויף אינדערפרי צו סליחות.

**רבינו:** די רוסישע רבי'ם זיי האבן געזאגן סליחות ביינאכט, די רויזשינער רבי'ם, טשערנאבל. אין קארלין אויך, אין גער זאגט מען אויך ביינאכט.

**אב"ד וויזניץ:** דאס איז נאר לעצטענס, דער בית ישראל פלעגט זאגן אינדערפרי, זיין ברודער דער לב שמחה, ער האט משנה געווען, דער חידוש איז געווען אז דער זמן איז געווען 10 אזויגער ביינאכט, ווען מ'האט אים געפרעגט דערויף פארוואס ער האט משנה געווען פונעם טאטן און פונעם ברודער, האט ער געזאגט "קיינער פון זיי איז נישט געווען אזוי אלט ווי איך, איך בין שוין אן אלטער איד איך האב נישט קיין כח"...

**רבינו:** הייסט דאס אז גער האט מען לכתחילה יא געזאגט אינדערפרי, מסתמא אין קאצק האט מען אויך געזאגט אינדערפרי, פערשיסחא, דאס אלעס קומט דאס אויך פון לובלין. שטימט עס מיט דעם וואס מיר האבן געשמועסט אז דאס זאגן ביינאכט איז געווען בעיקר די רוסישע רבי'ם.

**א' הנוראים:** דער סקולענער רבי ז"ל פלעגט אויך זאגן ביינאכט, ער איז געווען א רויזשינער חסיד.

והתפלא רבינו על מה שנהגו בכמה מקומות לומר סליחות בשעה 10, שאז אסור לומר עדיין י"ג מדות של רחמים (עי' שיע' שם סק"א) בשם מהרמ"ז, ועי' במג"א (סימן תקס"ה סק"ח) ועי' כמה שכתב ליישב המנהג במשמרת שלום (סימן מ"א) ובספר ישראל והזמנים (סימן ב') עיי"ש.

**אב"ד וויזניץ:** אויף היינט דארף איך האבן א שאלת רב, כ'פאר דאך אויפן פליגער, קיין מנין איז נישטא, מ'פארט אוועק 12 אזויגער ביינאכט און מ'קומט דארט אן נאכמיטאג, מילא וויל מען זאגן סליחות 11 אזויגער נאך איידער מ'זייט ארויף אויפן פליגער. מ'זוכט נאך א היתר...  
**רבינו:** באמת ביחודות קען מען דאך זאגן סליחות (עי' מ"ב שם סק"ג שכן הוא מסקנת האחרונים), די שאלה איז בעיקר נאר אויפן זאגן "ה' ה" אן מנין (עי' סי' תקס"ה ס"ה), נו, אויב זאגט מען פאר הצות, איז דאך א שאלה צו מען קען זאגן "ה' ה" אפילו מיט מנין.

\* \* \*

### מנהגי הצרות הקודש להתענות בימי הסליחות יום י"ג מדרות

מתוך שיחה ביקור בבית הגאון רבי יחזקאל פריעזל שליט"א  
דומ"ץ סקווירא לאנדאן יע"א  
יום א' פרשת כי תשא תשס"ח לפ"ק

**רבינו:** ס'פלעגט ביי אונז אויך זיין זמנים מיוחדים ווען מ'האט געפאסט, צי אין די עשרת ימי תשובה וכדומה. אין סקווירא האט מען געפאסט ערב ראש השנה?  
**דומ"ץ סקווירא:** יא, ביז נאך התרת נדרים, ארום האלב פיר נאכמיטאג.

**רבינו:** א' סליחות האט מען געפאסט?

**דומ"ץ סקווירא:** נישט אזוי שטארק ווי ערב ראש השנה. הג"ר שלום בראנדער ז"ל (ראש ישיבת בעלזא) האט מיר געזאגט אז אין בעלזא איז דער ערשטער טאג סליחות געווען דער עיקר... רוב ציבור האט געפאסט, אבער דאך איז געווען קאווע אין בית המדרש, ס'האט יעדער געפאסט בצנעה, זיי האבן נישט געוואלט אז ס'זאל הייסן אפעציעל אז מ'זעבט נישט קיין קאווע. כ'רעד נאך פון בעלזא אינדערהיים.

**רבינו:** מ'האט ביי אונז האט מען אויך געפאסט דעם ערשטן טאג סליחות. (עי' טור סי' תקפ"א)

**דומ"ץ סקווירא:** אין בעלזא איז דאס געווען א גאנצער עסק, מיט תהילים זאגן.

**רבינו:** דאס איז ביי אונז געווען מער אין טאג פון שלש עשרה מידות, אין סיגעט איז שלש עשרה מידות געווען זייער אן ערנסטער טאג. מ'האט געפאסט, מ'האט געזאגט

**רבינו:** כמעט נישט, די צווייטע נאכט ראש השנה מאכט מען יא, און ביי די תקיעות טוהט מען אן א נייע בגד.

**הגריי בלויא:** אין ירושלמי שטייט זייער שארף אויף דער וואס מאכט נישט קיין שהחינו.<sup>1</sup>

**רבינו:** ס'איז דא וואס זאגן פשט אין ירושלמי אלס חביבות הבריאח<sup>2</sup> ועי' בפני משה על הירושלמי הנ"ל שכתב שהטעם מפני לראות שהכיב עליו בריאתו של הקב"ה, וכן כתב המשנ"ב (פי רכ"ה סעי' י"ט).<sup>3</sup>

\* \* \*

1 בירושלמי סוף קידושין: א"ר בהן בשם רב עתיד האדם ליתן דין והשבון על שראה מיני פירות ומגדים ולא אכלם, ואיתא שם שר' אלעזר חש להאי שמענתא והוי מצמצם פרוטי ומיכל בהון מכל מיני חדא בשתא, עיי"ש.

ובקרבן העדה על הירושלמי וכן באל"י רבא (סק"י) כתבו שהטעם כדי להרבות בכרכות שהחינו.

2 מענין לענין מן הראוי לציין העובדא שמובא בס' דברי תורה (מהדו"ת את ס"א) מהגה"ק ממונקאטש, שהרה"ק הרבי ר' מיכל מזולאטשוב זי"ע נחלה פעם ל"ע והי' בסכנה ונסעו בניו הק' להרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע שיתפלל לרפואת אביהם, ועשה בעדם סעודה של מאכלי חלב וגבינה, ואמר להם שיאמרו לאביהם שסיבת החולי הוא מפני שלא אכל מעולם מאכל גבינה, והי' המאכל ההוא היינו הניצוצות שבו מקטרגים עליו מדוע אינו אוכלם להעלותם, וכשיקבל על עצמו בעת שיתרפא לאכול מאכל הגבינה יבוא לו רפואה שלימה, וכך הוה.

3 ויש לציין שבס' דברי תורה (מהדו"ת את ס"א) כתב שהרה"ק מראפשיץ השתדל פ"א לקנות פרי ביוקר גדול בהיותו בעיר ווען בכדי לברך עליהם שהחינו.

ועי' בשו"ת מהרש"ג (הי"ד ה"א סי' רצ"ה) שהרה"ק העמרת צבי מזויזיטשוב זי"ע לא היה מוכרך שהחינו על שום פרי חדש רק על ענבים, ובס' גדולת יהושע מביא בשם הגה"ק מנאסאד שהרה"ק מצאנו זי"ע לא בירך על שום פרי שהחינו, ופעם סיפר הדברי היים שהעמרת צבי אמר בזה"ל: איך אברך שהחינו על פרי, בעוד שאני שומע שהפרי מברכת עלי שאני אוכל אותה.

ועי' בס' דברי תורה (שם) שהבני יששכר זי"ע לא היה מחזיר אחר פרי לברך שהחינו, ואמר שאין יכול להשוות כל פרי קטן כמצוות הגדולות והחביבות שמברכין עליהם כשופר לולב ומגילה וכדו', ומביא שהי צדיק א' שהקפיד לברך על כל פרי חדש שהחינו, ואמר שהוא סגולה לאריכות ימים, ומסיים שכל צדיק נהג לפי שורש נשמתו.

תהלים, מ'האט געזאגט א דרשה, מ'האט געליינט די קרבנות. (ליקוטי מהר"ה, ועי' בני"ש תשרי מ"ה, טעם לקריאת קרבנות ביום זה דייקא).

**דומ"ץ סקווירא:** דאס ליינען קומט דאך פון צאנז, אין סיגעט איז דאס אויך געווען?

**רבינו:** אין צאנז האט מען נישט געזאגט קיין דרשות, דער זיידע דער ייטב לב האט יא געזאגט א דרשה. מ'האט אויך אויסגעזאגט תהלים, מ'האט געזאגט דעם זיידוי הגדול פון רבינו ניסים נאך תהלים.

**דומ"ץ סקווירא:** צו תשליך איז מען אויך געגאנגען דעמאלטס?

**רבינו:** ביים קדושת יו"ט האט זיך געמאכט אז ס'איז נישט געווען קיין צייט, פלעגט מען שוין גיין צו תשליך א טאג פריער.

דער פעטער ז"ל אין אמעריקע איז יא געגאנגען צו תשליך אין שלש עשרה מידות, ס'שוין געווען זייער שפעט ווען ער איז געגאנגען, ס'איז שוין געווען טונקל.

\* \* \*

## פרשת מהר"ק רבי דוד מדינוב זי"ע על ליל ראש השנה

מתוך שיחה בביקור אצל ב"ק אדמו"ר מדינוב שליט"א  
יום ד' פרשת כי תצא תשס"ח לפ"ק

**האדמו"ר מדינוב:** דער רבי ר' אליעזר'ל פון דזשיקוב פלעגט דאך ליב האבן צו זאגן ווערטלעך, ער האט נישט געזאגט ראש השנה ביינאכט "ידו רצון שיכרתו שונאנו", נאר "שירבו שונאינו".

**רבינו:** ער האט געזאגט דעם טעם ווייל א ארימאן האט נישט קיין שונאים, א מוצלח'דיגער מענטש ער האט געווענליך שונאים.

\* \* \*

## בענין אמירת ברכת שהחינו בליל ראש השנה

מתוך שיחה בביקור הגאון הגדול רבי יעקב בלויא שליט"א בעל "פתחי חושן" ועוד - חבר הבר"צ העדה החרדית ירושלים ת"ז ערש"ק פרשת בדר תשס"ח לפ"ק

**הגריי בלויא:** דא מאכט מען שהחינו אויף פירות?

**סיפור בלא מהרה"ק מראזוואדאוו זי"ע  
והרה"ק מדיוקוב זי"ע**

מתוך שיחה בביקורו של הגה"צ רבי אלחנן האלפערין שליט"א  
גאב"ד ראדמישלא  
יום א' פרשת כי תשא תשס"ח לפ"ק

אין די שורה, דער ראזווארדאווער רב קוקט איהם אזוי אן  
"וואס מוסטו דא? כ'האב געמינט אז דו ווילסט פארן קיין  
דיוקוב".

זאגט דער איד "כ'זועל זאגן דעם אמת, איך קום שוין דא  
אלע יארן צו פארן צום רבי'ן אויף ראש השנה, כ'האב זיך  
אלס מזכיר געווען ביים רבי'ן און איך בין נישט געהאלפן  
געווארן, דא האט מיר דער דיוקוב'ער רב געזאגט אז איך  
זאל פארן צו איהם אויף ראש השנה, אז איך זאל געהאלפן  
ווערן, אבער כ'האב אריינגעטראכט 'וואס וועט דא זיין,  
איך וועל פארן קיין דיוקוב און איך וועל געהאלפן ווערן,  
זעה יאמרו חבריית? אז דער רבי קען נישט און דער  
דיוקובער רב קען יא.../ האב איך מחליט געווען אויב אזוי  
פאר איך נישט קיין דיוקוב".

דער ראזווארדאווער רב איז זייער נתפעל געווארן ווען ער  
האט דאס געהערט "אזוי? בין איך דיר מבטיח אז דו וועסט  
דאס יאר געהאלפן ווערן". ער איז טאקע געהאלפן  
געווארן.

\* \* \*

**מנהגו של הרה"ק מצאנו לפני התקיעות  
ומדר תפילתו של הרה"ק הבני יששכר  
ונכדיו זי"ע**

מתוך שיחה בביקור הרה"צ ר' חיים אלעזר ראבינאוויטש שליט"א  
בן ב"ק ארמו"ר ממונקאטש שליט"א - וראש ישיבת מנחת אלעזר  
יום ג' פרשת שמיני תשס"ח לפ"ק

**רבינו:** איך האב געהערט אז דער דברי חיים האט  
געלערנט בני יששכר.

רבי הירצקאל'ע ראצפערטער האט אמאל ראש השנה  
פאר תקיעת שופר געזעהן אז ער לערנט בני יששכר, האט  
דער דברי חיים געזאגט אז דער ספר איז געשריבן מיט רוח  
הקודש.

**הגה"א:** ער האט געזאגט "היינטיגע חסידים זענען  
מהרהר נאך זייערע רבי'ס, זיי ווייסן נישט אז דער רבי  
לערנט נאר ספרים וואס זענען געשריבן געווארן מיט רוח  
הקודש".

**רבינו:** דער מנחת אלעזר האט זייער לאנג געדאווענט די  
שמילע שמונה עשרה (כתפילת ראש השנה).

**הגה"א:** ס'האט גענומען יעדעס יאר א שעה ביז ער איז  
אנגעקומען צו "המלך הקדוש", די כוונות אין סידור ביז

**רבינו:** כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל האט ער  
דערציילט א מעשה אז עס איז געווען א איד וואס האט ל"ע  
נישט געהאט קיין קינדער. ער פלעגט פארן קיין  
ראזווארדאוו, צו הרה"ק רבי משה'לע ז"ל, און ער האט זיך  
אלס מזכיר געווען פארן רבי'ן, אמאל איז ער געווען אויף  
זומער אין עפעס א באד, דארט איז געווען דער דיוקוב'ער  
רבי, דער אמרי נועם, ער איז געווען א ברודער מיטן  
ראזווארדאווער רב. און ער האט געזאגט פארן דיוקוב'ער  
רב אז ער האט נישט קיין קינדער. האט אים דער דיוקוב'ער  
רב געזאגט "אז דו וועסט קומען קיין דיוקוב אויף ראש  
השנה, וועסטו געהאלפן ווערן".

דער איד איז געווען זייער נבוכ, ער פלעגט דאך פארן  
יעדעס יאר קיין ראזווארדאוו, און דא זאגט ער אים אז ער  
זאל קומען קיין דיוקוב, ער האט נישט געוואוסט וואס ער  
זאל טון. נו, אז ער האט א פראבלעם פרעגט מען דעם  
רבי'ן, איז ער געפארן קיין ראזווארדאוו, און געפרעגט  
דעם ראזווארדאווער רב, "דער רבי זאל מיר מוחל זיין, איך  
בין דעם רבי'נס חסיד, כ'קום אלעמאל צום רבי'ן זיך מזכיר  
זיין, און כ'בין דערווייל נישט געהאלפן געווארן, נישט לאנג  
צוריק האב איך זיך געטראפן מיטן רבי'נס ברודער דער  
דיוקוב'ער רב, און ער האט מיר געזאגט אז איך זאל קומען  
צו פארן אויף ראש השנה קיין דיוקוב וועל איך געהאלפן  
ווערן מיט קינדער, מילא בין איך זייער מסופק צי איך זאל  
פארן קיין דיוקוב, ווייל כ'פלעג דאך אלע יארן  
אהערקומען".

זאגט אים דער ראזווארדאווער רב "מיינ ברודער איז נישט  
קיין לינגער, אז ער זאגט אויב דו וועסט קומען צו איהם  
אויף ראש השנה וועסטו געהאלפן ווערן מיט קינדער, פאר  
קיין דיוקוב".

האט ער שוין געהאט אן הסכמה פונעם ראזווארדאווער  
רב.

ראש השנה ביינאכט בשעת ווען דער גאנצער עולם איז  
אריבערגעגאנגען זאגן "לשנה טובה" פארן  
ראזווארדאווער רב, איז דער איד אויך אריבערגעגאנגען

**האדמו"ר מנדבורנא:** מזאגט דאך פארט ביים דאווענען "אם כבנים אם כעבדים" איך שהוא...

**רבינו:** דער פעטער ז"ל האט געזאגט (דברי יואל ראש השנה עמוד ס"ג) אז אין הימל פסקעט מען ווי ר' מאיר, ווייל די גמרא אין עירובין (ה' ג.) זאגט דאך אז גלוי וידוע שאין בדורו של ר"מ כמותו, און פארוואס לא קבעו הלכה כמותו, שלא ירדו חבריו לסוף דעתו, זאגט דער פעטער ז"ל אז אויף הקב"ה קען מען דאך דאס נישט זאגן, ער ווייסט דאך יא, ממילא פסקעט ער אין הימל אז ווי ר"מ, ממילא איז בין כך ובין כך קרוים בנים, וועגן דעם "אם כעבדים עינינו לך תלויות", ווייל דער רבש"ע פסקעט דאך ווי רבי מאיר.

**האדמו"ר מנדבורנא:** מזאל נאר זוכה זיין דערצו, כלל ישראל בכללות איז דאך זיכער גוט, מ'פסקעט דאך רובו ככולו.

**רבינו:** דער ישמח משה זאגט (פ' קרח) אז מזאל נישט בעטן אויף קיין יחיד, נאר אויפן כלל ישראל.

**האדמו"ר מנדבורנא:** דערפאר שטייט דאך אז מזאל זיך כולל זיין מיטן גאנצן כלל ישראל.

**רבינו:** דער ייטב לב (פ' בלק) מיינטשט מיט דעם וואס בלק האט געזאגט אפס קצוהו תראה וכולו לא תראה, ער האט נישט געוואלט בלעם זאל קוקן אויף גאנצן כלל ישראל אינאיינעם, דעמאלטס וואלט נישט געטויגט פאר איהם, ווייל ווען מ'קוקט אן כלל ישראל צוזאמען איז נאר גוט, ער זאגט מיט דעם די מסורה "וכלו מהמדים", אויב קוקט מען אויף "כולו" זעהט מען נאר "מהמדים".

**האדמו"ר מנדבורנא:** אוודאי, אבער דער גאנצער כלל בויעט זיך אויף נאר פון א פרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, אפילו ווען דער פרט איז נישט פונקטליך אזוי איז ער דאך אבער א חלק פונעם כלל, בשביל יחיד שעשה תשובה איז דאך מוחלין לו ולכל העולם (יומא פ'): .. בשביל יחיד, בשביל יחיד..

**רבינו:** בשביל יחיד ששב מוחלין לו ולכל העולם כולו, שטייט פונעם ראפשיצער רב (זרע קודש פ' נצבים) ושב ה"א את שבותך, אז דורך די תשובה פון א איד טוט כביכול אויך תשובה, בשביל יחיד, מיינט מען דעם יחידו של עולם, אז א איד טוט דא תשובה איז ער דאך מעורר תשובה למעלה, אזוי איז מוחלין לכל העולם כולו, אזוי זאגט דער זרע קודש.

**האדמו"ר מנדבורנא:** דארף דאך דער יחיד זיין עפעס א יחיד במינו, אז ער זאל קענען מעורר זיין תשובה למעלה.

דארט איז זייער לאנג. נאכדעם איז שוין געגאנגען שנעלער, און דער עולם האט על פי רוב תהלים געזאגט, און ווען ער האט געהאלטן נאך "המלך הקדוש" האט זיך דער עולם געשמעלט דאווענען, יעדעס יאר איז אזוי געווען.

**ר' וואלף גליק:** ער האט געדאווענט אלע תפילות פארן עמוד.

**הגרה"א:** שהרית און מוסף.

**רבינו:** דער מונקאטשער רב האט געדאווענט שחרית אויך פארן עמוד?

**הגרה"א:** די זאך איז געווען אזוי, ביים דרכי תשובה'ס צייטן האט ער געדאווענט שחרית, און נאכדעם ווען ער האט איבערגענומען האט ער דאך נישט געהאט קיין זון איז ער שוין געבליבן דאווענען שחרית אויך נאכן דרכי תשובה'ס הסתלקות.

**רבינו:** ס'איז א שווערע זאך צו דאווענען סיי שחרית און סיי מוסף...

**ר' וואלף:** ס'שטייט אויפן רבי'ן ר' הערש אלימלך אז ער איז געשטאנען יום הקדוש ביים עמוד פון כל נדרי בין נאך נעילה.

**רבינו:** כ'האב דאס געהערט זאגן אויפן קדושת לוי.

\* \* \*

## בענין מה שאחז"ל ישראל נקראים בנים למקום ובענין מה תשובת רבים

מתוך שיחה בביקור אצל ב"ק אדמו"ר מנדבורנא בני ברק שליט"א יום ה' פרשת וירא תשס"ט לפ"ק

**רבינו:** מיר דאפן נאר האבן די זכ"י צו זיין זיינע קינדער. ס'איז דאך א מחלוקה צווישן רבי מאיר מיט רבי יהודה (קידושין לו.) צו נאר בעושים רצונו ווערט מען אנגערופן בנים.

ס'איז אינטערסאנט אז לעולם רבי מאיר ורבי יהודה איז די הלכה ווי רבי יהודה אין גאנצן ש"ס, נאר דא זאגט דער רשב"א איז די הלכה ווי רבי מאיר אז בין כך ובין כך קרוים בנים (כן כתב בשו"ת הרשב"א ה"א סי' קצ"ד, וסי' רמ"ב, להלכה דאך משומד בכלל בנים ומטמא באהל, וחביא מחלוקת זה וכתב דאך שקי"ל בכ"מ שהלכה כר"י נגד ר"מ, אבל כאן הלכה כרבי מאיר שבין כך ובין כך קרוים בנים, משום והפוסקים מורים כותיהו, עיי"ש).

**רבינו:** מדאראך דאך אבער יא... ס'וואלט אוודאי געווען זייער גוט ווען מדאראך ווען נישט, ליידער דארף מען דאך אבער יא.

**אב"ד וויזניץ:** ס'קען אויך זיין זיכולם נסקרין בסקירה אחת, ווייל דער יחיד אליינס האט נישט קיין זכות, אבער ווען מ'נעמט צוזאמען דעם גאנצן כלל ישראל האט יעדער א זכות.

**רבינו:** בתוך עמי אנכי יושבת (מלכים ב' י"ד ג, ועיי' בזה"ק בשלח מה: שקאי על יום הדין של ר"ה כאשר מתייצבים לפני המלך יהיה בתוך הציבור, עיי"ש)...

\* \* \*

### סיפור פלא ממרן הגה"ק בעל ייטב לב זי"ע בראש השנה

מתוך שיחה בניהום אבלים אצל ב"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א  
ע"פ אמו ורבנות מבאבוב ע"ה  
אור ליום ד' פרשת כי תבוא תשס"ח לפ"ק

**רבינו:** אין ייטב פנים (מאמר אבני זכרון אות ל"א) איז דא א תורה וואס ער האט געזאגט ראש השנה נאך אלס רב אין גארליץ, אז עס איז געווען א מגיפה און ער איז ניצול געווארן.<sup>5</sup>

כ'האב אבער געהערט פון ר' אברהם ווערצבערגער ע"ה וואס ער האט דאס געהערט פון זיין שווער אז ווען ער איז געווען אין סיגעט אויף ראש השנה איז געקומען א איד פון גארליץ קיין סיגעט, יענער איז שוין געווען אן עלטערער איד, האט יענער דערציילט אז ער איז אמאל אהיינגעקומען שפעט אויפדערנאכט אין שטאט, און ער האט געדארפט אריבערגיין דעם בית החיים, האט ער ארויסגעהערט קולות פון בית החיים, האט ער זיך זייער דערשראקט, ער האט אבער געמוזט אריבערגיין, ווען ער איז געקומען נענטער האט ער דערקענט די שטימע פונעם רב, דער ייטב לב וועלכער איז דארט געווען רב, ס'איז אים געווען זייער אויפפאלענד, ווען ער איז געקומען

**רבינו:** דער ישמח משה זאגט טאקע "יחיד ורבים הלכה כרבים", אז יחיד מיינט מען דעם יחידו של עולם,<sup>4</sup> דער אייבערשטער זאגט דאך "שובו אלי", און כנסת ישראל זאגט "השיבנו ה' אליך", זאגט ער "יחיד ורבים הלכה כרבים".

\* \* \*

### בענין מה שאמרו חז"ל וכולם נסקרים בסקירה אחת

מתוך שיחה בכיכור הגה"צ רבי מנחם מענדל האגער שליט"א  
אב"ד קרית וויזניץ בני ברק  
יום ד' פרשת נצבים - ימי הסליחות תשס"ח לפ"ק

**רבינו:** די גמרא זאגט (ראש השנה יח) זיכולם נסקרין בסקירה אחת, וואס איז די סיבה? כ'האב פריער געקלערט אז ס'איז דא אן אלשיך הק, דער אלשיך זאגט אויפן פסוק (דברים י' מ"ו) "רק באבותיך חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אהריהם ככם מכל העמים", זאגט דער אלשיך "רק באבותיך חשק ה' לאהבה אותם", ער האט זיי געגליכן ווי אזוי זיי זענען געווען, אבער "ויבחר בזרעם אהריהם ככם מכל העמים", דאס וואס ער האט ענק אויסגעוועלט דאס איז נאר ווען מ'קוקט שוין קעגן די פעלקער, קעגן די פעלקער זענט עטס גוט".

האב איך געקלערט אז דאס איז "זיכולם נסקרים בסקירה אחת, די גאנצע בריאה ווי אזוי ס'זאל נאר נישט זיין, מ'קוקט דאך אויף אלע אינאיינעם, מילא קעגן די גוים זענען מיר נאך גאנץ גוט".

**אב"ד וויזניץ:** די וועלט זאגט דאך אזוי אויף דעם וואס מ'זאגט ביים יהי רצון נאך תהילים "ולא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא לעם אחר", אז מ'זאל נישט דארפן צוקומען צו דעם או מ'זאל אונז משער זיין קעגן די גוים, אז נאר דאס זאל זיין אונזער השיבות.

5

עיון שם שמאריך בענין שהקב"ה מטיב עם בראוי זכות מה שעתידיים להטיב מעשיהם והקב"ה מוציא לזכותם גם מה שעתידיים לעשות מצוות ומעש"ט, עיי"ש באריכות, ומסיים שם בזה"ל: "דרוש זה אמרתי במאלין בראש השנה אחר שנה שהיתה בו מגיפה ר"ל, ובחמלת ה' נצלנו, נודה לאלקינו שהחיינו וקיימנו הוא עשנו ולו אטחנו", עכ"ל.

4

עיון בספר תהלה למשה שהביא כי פעם אחת כשהל יום הושענא רבה בראשון בשבת, האריך ק"ו הישמח משה ז"ע בשמעתתא בסעודה שלישית בשב"ק מלפניו, ובסיומו אמר שכפי היוצא לנו לדין יחיד ורבים הלכה כרבים, ובאשר הקב"ה הוא יחידו של עולם ואין יחידות כמוהו, וכללית ישראל המה רבים, הלכה כמותינו במה שאנו גוורים ואומרים שמגיע לנו דבר ישועה ורחמים.

געטון, אז מ'מאכט חזק פונעם מאטנ'ס מנהגים. רבי דוד'ל האט זיך פארענטפערט אז ער האט נישט געמיינט גארנישט, ער האט נאר געמאכט א ווערטל, אבער ער האט איהם נישט געוואלט אנקוקן.

נאך שבת ווען רבי דוד'ל איז אוועקגעפארן האט זיך דער וואגן איבערגעדרייט, האט ער פארשטאנען אז עס איז דא אן הקפדה, האט ער געזאגט "איך פאר נישט אהיים, איך מוז צוריק פארן קיין דויקוב". ער איז צוריק געקומען און געזאגט פאר רבי אליעזר'ל אז ער איז צוריק געקומען און ער וויל מפיים זיין.

האט אים דער דויקוב'ער רב געזאגט "דאס האב איך געוואוסט אז איר וועט פאלן כורעים... ווען נישט דאס וואס ער האט געהאט אויף אים א רוגזה גאנץ שבת וואלט א גאנץ ביינדל נישט געבליבן".

\* \* \*

### מנהג רבותיה"ק ביום י"ג מידות

מתוך שיחה בעת גמר השידוך של נכדת ב"ק מרן רבינו שליט"א  
בת הגה"צ רבי חנוך העניך אשכנזי שליט"א  
אור ליום המישר פרשת ראה תשס"ח לפ"ק

הר"ר אלימלך שווארץ שו"ב: דער איידעם פונעם מהר"ל ברענגט אז ער האט געזאגט שבת הגדול און שבת שובה די דרשה מחמש ועד שש שעות. היינט א רב זאל זאגן אזויפיל שעות קען ער פארמאכן די מיר.

הגה"ה: אין 'שאלו בחיור ה' (תולדות הרה"ק רבי שאול בראך זצ"ל אב"ד קאשוו) שטייט דאך אז דער ייטב לב האט אויך גע'דרש'ענט שעות ארוכות שלש עשרה מדות.

רבינו: כוויים נישט, דער 'שאלו בחיור ה' שרייבט זייער אינטערעסאנט, צוויי זאכן, קודם נישט רבי שאול בראך אליין האט דאס געשריבן נאר דאס האט א תלמיד געשריבן. ער זאגט אז די דרשה שלש עשרה מדות איז געווען פארטאגס, דער זיידע האט כאמת געזאגט די דרשה נאכמיטאג. דער ייטב לב האט געדאווענט שפעט יעדן טאג בערך ביי הצות, נאכדעם האט ער געזאגט תהלים, נאכדעם האט ער געזאגט א דרשה, נאכדעם האט ער געזאגט דעם גאנצן זיידוי הגדול לרבינו ניסים' מיטן עולם, נאכדעם האט ער געליינט די קרבנות, נאכדעם איז ער געגאנגען צו תשליך.

געטער האט ער באגעגענט דעם ייטב לב, ער האט געזעהן ווי ער איז מוקף דעם בית החיים איינער אליין אינמיטן די נאכט, און ער האט איהם דערזעהן האט ער אים געזאגט "כאפ זיך אן אין מיין גארטל און ס'וועט דיר גארנישט פאסירן".

דער ייטב לב איז ארומגעגאנגען דעם בית החיים מיטן שמעקן און ער האט געשריגן (דער ייטב לב האט גערעדט מיט א שטארק גאליציאנער ר"ש) "ארויס פון מיין שטאמ! ארויס פון מיין שטאמ!", און דער איד איז מיטגעגאנגען ארום דעם בית החיים.

ווען ער האט געענדיגט אפאר מאל אזוי מוקף זיין דעם בית החיים האט ער איהם געזאגט "דאס וואס דו האסט יעצט געזעהן, השמר והזהר אז דו זאלסט דאס ווייטער דערציילן, זאלסט וויסן ס'איז בנפשך".

האט דער איד דערציילט אז ער האט מורא געהאט צו דערציילן די מעשה, דער רבי האט איהם געווארענט, נאר יעצט אז ער איז שוין אן אלטער איד, און ער זעהט אז ער וועט שוין נישט זיין לאנג אויף דעם עולם, האט ער שוין נישט קיין מורא צו דערציילן יעצט די מעשה וואס ער האט מיטגעלעבט.

אויף דעם איז דא א תורה אין ייטב פנים, דאס איז געווען אין די תקופה פון די מגיפה.

\* \* \*

### סיפור מהרה"ק מהר"א מדייקוב זי"ע

#### והרה"ק מדיינוב זי"ע

מתוך שיחה כביקור אצל ב"ק אדמו"ר הגה"צ מקיוויאשד שליט"א  
מוצש"ק פרשת תרומה תשס"ח לפ"ק

רבינו: רבי דוד'ל דינובער איז געווען אויף א שבת אין דויקוב ביי הרה"ק רבי אליעזר'ל, עס איז געווען אין די דריי וואכן, דארט איז געווען א מנהג אז מ'האט געזינגען ביים טיש דעם פייט פון ראש השנה "שמו מפארים", אזוי איז געווען דער מנהג אין דויקוב.

ווען רבי דוד'ל האט געזעהן ווי מ'זינגט דעם פייט האט ער זיך אנגערופן א ווערטל צו זיין שכן וואס איז געזעסן געבן איהם, צי מ'זיגט אויך פאלן כורעים!...

ווען דער דויקוב'ער רב האט דאס געהערט האט ער געהאט זייער א גרויסע הקפדה, עס האט אים זייער וויי



געהערט פונעם טאטן ז"ל דאס ענין, ער האט זיך נישט גוט געפונען דארט מיט די סארט אידן, ער האט געזאגט "מ'וועט קומען פון פעלד מיט די פערד, מ'וועט אפשפאנען די פערד און אריינקומען אין ביהמ"ד, ער קען אויך קיין דרשה נישט זאגן..."

**אב"ד וויליאמסבורג:** שלש עשרה מידות געפאלט אסאך מאל דאנערשטאג, ווייל אפילו אויב יום כיפור געפאלט מאנטאג איז י"ג מידות דאנערשטאג, דעמאלטס איז געווען דער מארק טאג דעמאלטס האט מען נישט געקענט רעדן צו קיין מענטשן. מילא האט ער געהאט א פראבלעם.

**רבינו:** דער טאטע ז"ל האט אמאל געזאגט אז דער פעטער האט געזאגט דערוועגן, אז דער איהעלער רב רבי משה יוסף ז"ל האט אויך נישט געזאגט קיין דרשה וועגן דעם, ער האט אויך געהאט דעם פראבלעם. קען זיין אז ס'איז נאך געווען אין סטראפקוב.

**אב"ד בארא פארק:** מיין פעטער דער וויצענער רב ז"ל האט מיר דערציילט אז דער רבי ז"ל איז געווען אין שיקאגא אויף שבת אין ווינטער, אין איינע פון די שובכ"ם סדרות, און ער איז איינגעשטאנען ביי איהם, אויפן וועג אראפ די שטיגן האט דער וויצענער רב זיך אנגערופן "וועט מען הערן היינט א שובכ"ם תורה?", האט דער רבי געזאגט "ניין", צו דעם דארף מען האבן דעם עולם".

**רבינו:** יא יא, דאס איז עס געווען... דער רבי איז געווען אין אורשיווע האט ער נישט געהאט דעם עולם, אויף יו"ט פלעגן קומען צו פארן חסידים פון דער פרעמד איז שוין געווען אנדערש.

\* \* \*

## כיפור ממזן הגה"ק בעל הקדושת יו"ט זי"ע בליל יום הקדוש

מתוך שיחה בבוקרו של תה"צ רבי איתמר לויפער שליט"א  
מוצ"ש פרישת יוגש תשס"ח לפ"ק

**רבינו:** דעם זיידן דעם קדושת יו"ט ז"ל האט מען אמאל ערב יום הקדוש גייענדיג אין שול צו כל נדרי געווארפן א שטיין – כ'זוייס נישט צי עס איז געווען כדי להמית, אבער כ'שמעל זיך פאר אז ס'איז נישט געווען קיין קליין שטיינדל – עס האט נישט לאנג געדויערט אינמיטן די נאכט איז א

דער פעטער ז"ל האט געזאגט אז דער קדושת יו"ט האט שוין נישט באוויזן צו גיין צו תשליך, ס'איז שוין געווארן צו שפעט. וועגן דעם פלעגט ער גיין א טאג פאר שלש עשרה מידות.

דער זיידע ז"ל דער עצי חיים פלעגט אויך דרשענען שלש עשרה מידות.

**אב"ד וויליאמסבורג:** ביי אונז זאגט מען דאך די דרשה הושענא רבה פאר די הושענות, מ'זעהט אין די לשונות פונעם ייטב לב אז דער ייטב לב שרייבט אז ער האט געזאגט די "הושענא רבה דרשה" די נאכט פון הושענא רבה, דער ייטב לב שרייבט אין פר' אמור "בליל הושענא רבה כשעמדתי לעורר את העם". זעהט אויס אז ס'איז אויך געווען א דרשה הושענא רבה ביינאכט.

דער ישמח משה שרייבט אויך דעם זעלבן לשון "בליל הושענא רבה".

**רבינו:** אין ייטב פנים איז געדרוקט די דרשה וואס ער האט געזאגט הושענא רבה ביינאכט.

פונעם ישמח משה איז דא א מעשה אז הושענא רבה איז אמאל אויסגעפאלן זונטאג, און ער האט געזאגט די דרשה ביי שלש סעודות, ער האט מארק געווען ביי די תורה, מילא קען זיין אז דאס איז אויך אזוי, אפשר איז דאס געווען שלש סעודות די נאכט פון הושענא רבה.

**אב"ד וויליאמסבורג:** ווען ער וואלט ווען געזאגט ביים מיט וואלט ער נישט געשריבן "כשעמדתי לעורר את העם"...

**אב"ד בארא פארק:** ביים ישמח משה זעהט מען דאך פארשידענע, אמאל האט ער געזאגט פאר מוסף, אמאל פאר קריאת התורה. מילא אויפן ישמח משה איז נישט קיין חידוש, ער האט געקענט זאגן הושענא רבה ביי תהילים אויך. דער חידוש איז מער ביים ייטב לב.

**רבינו:** דער ישמח משה האט בכלל אנדערש געזאגט, ער האט געזאגט פאר נעילה אויך, פאר סליחות.

**הר"ר אלימלך שו"ב:** פארוואס האט דער רבי ז"ל נישט איינגעפירט צו זאגן די שלש עשרה מידות דרשה?

**רבינו:** ווען ער איז געווארן רב אין אורשיווע האט ער דארט נישט געקענט איינפירן די דרשה, ס'איז געווען מער א שוואכער עולם, אורשיווע איז נישט געווען קיין שטאט, ס'איז געווען מער א ישוב, א דארף, ס'איז געווען דערפישע אידן, און ער האט געשפירט אז ער קען נישט זאגן, כ'האב

דער בעלזער רב רבי ישכר בער האט איהם אמאל געזען ערב יום הקדוש ווי אזוי רבי יוחנן (נכד הרה"ק מבעלזא ז"ע) זאגט תפילה זכה (שמקורו מבעל החיי אדם), האט ער זיך געבייזערט אויף איהם,<sup>6</sup> נאכדעם האט ער געזאגט אז אידן האבן דאס שוין אויסגעוואשן מיט אידישע טרערן. מסתמא אז אידן נאר געווען די קפידא וועגן דעם. **גאב"ד סערדהעלי:** אין בעלזא זאגט מען טאקע נישט תפילה זכה.<sup>7</sup>

\* \* \*

### בענין ההקפות עם הס"ת בליל יום הקדוש

מתוך שיחה בשעת מסיבת לחיים בשעת סיום כתיבת ספר תורה שהובאה לביהמ"ד אבני צדק בקרית יואל בחול המועד סוכות העשיל"ט ממחרת יום הכיפורים תשס"ח לפ"ק

הרה"ח ר' מרדכי לאנדא: ביי אונז אין יענע יארן נאכדעם וואס דער רבי ז"ל (מרן רבינו בעל דברי יואל) האט אויפגעהערט צו זאגן, יעדעס מאל ווען מ'האט זיך נאר דערמאנט דערפון איז שוין געקומען צו וויינען. מ'האט געזעהן ווי שטארק עס פעלט זיך אויס. ס'איז געקומען הושענא רבה, מ'האט אנגעהויבן צו זאגן "הושענא למענדן אלקינז" האט געכאפט א צימער, מ'הערט נישט גארנישט.

דער רבי פלעגט דאך צו שרייען אזוי...

ווען דער רבי פלעגט זיך אויפשטעלן צו 'כל נדרי', נאר פאר ער האט אנגעהויבן צו זאגן די דרשה האט מען שוין אנגעהויבן צו וויינען...

**רבינו:** ער פלעגט געבן אזא בליק אויף רעכטס און אויף לינקס... ער האט געווארפן א בליק אויפן עולם...

ס'איז געווען יום הקדוש מ'האט גענומען דעם ספר און ארומגעגאנגען, ס'איז א שווערע זאך... מ'האט נישט קיין שיד, מ'איז שוואך, מ'זייט צווישן עולם, מ'שטופט אהער, מ'שטופט אהין, ס'איז דאך א מנהג ישראל, ס'איז זעהר א הייליגער מנהג, דער מקור איז פון אר"י הקדוש, אידן זאלן

6

ע"י כס' דברי ברוך (פ"ב) שהרה"ק מנארליץ ז"ע היה אומר שבלייל יהיה"ב יותב טוב ללמוד גופי תורה או לומר התפילת יהי רצון מהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליוענסק ז"ע.

7

ע"י בקובץ אור לנתיבותי (תשי"ח תשס"ב) שהרה"ק המהר"ד מבעלזא היה אומר תפילה לדוד (קאסיל"ר) לפני כניסתו לתפילת כל נדרי, ע"ש.

אידענע געקומען קלאפן אויף די טיר אז דער מאן איז פלוצלונג צוזאמען געפאלן ל"ע, און ער שרייט אז ער איז נענט געווארן ווייל ער האט געווארפן א שטיין אויפן רב, און מ'זאל גיין איבערבעטן. זאגט דער זידע ז"ל "עס וועט אלעס זיין און ארדענונג, כ'האב נאר געוואלט וויסן ווער דאס איז געווען..."

\* \* \*

### סיפור ממרן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע

#### בליל יום הקדוש

מתוך שיחה בבית הרה"צ רבי חיים לייב ב"ץ שליט"א אבד"ק סערדהעלי עיר"ק פרשת אמור תשס"ח לפ"ק

**רבינו:** מ'דערציילט אויפן ישמח משה אז איינמאל יום הקדוש ביינאכט ווען ער איז געקומען אין בית המדרש צו כל נדרי, איז דארט געווען א איד וואס האט זייער שטארק געוויינט, האט איהם דער ישמח משה געפרעגט וואס וויינט איר אזוי? האט ער געזאגט מיט א געוויין אז ער האט נישט זיינע אויגן גלעזער און אן דעם זעהט ער נישט, און אזוי וועט ער נישט קענען דאווענען גארנישט אין יום הקדוש, זאגט איהם דער ישמח משה "אויב אזוי וועט איהר זעהן אן אויגן גלעזער", און פון דעמאלטס אן האט ער אנגעהויבן צו זעהן אן קיין אויגן גלעזער.

\* \* \*

### מנהגי בעלזא בענין אמירת תפילה זכה

#### בליל יום הקדוש

מתוך שיחה בבית הרה"צ רבי חיים לייב ב"ץ שליט"א אבד"ק סערדהעלי יום א' פרשת בהר תשס"ח לפ"ק

השיחה נסתובבה אודות ההתנגדות של כמה צדיקים על הס' חיי אדם

**רבינו:** ווייל ווען דער רבי ר' מענדעלע וויטעבסקער איז געפארן צום גר"א (למנוע מהמתנגדים לעשות חרם נגד החסידים), האט ער געזאגט פאר'ן גר"א אז מ'זאל נישט אויפגעמען רבי מענדעלע'ן וועגן אסור להסתכל...

דער טאטע האט געהאט א שוואגער רבי יוחנן (הגה"צ רבי יוחנן טווערסקי זצ"ל, אב"ד מוהשאי), האט ער איהם דערציילט אז

יא אויסגעווארט ביז מוצאי יום טוב, ער האט נישט געוואלט פאהרן יום כיפור.

\* \* \*

## בענין זמני נישואין בהזר הקודש צאנז

מתוך שיחה בביקורו של הרה"צ רבי אברהם שלום ושכר דוב האלבערשטאם שליט"א  
אדמו"ר מסטראפקוב ירושלים  
יום ג' פרשת שמות תשס"ח לפ"ק

**האדמו"ר מסטראפקוב:** דער שינאווער רב האט התונה געמאכט זיין וזהן רבי משה'לע שינאווער בין יום הכיפורים לסוכות, ווייל עס איז א סגולה אויף בריאות און אויך אריכות ימים.

ער איז מסופק געווען, צו ער זאל התונה מאכן דעמאלטס, האט ער געפרעגט דעם ראדמישלער רב, האט דער ראדימשלער רב געברענגט א ראייה, וויבאלד דער קאנטינענטלער מגיד זאגט (עבודת ישראל לסוכות, ד"ה ביום השבת) אז סוכות ביי א שבע ברכות וויבאלד מ'מאכט די שבע ברכות אין די סוכה דארף מען נישט קיין פנים חדשות ווייל מ'האט די אושפיזין, ער זאגט אז דאס איז פונקט ווי שבת. נו, ווען האט מען דען געקענט התונה האבן אז סוכות זאל זיין די שבע ברכות? איז דאך א ראי' אז מ'קען התונה מאכן צווישן יום כיפור און סוכות.

**רבינו:** כ'האב געהערט אז דער דברי חיים האט התונה געמאכט א קינד צווישן יום כיפור און סוכות, ס'קען זיין אז עס מאקע נישט געווען ביים דברי חיים, נאר דאס איז געווען דער שינאווער רב וואס האט התונה געמאכט.

דער מונקאטשער רב ז"ל ברענגט (שו"ת מנחת אלעזר ח"ד סי' ס) אז דער דברי חיים האט התונה געמאכט ל"ג בעומר, כ'האב אבער געהערט דאס אויך, זעהט אויס אז ס'איז געווען דער שינאווער רב.

רבי משה'לע ז"ל איז געווען אן איידעם ביי א בעל הבית. ער איז נישט געווען קיין יחסן.

**האדמו"ר מסטראפקוב:** ער האט געהייסן ר' מאיר זאב טענענבוים ע"ה. הג"ר אלימלך אלעזר עהרנבערג ז"ל (מפארי הסידו באבוב לפני המלחמה) איז אויך געווען אן אייניקל פון דעם איד.

**א' הנזכרים:** פארוואס ליגט רבי משה'לע אין צאנז?

**רבינו:** ער האט דאך געוואוינט אין צאנז, קודם האט ער געוואוינט אין שינאווע, אבער נאכדעם האט ער געוואוינט 17 יאר אין צאנז.

קושן דעם ספר צו כל נדרי, דאס איז א געוואלדיגער תיקון. עס קומט שווער אן, מען מוטשעט זיך...

האב איך אזוי אינוינגען געהאט ווען מ'איז געגאנגען מיט די ספר תורה, מ'האט געכאפט א רוק, דא א זעץ, דא א שטופ, אז דאס איז א מליצה ישרה אין הימל. מ'גייט ארום מיט די ספר תורה אויף אלע פיר זייטן פון בית המדרש, ווייזט דאס אויף כלל ישראל וואס גייען ארום אויף אלע פיר זייטן פון די וועלט, און עס איז שווער, מ'כאפט א זעץ דא און מ'כאפט א זעץ דארט. אסאך מאל מיינט מען אז מ'פאלט אום, אבער... מ'כאפט זיך אן מיט די תורה הקדושה... דאס איז די ענדע, מ'האלט זיך אן אין די תורה.

דער מנהג איז געווען אין סיגעט אויך, דער טאטע ז"ל פלעגט אלע יארן ארומגיין מיטן ספר. דער זיידע ז"ל ברענגט דאס שוין אין ייטב פנים. דער ייטב פנים ברענגט אראפ דעם תיקוני וזהר אז ווען איינער איז פונם ח"ו איז ער פונם אין צוויי שמות, דער שם שד"י און דער שם הוי"ה, אזוי איז דאס אויסגעשטעלט מלגאו ומלבר. זאגט ער אז שם שד"י איז 314 הוי"ה איז 26 צוזאמען קומט דאס אויס 340. ספ"ר באטרעפט אויך 340, איז ער מוסיף צום אר"י הקדוש אז מיטן קושן דעם ספר איז מען מתקן דעם הטא.

\* \* \*

## ד"ר בענין תענית לחולה ביום הקודש

מתוך שיחה בביקור הגאון רבי בנימין רימער שליט"א  
מראשי ישיבת "בוכב מינקב" משעבין בעה"ק ירושלים תרכ"א  
יום ה' פרשת ויגש תשס"ט לפ"ק

**רבינו:** פונקט האט איינער היינט געפרעגט אזא שאלה, א קינד וואס האט א מוטער וואס איז רח"ל נישט געזונט, און זיי זענען מסופק צי מ'זאל יא געבן רפואות אדער נישט געבן רפואות, דער טאטע זכרונו לברכה האט אלעמאל געהייסן טוהן אלע מיני פעולות פון רפואה, און דער אמת איז אז מ'מעג דאך מחלל שבת זיין פאר איהם, איז עס א חיוב, א איד איז נישט בעל הבית אויף זיך און נישט אויף זיין משפחה, ער איז נאר א אפטרופוס אויף זיך.

ווען ס'איז געוועהן די ערשטע קריג (שנת תרע"ד) ס'האט געהייסן אז די רוסן קומען, ס'איז דעמאלטס געוועהן יום כיפור, האט מען דעמאלטס אויסגערופן אז יעדער זאל אוועק לויפן, מ'האט געהייסן ווער ס'קען זאל פאהרן אינמיטן יום הקדוש, דער זיידע ז"ל (פון העצי חיים וי"ע) האט

# מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת רעוא דרעוויין פרשת נצבים וילך שנת תשס"ט לפ"ק - בקרית יואל יע"א

**ואמר** מרן דו"ז זללה"ה, הנמשל מובן כי בני ישראל היו ברום המעלה, ומפני חטאינו גלינו מארצינו, אבל תמיד היו לנו ידידי המלך צדיקים וקדושי עליונים שהיו אתנו במשך זמן הגלות, והיו ממליצים טוב בעדינו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה אבינו שבשמים, ובכל עת ובכל זמן היו יכולים לפנות אל ידידי המלך הצדיקים שהיכולת בידם לעשות מעשים רבים נוראים ונפלאים ופעלו בעדינו ישועות ברוחניות ובגשמיות, אמנם בראות מלך מלכי המלכים הקב"ה בדור הקדום אשר הצדיקים שבדור היו פועלים בעבורינו כל טוב ולא היה חסר לנו שום דבר, ועל ידי זה לא שבנו מדרכינו הרעים, על כן נטל אותם מאתנו, המה הלכו למנוחות ואותנו עזבו לאנחות, לא נשאר לנו מי שילך אל המלך להמליץ טוב בעדינו. ועל כן מורי ורבותי אחיי ורעיי אין לנו עצה אלא שנתקבץ בעצמינו בכל הכוחות לפנות אל המלך ולבקש מחילה ממנו, דהנה האמנם שאבדנו את כל אלה, ואין לנו כעת לא כהן ולא ביהמ"ק ולא צדיקים אמיתיים, את הכל אבדנו, אבל את ה' אלקינו לא אבדנו, ה' אלקינו הוא חי וקיים, והוא נשאר עמנו לעולם, ולפניו ורק לפניו נוכל עוד לבא ולבקש על נפשינו. וזה שאמר הכתוב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם, ובדורות הקודמים היה זה על ידי עבודת הכהנים בביהמ"ק, ועל ידי התפלות של הצדיקים אמיתיים שהיו מכפרים בעדינו, אמנם כעת נטל מאתנו כל אלה, ומוכרח אננו בעצמינו לבא להטהר לפני ית"ש, וזה שאמר לפני ה' תטהרו, שאתם בעצמכם תבואו לפני המלך בעיצמו לבקש מלפניו סליחה ומחילה ולהטהר לפני ית"ש, עכדה"ק.

**ובזה** יתבאר דברי רשיז"ל כששמעו ישראל צ"ח קללות הוריקו פניהם, כי בתוך התוכחות כתיב (לעיל כח טז) והפלא ה' את מכתך, ודרשו חז"ל זו מיתת צדיקים. ועל כן כאשר שמעו ישראל שיבא זמן אשר הקב"ה יקח אליו את היועצים וידידי המלך אשר התפללו תמיד בעד בני

**אתם נצבים** היום כולכם לפני ה' אלהיכם, ופירש"י למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם. ויש להבין מה שפייסם משה רבינו כאן, וכי בא משה רבינו להקל בעיניהם ענין התוכחה לבל יפחדו מאימת הדק, והלא אמרו חז"ל (בבא קמא ג.) כל האומר הקב"ה וותרן יותרו חייו, כי הוא שופט אמת ודיין את כל העולם בדין ומשפט, ובוודאי היה בזה איזה כוונה מה שפייסם משה רבינו.

**ויתבאר** על פי מה שהביא כ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (ליל יום כיפור עמוד שכט) משל למלך גדול שבניו חטאו לפניו ופגמו בכבודו, וכעס המלך עליהם וגירשם מפלטיץ שלו, וצוה להוליכם למקום רחוק מביתו עד אשר ישובו מדרכיהם הרעים, אמנם המלך האב הרחמן ריחם על בניו כרחם אב על בנו, ושלח עמהם כמה מיועציו וידידיו למען ישימו עינם לטובה על בניו וישגיחו עליהם, ומובן מאליו אשר בכל עת שהיו הבנים צריכים לדבר מה, היו יועצי המלך ממליצים בעדם לטובה לפני אביהם המלך, והיה המלך נותן להם את מבוקשיהם ולא היה חסר להם דבר, אמנם דא עקא אשר בראותם שאין להם שום מחסור גם בהיותם רחוק מבית אביהם, לא נתנו לב לשוב מדרכיהם הרעים כי לא הרגישו שום מחסור בהיותם מתנודדים מעל שלחן אביהם, אבל אביהם המלך הלא רצה שישבו מדרכיהם הרעים, ועל כן לקח מהם את יועציו והחזירם לפלטיץ שלו בית המלכות, ונשארו הבנים בעירום ובחוסר כל, כי לא היה להם עוד מי שידאג בעבורם להשלים מחסוריהם, ובראותם את מצבם המר כי אין להם על מי לסמוך, כי יועצי המלך אינם עוד אתם, אז התקבצו כולם יחד והחליטו שאין להם מה לעשות אלא שיפנו הם עצמן לאביהם המלך, ולבקש ממנו מחילה וסליחה וכפרה, ובודאי ירחם עליהם וישיבם לביתם.

טוב בעדינו, איך מי שיעורר רחמים בעדינו ביום קדוש כזה, אך בזה אנו מתחזקים דאע"פ שאבדנו הכל, את הבורא יתברך לא אבדנו, כי אתה הוא מלך אל חי וקים, וכדאיתא במדרש (שמו"ר פ"א ס"ה) וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא, אף על פי שהם מתו, אלהיהם לא מתו. ובזה אנו מתחזקים בדרא בתראה הדין.

**יש** לומר רמז עה"פ (ישעיה יח ג) וכתקוע שופר תשמעו, וכתב בבני יששכר (תשרי מאמר ג אות ב) הנה שמע ישראל אח"ל אח"ד בגימטריא תתקס"ד שופ"ר במלואו, וזה שאמר כתקוע שופר תשמעו, ויכונו יחוד שמע, עי"ש. ולפי דרכו בקודש יש לפרש וכתקוע שופר, דבשעה שנגישים לקיים מצות תקיעת שופר, וצריכים להתחזק בדור שפל כאשר אין לנו צדיקים אשר יפעלו טוב בעדינו, תשמעו, ויכונו יחוד שמע, שהקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד, היה הוה ויהיה, ואע"פ שמתו כל הצדיקים אלהיהם של אלו לא מתו, ויש לנו בורא אחד שנמצא אתנו, וכולכם שוים לפני לבא אליו יתברך ולפעול כל טוב.

**ויתכן** לומר רמז בפזמון שאומרים בסליחות ליום ראשון, במוצאי מנוחה קדמנוך תחלה, דהנה ביום שב"ק זוכה כל אחד מישראל להשראת השכינה, וכמו שאמרו חז"ל (וה"ק קרח דף קעט:) מעולם לא זכה שכינה מישראל אפילו בשבת של חול, ועל כן כל אחד מישראל השומר שבת כהלכתו זוכה להגיע להקב"ה בעצמו ולבקש מלפניו בקשתו. ולזה במוצאי מנוחה, כאשר זכו להשראת השכינה, קדמנוך תחלה, ובני ישראל מתקבצים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומבקשים הט אונן ממרום יושב תהלה, לשמוע אל הרנה ואל התפלה, בקשתו של כל אחד מישראל.

**השי"ת יעזור בפרוס עלינו ראש השנה, ויקבל תפלות בני ישראל ובקשותיהם בכל מקום שהם, צרכי עמך ישראל מרובים, השי"ת יעזור לשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים ולשלום, כל אחד יזכה לכתובה והתימה טובה, ויבא שנה טובה ומבורכת, שנה טובה ומתוקה בכל העינים, בני ישראל יפעלו כל טוב, השי"ת ימלא כל משאלות בני ישראל לטובה ולברכה, בני חיי ומזוני רוויחי, ונזכה לשנת גאולה וישועה, ונזכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.**

ישראל ופעלו ישועות בקרב הארץ, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד בכל אלו, ע"ד שאמרו חז"ל (ברכות ו.) אין עמידה אלא תפלה. כי מי יעמוד ויתפלל תפלה אמיתית לפני השי"ת, ומי יעורר רחמים בעד בני ישראל, מי יתקע בשופר לפני בני ישראל, מי יערבב השטן, מי יפעול ישועות, הנה ימים הקדושים מתקרבים ובאים, כי כל לבב דוי וכל ראש לחלי, לבבות נשברות של בני ישראל מצפים לישועה, ומי ישפיע לבני ישראל השפעות טובות. התחיל משה לפייסם לחזק לבבות בני ישראל, ואמר אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם, דאע"פ שאבדנו כל הצדיקים, מכל מקום נצבים אנחנו לפני ה' אלהיכם, את הכל אבדנו, אבל הבורא יתברך שמו לא אבדנו.

**וזה** שדרשו במדרש (ילקוט רמז תתק"ס) אתם נצבים היום, אע"פ שמנתי לכם ראשים ושופטים כולכם שוים לפני. הרמז בזה כי אע"פ שמינה הקב"ה ראשים ושופטים ובכל דור דור היו צדיקים, ועכשיו אבדנו את הכל, מכל מקום כולכם שוים לפני, כי כל אחד יוכל לבא לפני ה', כי הקדוש ב"ה לא אבדנו, והוא מלך אל חי וקים, ובאלו הימים דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב (ישעיה נה ו), ואנחנו בעצמינו נפנה אל המלך, אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם, יעדער קען צוקומען צום הייליגן באשעפער, יעדער איינער קען זיך אויסגינגן דאס הארץ פארן הייליגן באשעפער, קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת (תהלים קמה יח).

**ועל** פי זה יש לפרש לשון חכמים במס' ראש השנה (דף כט.) שלח ציבור דעתיה אכוליה עלמא, הרמז בזה כי השליח ציבור אשר צריך להתפלל ולעורר רחמים על בני ישראל, דעתיה אכוליה עלמא, על הקב"ה רבון כל העולמים, שהוא שומע תפלת כל פה, ובכל עת ובכל זמן יכולים לפנות אליו יתברך.

**ובכן** בהתקרב ובא יום ראש השנה, ובהאי שתא ראש השנה חל בשבת ואינם תוקעים בשופר, אכן וזרון תרועה יש, ואימה ופחד אחזתנו בהעלות על לבנו כי מלפנים זאת בישראל היו ידידי המלך, והיה מי שיתפלל בעד בני ישראל, ובבא הימים הקדושים היו צדיקי אמת אשר היו שליחי ציבור בעד כל בני ישראל, תקעו בשופר ושפכו שיח לבבם לפני השי"ת, ובעוה"ר בימינו אלה המצב קשה מאד, אין מי שיתפלל ויאמר דיבור

## ראש השנה שחל בשבת מדברי רבינו בשבועות העברו

השנה שחל להיות בשבת לשמוע קול השופר שתוקעין בבי"ד של מעלה, קול השופר ע"י הקב"ה המעורר עורו ישנים משינתכם, ועל ידי שתוקעים בבי"ד של מעלה אפשר לזכות לקבל השפע, יום תרועה יהיה לכם, לכל צרכיכם, ויורד ההשפעה גם לעולם השפל, ואלמלי היה לנו אזנים קדושות היינו יכולים לשמוע התקיעת שופר מבית דק של מעלה, ומכל מקום מאמינים אנחנו בזה כי בשמים מקיימים תקנת ריב"ז וגם בשב"ק תוקעים בשופר, ובני ישראל יכולים להוושע בכח התקיעת שופר של השי"ת, והגם שאין לנו בימינו בית דין מוסמך שיתקעו בו בשופר בראש השנה שחל להיות בשבת, עינינו צופיות שנזכה לקול תקיעת שופר של הקב"ה, ועל ידי זה יהיה ונתנו ה' אלהיך בידך, על ידי שיעורר הקב"ה את בני ישראל לתשובה על ידי תקיעת שופר, וכל זה אם יעשו הכנה דרבה בחודש אלול לזה, אז נזכה לקבל ההשפעות קדושות שיורד על ידי תקיעת שופר של בי"ד של מעלה. (שב"ק כי תצא)

\*

**במשנה** (ראש השנה כט): **יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה, ובגמרא מנא הני מילי אמר רבי לוי בר להמא** אמר רבי המא בר חנינא, **כתוב אחד אומר** (ויקרא כג כד) **שבתון זכרון תרועה, וכתוב אחד אומר** (במדבר כט א) **יום תרועה יהיה לכם, לא קשיא כאן ביום טוב שחל להיות בשבת, כאן ביום טוב שחל להיות בחול, אמר רבא אי מדאורייתא היא, במקדש היכי תקעינן וכו' אלא כדרבה הכל הייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאין בתקיעת שופר גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירו ארבע אמות ברשות הרבים.**

**ובאמת** יש להתבונן, הנה תקיעת שופר הוא מצוה עשה דאורייתא, וגם סגולתה נשגבה עד מאד להעלות זכרונותיהם של ישראל לאביהם שבשמים, וכדאיתא בגמרא (ראש השנה טז) אמר רבי אברהו למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני. וכמו כן הוא בא לערבב השטן שלא יקטרג על בני ישראל כמבואר שם בגמרא,

**במסכת ראש השנה** (דף כט): **אמר רבי לוי בר להמא** אמר רבי המא בר חנינא **כתוב אחד אומר** (ויקרא כג כד) **שבתון זכרון תרועה, וכתוב אחד אומר** (במדבר כט א) **יום תרועה יהיה לכם, לא קשיא, כאן ביום טוב שחל להיות בשבת** (זכרון תרועה), **כאן ביום טוב שחל להיות בחול** (יום תרועה), והדבר תמוה למה יהא אסור מן התורה תקיעת שופר בראש השנה כשחל בשבת, הא קי"ל (שבת קלא): תקיעת שופר היא חכמה ואינה מלאכה, ואין בו אלא משום שבות.

**וי"ל** על פי מה דקי"ל בעלמא (רש"י ביצה כז: ד"ה חלה) דאף מלאכה גרועה במקום מצוה רחמנא אחשביה למלאכה. וא"ז זללה"ה בקדושת יו"ט (פ"י וקהל) האריך בענין זה, דכאשר נשובה ונחקרה אז נראה בעליל בכל תהלוכותינו, כי טירחא גדולה הוא לאיש להיות נעור כל הלילה ללמוד תורה"ק או אפילו לומר תהלים או לילך אפילו דרך קצר בשביל איזה מצוה, והוא קשה מאד בעיניו, אמנם בעיני עולם הזה קרוב הדבר מאד לעשותו, ויהא נעור כמה לילות ולא יעף ולא יגע ואין עליו לטירחא בשביל פרנסתו, כי הענין שלא צותה התורה אינו שום מלאכה ועשייה, אבל בדבר מצוה המצוה אחשביה למלאכה וטירחא ועבודה רבה, עכ"ד.

**ומערתה** י"ל דהגם דבכל השנה לא נחשבה תקיעת שופר למלאכה, מכל מקום בראש השנה שחל בשבת דהוי תקיעתו מצוה, הוי מלאכה, דאחשביה רחמנא למלאכה, ושפיר מעטיה קרא. (ליל שב"ק שופטים)

\*

**והנה איתא במס' ראש השנה** (דף כט): **יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה, משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין.** וידוע (רא"ש ור"ן שם ובטור או"ח סי' תקפ"ח) שהרי"ף היה תוקע בבית דינו בראש השנה שחל להיות בשבת. ולפי זה י"ל כי גם בשמים בבית דק של מעלה מקיימין תקנת רבי יוחנן בן זכאי שיהיו תוקעין בכל מקום שיש בו בי"ד, והשי"ת שומר משמרתה של תורה (ירושלמי ראש השנה פ"א ה"ג) והוא ית"ש תוקע בשופר גם בראש השנה שחל להיות בשבת, ומי שיש לו אזנים קדושות וזיכר גופו זוכה גם בראש

וסגולתה למען תקנות חז"ל, ועל כן ראויים אנחנו להכתב בספר החיים.

**ועל** דרך זה יש לפרש הכתוב בפ' תולדות, וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', ופירש"י זהו שדה תפוחין. וכתב א"ז זללה"ה בייטב לב (פ תולדות) רומז לשבת הנקרא (זוהר יתרו פח.) חקל תפוחין קדישין, ע"ש. ויש לומר הרמז בזה על פי המבואר בגמרא (יומא טו.) ד' חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש, על מצות עשה ושב, מוחלין לו מיד. על לא תעשה, תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר. על כריתות ומיתת בית דין, תשובה ויום הכיפורים תולין ויסורק מכפרין. חילול השם כולן תולין ומיתה ממרקת. וכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות סד) התקנה לזה על פי מה דאיתא בזה"ק (במדבר דף קכא.) דאית חובין דלא מתכפרין עד דאתפטר בר נש מעלמא, והאי ריב גרמיה למוותא ומסר נפשיה להווא אתר, כמאן דאתפטר מעלמא, קב"ה מרחם עליה ומכפר ליה לחוביה, עכ"ל. מבואר מזה כי מסירות נפש שמקבל עליו לקיים מצות (ויקרא כב לב) ונקדשתי, אתחשיב ליה כאלו אתפטר מעלמא ממש, ואפילו היה בידו עון חילול השם ח"ו מתכפר ליה, עכ"ד. והנה מבואר בזה"ק (אמור דף טז.) ביומא דראש השנה קרי יצחק לעשו ואמר ליה וצודה לי ציד ועשה לי מטעמים, ואז נכנס יעקב ונטל הברכות, ע"ש בדבה"ק. ובזה יתבאר הכתוב וירח את ריח בגדיו, ודרשו חז"ל (סנהדרין לו.) אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו, כי ביומא דראש השנה ראה יצחק אבינו מצבן של בני ישראל איך שיהיה עד סוף כל הדורות, ולזה ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', והתכוון בזה להמליץ טוב על בני ישראל דאע"פ שחטאו ובגדו נגד הבור"ע בחטאים קשים ומרים, עם כל זה ראה ריח בני כריח שד"ה, רמז על שבת קודש, והכוונה על ראש השנה שחל בשבת, שאז יש להם לישראל מסירות נפש בזה שמוותרים על מצות תקיעת שופר וסגולתה, הכל למענך אלקים חיים, מחמת תקנת חז"ל שמא יעבירנו, וכח מסירות נפש הלזו מכפר על כל החטאים בצירוף התשובה.

\*

**עוד** י"ל על פי מה שכתב בתולדות יעקב יוסף (פ' שופטים) לפרש הכתוב ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך, רמז לתקן עון וחטאת נעורים שהיא

ונתנה תוקף קדושת היום כי הוא נורא ואיום, ביום זה יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, וכולם נסקרין בסקירה אחת, וישנם הרבה מקטריגים שבאים לקטרג על בני ישראל, ומצות תקיעת שופר מסוגל לסתום פי כל המקטריגים ולכלותם, תעיר ותריע להכרית כל מריע. ולפי זה באיזה כח אנו נגשים ליום הדין והמשפט בראש השנה שחל בשבת, דבשלמא לרבי לוי בר לחמא הרי גם מן התורה מצות תקיעת שופר הוא רק בראש השנה שחל להיות בחול, אמנם לשיטת רבא מן התורה חייבים לתקוע גם בראש השנה שחל בשבת, כי סגולת המצוה הוא צורך תמיד ליום הדין והמשפט, ואלקים הבין דרכה, אשר סגולתה להגן על בני ישראל ולהכרית כל המקטריגים, אם כן איך אפשר להכרית ולהכניע כל המקטריגים, בזמן שחסר לנו הסגולה של מצות תקיעת שופר אשר תקנו חכמי ישראל שלא יתקעו בראש השנה שחל בשבת.

**אכן** יש לומר כי דבר זה שבני ישראל מקיימין תקנת חז"ל שלא לתקוע בראש השנה שחל בשבת, הוא ענין גדול של מסירות נפש, וזה אות ומופת על מעלתן וקדושתן של בני ישראל שמקיימים תקנות חז"ל במסירות נפש, מבלי להביט על טובת עצמם, ואע"פ שמאמינים באמונה שלימה כי ראש השנה הוא יום דין ומשפט, ויודעים שצריכים לסגולת המצוה של תקיעת שופר, עם כל זה אינם שואלים קושיות, ומקיימים תקנות חז"ל במסירות נפש, ומוותרים על המצוה הקדושה ועל סגולתה. ולפי זה יתכן לומר דדבר זה מעלה זכרונותיהם של ישראל לאביהם שבשמים כמו תקיעת שופר, והוא מזכיר זכות עקידת יצחק אשר גם בני ישראל יש להם הכח של מסירות נפש להשי"ת.

**ויל"פ** בזה מה שאנו מבקשים בימים הנוראים, זכרינו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבינו בספר החיים למענך אלקים חיים, כי מצות תקיעת שופר הוא המשפיע חיות לבני ישראל, ולזה אנו מבקשים זכרינו לחיים, שיזכור הקב"ה אותנו לחיים וכתבינו בספר החיים, לחיים טובים ארוכים, ואף בראש השנה שחל בשבת שאין תוקעין בשופר אנו מתפללך שיזכור הקב"ה אותנו לחיים, והטעם כי למענך אלקים חיים, ע"ד שאמרו חז"ל (תמיד לב.) מה יעביד איניש ויחיה, ימית עצמו. וזהו הרמז למענך אלקים חיים, שאנחנו ממיתים עצמינו ומוסרים את נפשינו למענך אלקים חיים, ואנו מוותרים על מצוה רבה הלזו

בראשית השנים, ע"ש. וא"ז זללה"ה בדברי חיים (פ' נח) כתב הטעם שקשה כל כך התשובה על חטא הידוע, כי בכל עבירה מקלקל האדם צינור הנמשך עליו מלמעלה ממקור הקדושה, אבל לא נעקר משרשו, ולכן בעשותו תשובה מביא חיות חדש משורשו אל הצינור שנתלש ומרפאהו, אבל בחטא זה מכרית שורשו לגמרי, והרי הוא כמו מת בכללו, ולכן כמעט אין לו רפואה, אך בקושי תשובה על ידי מסירת נפשו להשי"ת, ע"ש שהאר"ק.

**והנה** בבא יום ראש השנה שהוא יום ראשון דעשרת ימי תשובה, וצריכים להתעורר לשוב בתשובה על המעשים רעים, וישנם עבירות קשים ומרים שאינו מועיל תשובה עליהם, אמנם כבר נתבאר כי על ידי קבלת מסירות נפש מועיל תשובה על כל העבירות, ואפילו על חטא המר הזה שנקרא ראשית פרי האדמה, ועל כן בראש השנה שחל בשבת, יש לבני ישראל מסירות נפש שאינם תוקעין בשופר, ועל ידי זה נתכפר גם חטא הידוע. (ועין בסמיכות חכמים במס' ראש השנה).

**=זועל** פי זה יל"פ מה דאיתא במדרש (ויק"ר פכ"ט ס"ד) א"ר יאשיה כתיב (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרועה, וכי אין אומות העולם יודעים להריע, אלא שהן מכירין לפתות את בוראן בתרועה, ביאור הענין על פי מה שכתב הר"ן בדרשותיו (ירוש' ז) ככוונת הברכה אשר נתן לנ"ו את תורתו, היינו שנתן הקב"ה את התורה לנו בידינו וברשותינו לדרוש ולהוסיף בה כפי שכל עיני העדה שבכל דור ודור, וזהו ונתן לנ"ו את תורתו, אבל זה הדבר שניתן הרשות לדרוש ולהוסיף בתורה כפי שכלם, לא

מצינו רק בישראל דוקא, אבל בעכ"ם אף בשבע מצות שלהם לא מצינו שיהיה רשות להוסיף ולדרוש ולחדש בהם דבר, ולישראל שרי ולעכו"ם אסור, עכ"ד. ולפי זה דוקא בני ישראל שקבלו התורה, היו יכולים לתקן שלא לתקוע בראש השנה שחל בשבת, גזירה שמא יעבירנו, ומזה נראה וניכר כח המסירות נפש של בני ישראל, מה שאין כן אוה"ע אף אם היו מקבלים התורה לא היו יכולים לתקן תקנה זו, כי לא היה רשות להוסיף על התורה, ואם כן לא היה שייך אצלם אותו ענין של מסירות נפש, ועל כן דוקא ישראל יודעין לרצות את בוראם בתרועה, במצות יום תרועה יהיה לכם, שממה שתקנו חכמים שלא לתקוע בראש השנה שחל בשבת, אנו רואים כח המסירות נפש של בני ישראל, ונכפר להם כל עון ואשמה, מה שאין כן אוה"ע.

**והנה** כתב הגאון רבי שלמה קלוגער זללה"ה בקהלת יעקב (לר"ה עמ' תרמד) דראה הקב"ה שהחכמים יתקנו שלא לתקוע בשבת ובמה יזכו בדין, לכך נתן להם חכמה לתקוע בכל אלול והתקיעות בכל אלול מועיל כמו השופר בראש השנה. ובוה מפרש הפייט (לשחרית כשחל בשבת) חכם חניטיו לתקוע בזה חודש, היינו לתקוע כל החודש, מכח דיום זה אם יקרה בשבת קודש, הוי רק זכרון תרועה ולא בפועל, רק זכרון התרועה, לכך יתקעו בכל החודש לתקן זה, עכ"ד. ולפי דרכינו מתחילין לתקוע בשופר בחודש אלול, כדי לעורר זכותן של ישראל שמוסרים נפשם וזכותם בעד תקנת חז"ל, ואינם תוקעין בראש השנה שחל בשבת.

## זוהלים ורועדים מיום בואך

[סליחות ליום ראשון]

לב מי לא יפחד פון די אנקומענדיגע ימי הדין וועט מען אונז אנשרייבן צו א יאר פון:  
פרינסה בריווח? נחת פון די קינדער? געזונט פאר די משפחה? הרחבת הדעת? און אלעס גוט'ס?

### דא האט איר די הייליגע הבטחה!

פאר ווער עס שטיצט אונזער הייליגן כולל עצי חיים צדקת רבי מאיר בעל הנס

...ואלקא דמאיר יענינו בצירוף זכות אבותינו הק' מייסדי כוללינו להוושע בדבר ישועה ורהמים,  
בבני בריכי, היי אריכי, ומזוני רויחי, רב ברכות ושובע שמחות, חיי נחת, וכל טוב סלה

(לשון קדישו של מרן רבינו שליט"א במכתבו לטובת כוללנו הק')



# דברות קודש במעמד סיום מסכת מכות

יום ג פרשת נצו"י שנת תשס"ט לפ"ק  
בביהמ"ד הגדול דקה"ל יטב לב דסאטמאר וויליאמסבורג

הייליגע טעג, וואס זאל מיר אונז זאגן, פון ווי זאל מיר אונז נעמען מליצי יושר צו פארענטפערן פאר השי"ת אויף וואס מען האט חוטא געווען א גאנץ יאר, תגיד ליעקב דבר חק ומשפט, זאל מען זאגן פארן אייבערשטן דבר חק ומשפט, מען האט מסיים געווען מס' מכות, מען האט אדורכגעלערנט אלו הן הלוקין, מען האט אדורכגעלערנט אלו הן הגולין, מען האט אדורכגעלערנט מס' מכות וואס רעדט זיך פון אלו הן הגולין, וועט ס'איז באשערט גלות, אלו הן הלוקין וואס כאפן שלעק, מען זאל האבן אפגעקומען מיט דעם וואס מען האט געלערנט מס' מכות, און מיט דעם וצדיקנו במשפט.

די וועלט זאגט נאך פון צדיקים (עיינע עטרת ישועה ח"ב ליקוטים אות לו), דער נאמען פונעם ס"מ, סמא"ל, איז ראשי תיבות סיום מסכת אין לעשות, ער לאזט נישט מאכן קיין סיום מסכת.

קען זיין סיום מסכת מכות אין לעשות, ער לאזט נישט מאכן א סיום אויף מס' מכות, ווייל דער שטן איז א יורד ומסית עולה ומקטרג, און אזוי גייט ער ווייטער, ער וויל נישט מען זאל מאכן א סיום אויף מס' מכות.

אבער אידישע קינדער קומען זיך צוזאם, און מען מאכט א סיום אויף מס' מכות, און דאס איז א סיו"ם אויף מס' מכו"ת, אויף די מלקות וואס די אידן כאפן נעבעך שלעק, מען קומט זיך היינט צוזאם לכבוד די הייליגע טעג, ס'זאל שוין זיין א סיום אויף די מסכת, מסכת מכות, וואס דער ס"מ וויל דאס נישט, און אידן בעטן א הייסע תפלה צו השי"ת אז ס'זאל שוין טאקע זיין א סיום אויף מס' מכות פאר כלל ישראל.

שטייט אין ספרים (תפארת שלמה פ' ח"י) איה הקדישה, ווי קען מען צוקומען צו קדושה, היא בעינים על הדרך, דאס איז דורך היטן די אויגן ווען מען גייט ארום אויפן וועג, דארט ליגט די קדושה פון א איד.

דער פריערדיגער בעל דרשן, דער חשובער רב שליט"א, האט שוין אויסגערעדט דאס ענין פון כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, און ווער ס'לערנט די פרשה פון תוכחה איז כאילו ס'איז געקומען אויף אים, און מען איז יוצא מיט דעם די אלע ענינים וואס שטייט אין פסוק. און באמת מיט דעם איז מען זוכה תכלה שנה וקלותיה תחל שנה וברכותיה.

און דאס איז דער פשט, אם אתם רוצים לעמוד בדיו, אויב וויל מען עומד זיין בדיו מען זאל האבן אפגעקומען, אויב ס'איז חלילה באשערט געווארן פאר איינעם אין די הייליגע טעג חלילה יסורים, עסקו בתורה, זאל מען עוסק זיין בתורה, און ממילא קומט אויס וועט מען האבן מיט דעם אפגעקומען.

דער מדרש (ויק"ר פכ"ט ס"ה) זאגט אשרי העם יודעי תרועה, שיודעים לרצות את בוראם בתרועה, אידן קענען מרצה זיין השי"ת בתרועה, תרוע"ה איז די אותיות תור"ה ע', די תורה וואס מען האט געגעבן אויף ע' לשון. און דאס איז שיודעים לרתות את בוראם בתרועה, תרועה איז שטייט צובראנקייט, תרועם בשבט ברזל (תהלים ב ט), וואס דאס איז א רמז אויף יסורין ממרקן עוונותיו של אדם, און דאס איז שיודעים לרצות את בוראם, זיי קענען מרצה זיין השי"ת, בתרוע"ה, מיט די תורה וואס איז געגעבן געווארן בע' לשון, און אפילו חלילה ס'דארף עפעס זיין שלא כהוגן, קען מען דאס אפקומען מיט תורה.

און דאס איז ה' באור פניך יהלכו, ווי רש"י זאגט אים בחקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה. אשרי העם יודעי תרועה, שיודעים לרצות את בוראם בתרועה, ווי אזוי, ה' באור פניך יהלכו, אז מען גייט באורו של תורה, אז מען זיצט און מען איז עוסק בתורה.

זאגט אויף דעם דער פייטן, באין מליץ יושר מול מגיד פשע, ס'איז נישטא קיין מליץ יושר, עס קומען די

**אביסל א פילטער, אביסל מסנן זיין, ס'זאל נישט זיין אזוי ווייט די ירידה פון די עינים.**

לאמיר זען אין די צייט, ס'איז יעצט ערב די הייליגע טעג, אך וויל בעטן דא, ס'איז אראפגעקומען דא איינער וואס קען אביסל פילטערן, די אלע אידן וואס האבן דאס אין בית המסחר, איז דא ביי די האנט, וואס מען קען זיך איינשרייבן צו זויבערן די שטוב, זויבערן די פאבריק, זויבערן דעם ארבעטס פלאץ דעם אפיס, ס'זאל נישט זיין נעבעך אזא גרויסע ירידה.

מס' יומא הייבט זיך אן מיט די משנה, שבעת ימים קודם יום הכיפורים האט מען מפריש געווען דעם כהן גדול פון יעדע טומאה, יעדער איינער ווייסט וואס מען האט געטון געוואלדיגע פעולות אז דער כהן גדול זאל זיין בקדושה ובטהרה, מען האט אים נישט געלאזט שלאפן דעם הייליגן אויפדערנאכט - מען וועט אי"ה אדורכלערנען די מסכת - כדי ער זאל זיין בקדושה ובטהרה, וואסערע געוואלדיגע פעולות מען האט געדארפט טון פארן כהן גדול נאכדעם וואס מען האט אים מפריש געווען מביתו ז' ימים, וואס ער איז געווען אין לשכת פרהדרין צווישן די כהנים צווישן די סנהדרין די בני עלי, האט ער נאך אלס געדארפט האבן א שמירה יתירה ער זאל זיין בקדושה ובטהרה. **וואס זאל מיר אונז זאגן פאר פשוטי עם וואס דרייען זיך ארום בשווקים וברחובות, ווי מען דארף האבן די געוואלדיגע שמירה.**

און דאס איז די קישור פון מס' מכות צו התחלת מס' יומא, מיר האבן געלערנט די גמרא פארציילט, ווי די הייליגע תנאים זעען געגאנגען און האבן געזען דעם מקום המקדש איז חרוב, און זיי האבן געוויינט אויפן חורבן ביהמ"ק, דער זידע ז"ל אין ייטב פנים אין די תורות פון שלש עשרה מדות (אות טז) זאגט אז דער ביהמ"ק איז חרוב געווארן צוליב דעם וואס מען האט זיך נישט געהיטן די אויגן, דער פגם פון שמירת עינים דאס האט גורם געווען דעם חורבן ביהמ"ק.

די הייליגע תנאים האבן געזען דעם חורבן ביהמ"ק, זיי האבן געזען די עונות וואס האט געברענגט דעם חורבן ביהמ"ק, התחילו לבכות, אויף דעם האבן זיי געוויינט און פארגאסן טרערן, פלגי מים ירדו עיני, אויף

אלו"ל איז ראשי תיבות אנו ל"ה ו'עינינו ל"ה, אלול איז א זמן פון וחשב עם קונהו, מען דארף זיך בארעכענען וואס מען האט חוטא געווען א גאנץ יאר.

קען זיין א רמז אנו ל"ה ו'עינינו ל"ה, דער פעטער ז"ל אין דברי יואל (י"ב עמוד שלד) זאגט אין א דרשה דעם הייליגן אויפדערנאכט, אויפן פסוק (תהלים קיט קלה) **פלגי מים ירדו עיני**, ס'וואלט געדארפט שטיין ירדו מעיני, ס'פליסט פון די אויגן. זאגט ער פלגי מים, מען פארגיסט פלגי מים, ווייל ירדו עיני, די אויגן האבן געהאט א ירידה, די אויגן זענען נעבעך זייער געפאלן, און דערפאר פלגי מים ירדו עיני. און דאס איז די ראשית תיבות פון אלו"ל, אנו ל"ה, אונז באלאנג מיר צו השי"ת, ו'עינינו ל"ה, די אויגן דארפן זיין ל"ה, מען דארף זען אויפצוהייבן די אויגן.

מען דארף האבן הייליגע אויגן ערליכע אויגן. ליידער מיר לעבן אין א פארדארבענע וועלט, וואס די אויגן האבן נעבעך א ירידה טאג נאך טאג, פלגי מים ירדו עיני, אונז דארף מיר זען אין חודש אלול - וואס איז נאך פארבליבן, שוין נישט קיין סאך פארבליבן - אנו ל"ה ו'עינינו ל"ה.

איך וויל נאכאמאל מעורר זיין, ביי דעם איז כיון שהגיד איז חוזר ומגיד, מען מוז מעורר זיין אידישע קינדער, ווייל די פגם פון די עינים איז מוראדיג, ליידער די כלי וואס קומט אריין אין אידישע פאבריקן, אין אידישע אפיסעס, אין אידישע הייזער, פלגי מים ירדו עיני, די אויגן האבן נעבעך א ירידה, ביי גרויס און ביי קליין, ס'לאזט נעבעך קיינעם נישט אויס.

אז מען האט די כלים אין שטוב, איז מען נישט בעל הבית אויף זיך, דער יצה"ר ווערט בעה"ב אויפן מענטש, און ער פירט דעם מענטש כאוות נפשו, אזוי ער וויל.

מיר דארפן זען צו טון פעולות, אלול איז א זמן פון תשובה, מען דארף זאגן מה דהוה הוה, אפילו איך האב עס געהאט ביז היינט, אבער מכאן ואילך חושבנא, פון יעצט אן מאך איך מיר א חשבון הנפש.

מורי ורבותי! ווען ס'איז איכא דרכא אחרניא, איז מען א רשע!, ס'איז דא א דרכא אחרניא אפילו ווער ס'מוז עס האבן פאר מסחר, מען קיין ארויפלייגן

ס'איז א גרויסע נאכט פאר קהל עדתינו ווען מען האט זוכה געווען מסיים זיין מס' מכות, זאל דער אייבערשטער העלפן מיר זאלן זוכה זיין מסיים צו זיין מס' יומא.

מס' מכות איז א קלענערע מסכת, מס' יומא איז שוין א גרעסערע מסכת, די עצה מען זאל קענען מסיים זיין א גרעסערע מסכת, איז דורך שיעורי תורה ברבים, זיך צוועצן צו א שיעור ווי א מגיד שיעור לערנט פאר, אוודאי איז דא פארשידענע מענטשן וואס לערנען בחברותא, און ס'איז פאר אים א געוואלדיגע מעלה, מען האלט מיט דעם שיעור בקביעות, אוודאי איז עס א געוואלדיגע ענין, מען איז זיך מייגע אויף תורה, ס'איז א געוואלדיגע חשיבות ביים הייליגן באשעפער, נישט יעדער איז אבער א בר הכי פאר דעם, און מען הייבט אן צו לערנען מיט א חברותא, איין טאג מאכט זיך א סיבה דער פעלט, איין טאג מאכט זיך א סיבה יענער פעלט, זייער אסאך מאל צופאלט די שיעור.

**אז מען שטעלט זיך צו צו א שיעור, דער שיעור לערנט, דער מגיד שיעור זעט זיך פאר, און ער איז גוט מסביר, מען קומט אהיים פון א טאג ארבעט, און דער מגיד שיעור האט זיך גוט פארגעזען און איז גוט מסביר, מען האלט מיט, און אפילו מען פארפעלט קען מען זיך די אנדערע טאג ווייטער מיטכאפן, און אזוי קען מען מיטהאלטן און דורכלערנען די גאנצע מסכת.**

מען גרייט זיך צו די הייליגע טעג, וואסערע זכות האט מען צו די הייליגע טעג, די תורה הקדושה אליין איז א מליצה ישרה פאר אידישע קינדער!, מען האט אדורך געלערנט מסכת מכות, מסכת מכות אליין וועט אויפשטיין אין די הייליגע טעג און ממליץ טוב זיין פאר אידישע קינדער.

באין מליץ יושר מול מגיד פשע, אז ס'איז נישטא קיין מליצה יושר פאר אידישע קינדער, איז דא די מסכת מכות א הייליגע מסכת, אסאך אידן האבן זיך גענומען צייט אין משך פונעם זומער און אדורך געלערנט די מסכת, תגיד ליעקב דבר חק ומשפט, די תורה הקדושה, מסכת מכות וועט ארויפגיין פארן כסא הכבוד און ממליץ טוב זיין פאר אלע לומדי תורה פאר אלע אידישע קינדער.

די ירידת עינים וואס דאס האט גורם געווען דער חורבן, און אויף דעם האבן זיי פארגאסן טרערן. אוודאי זיי האבן נישט חוטא געווען, אבער זיי האבן געוויינט און פארגאסן טרערן אויף די עונות פון כלל ישראל.

אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פני"ך יהלכון, די עבירות זענען אויפן פנים, ערליכע אידן זכי ראות האבן דאס געקענט אפליינען אויפן פנים אז מען האט זיך נישט אויפגעפירט ערליך, פון דעם חטא בלייבט א רושם אויפן פנים.

עכ"פ לימוד התורה דאס איז א שמירה מעולה, ס'איז א שמירה אויפן עתיד, א שמירה אויפן הוה, און א כפרה אויפן עבר, אזוי ווי ס'שטייט די וואך פון בעלזער רב ז"ל (מהרי"ד) ער טייטשט אויס דעם פסוק, לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה', זאגט רש"י נחלקו בו מרבתינו בבבא בתרא, יש אומרים דף היה, ס'איז געווען א ברעט, און דארט איז געווען די ספר תורה, ויש אומרים מצד הלוחות היה מונח בתוך הארון, זאגט דער בעלזער רב ז"ל דער תיקון החטא איז פ"ד תעניתים, אזוי שטייט אין ספרי קודש, יעדע מאל וואס מען איז נעבעך נכשל געווען אין די עבירה, דארף מען פאסטן פ"ד תעניתים מתקן צו זיין דעם פגם החטא די כתמי הנפש, ווייל מיר געפונען ביי יעקב אבינו ער איז געווען פ"ד שנה און ער האט געזאגט כוחי וראשיתי אוני. זאגט ער דאס איז געווען אמאליגע דורות, אין די היינטיגע שוואכע דורות וואס איז דער תיקון, לערנען תורה און מגדל זיין די קינדער צו תלמוד תורה. זאגט דער בעלזער רב דאס מיינט רש"י, נחלקו רבותינו בבב"א בתר"א, אין די לעצטע דורות בזמן האחרון, יש אומרים ד"ף היה, אז מען דארף האבן פ"ד תעניתים, ויש אומרים אז מען דארף נישט אזוי מחמיר זיין, נאר אצל הלוחות היה מונח, דער תיקון ליגט ביי די לוחות, ביי די תורה הקדושה, דורך לערנען תורה.

אין חודש אלול ווען מען איז מרבה אין סליחות, מען איז מרבה אין תשובה, מען איז דער תיקון התשובה תורה, און דורך לימוד התורה איז אנו לי-ה ויענינו לי-ה, ראשי תיבות אלול"ל, דורך די תורה איז מען מתקן די פגם העינים.

נערך ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוה"ח להם

# קריאת סדר קישוטי "ברך משה" החסידים סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקוה"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעזעבי"א

קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעתו"מ

## "נפש ה'ה"

ע"ש רדבנות הדרקת  
מרת ח'ל' מייזליש ע"ה  
בת מרן רבינו משה ז"ע  
נלביע ח' סבת תשנ"ג  
☆☆☆

## "חסדי מנחם משה"

ע"ש  
ר' מנחם משה גאנץ  
ז"ל  
ב"ר דוב ז"ל  
נלביע י"ג מנחם אב תשנ"ב  
☆☆☆

## "תהלה לרוד"

ע"ש ר' משה רוד  
מעלער ז"ל  
ב"ר חוקא"ל משולם ז"ל  
נלביע י"א תשרי תשס"ח  
☆☆☆

## "אב"ן ישראל"

ע"ש ר' אברהם נתן  
בערנאט ז"ל  
ב"ר ישראל ז"ל  
נלביע ט"ז חשוון תשנ"ז  
☆☆☆

## "ציון לנפש הורה"

ע"ש ר' בן ציון בנעט  
ז"ל ב"ר ישראל צבי ז"ל  
נלביע ט' שבט תשנ"ג  
וזנתו מרת ח'ה"ה ע"ה  
ב"ר יהושע ז"ל  
נלביע י"א סיון תשנ"ה  
☆☆☆

## "חסדי בא"ר"

ע"ש ר' אלכסנדר  
בנעט ז"ל ב"ר עזרא ז"ל  
נלביע כ"ג ניסן תשנ"ז  
וזנתו מרת רייזל ע"ה  
ב"ר אפרים ז"ל שמעון  
נלביע ה' סבת תשנ"א  
☆☆☆

## משא"ת חיים

ע"ש ר' חיים גרין ז"ל  
ב"ר מרדכי מנחם ז"ל  
נלביע כ"א אדר א' תשס"ח  
וזנתו מרת אלימזע  
שוינדל ע"ה  
ב"ר משה אליהו ז"ל  
נלביע י"ב ניסן תשנ"ג

# "ברכת מוזל טוב"

הננו משגרים ברכת מוזל טוב המה ולבבית לאנ"ש החשובים כל אחד בשמו יבורך

הרה"ח ר' **יעקב יאקאבאוויטש** שליט"א

ולאביו הרה"ג ר' **בן ציון יאקאבאוויטש** שליט"א  
להכנס בנו, נכדו הב' לוי יעקב נ"יז לעול התורה והמצוות

הרה"ח ר' **אהרן דוד גרין** שליט"א

להכנס בנו הב' מרדכי מנחם נ"יז לעול התורה והמצוות

הרב ר' **חיים אורי ראזנבערג** שליט"א

מנהיג בת"ח  
לאירוסי בנו

הרה"ח ר' **יוסף יושע גרין** שליט"א

הנה הנהלת המוסדות

להולדת הנכד אצל בנו הר"ד יואל הי"ד, לאנדאן

הר"ר **אשר לעמיל שלאמאוויטש** הי"ד

ולאביו הרה"ח ר' **דוד שלאמאוויטש** שליט"א  
ולחתנו הרה"ח ר' **יעקב מייכאל היילברון** שליט"א

ולח"ו הרה"ח ר' **חיים היילברון** שליט"א  
להולדת בנו, נכדם - השלום זכר בבית מדרשינו בשיכון

הר"ר **מתתיהו גאלדבערגער** הי"ד

ולאביו הרב ר' **ישראל שלום גאלדבערגער** שליט"א  
ר"מ בישיבה"ק

ולחתנו הרה"ח ר' **אברהם יודא כהן** שליט"א

ולוקינו הרה"ח ר' **יוסף גאלדבערגער** שליט"א  
להולדת בתו, נכדתם - קדושת רבא בבית מדרשינו בשיכון

## "חסדי שלמה זלמן"

ע"ש ר' שלמה זלמן ז"ל  
בן ר' מרדכי וויזנבערגער ז"ל  
נלביע ח' סלו תשנ"ב  
☆☆☆

## "חסדי ישראל יעקב"

ע"ש ר'  
ישראל יעקב איזנבערגער ז"ל  
נלביע ט"ז אייר תשנ"ז  
ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם  
פענדל ז"ל ב"ר סיון תשנ"ה  
ואמו מרת דינה ע"ה  
ב"ר יעקב ישראל הלוי ז"ל  
נלביע כ"ט תמוז תשנ"ג  
☆☆☆

## "חסדי שמואל וחנה"

ע"ש  
ר' שמואל זאב צעוו ז"ל  
ב"ר יעקב דוב ז"ל  
נלביע ג' תשרי תשנ"ח  
וזנתו מרת חנה ע"ה  
ב"ר חיים משה ז"ל  
נלביע י"ב חשוון תשנ"ז  
☆☆☆

## "אנשי ח'ה"

ע"ש  
ר' אביגדור פרידמאן ז"ל  
ב"ר נחמ"ל ז"ל  
נלביע ז' שבט תשנ"ג  
וזנתו מרת חנה לאה ע"ה  
ב"ר יעקב פרענקל מבי"ח ז"ל  
נלביע ב' אלול תשנ"ג  
☆☆☆

## "צב"א מרו"ם"

ע"ש ר'  
צבי אלימלך געלמאן ז"ל  
ב"ר אברהם ז"ל  
נלביע ה' אלול תשנ"ט  
וזנתו מרת ברינדל ע"ה  
בת ר' מרדכי מנחם ז"ל  
נלביע כ"ה תמוז תשנ"ט  
☆☆☆

## "אפריון נט"ו לר' שמעון"

ע"ש ר' שמעון דאסקאל ז"ל  
בן ר' שניאור זלמן ז"ל  
נלביע ז' מנחם אב תשנ"ח  
☆☆☆

## "זכרון חיים צבי"

ע"ש ר' חיים צבי שווארץ ז"ל  
ב"ר הק"י אהבה טובי ז"ל  
נלביע י"ג סלו תשנ"ה  
☆☆☆

## "ממכון שבתו השגירה"